sabitfikir.com

sabitfikir

Bir kitap dünyadan daha büyüktür

123
MAYIS 2021
KİTAP EDEBİYAT

Tıp ve şiir arasındaki mesafeyi doktor şairlere sorduk: Hüsrev Hatemi, Hakan Savlı, Alper Gencer

İrem Uzunhasanoğlu: Yazar adayları için dört pusula

Kaan Murat Yanık: Son minyatürcü: Kunal Basu

Seray Şahinler: Modern dünya manevi bir çöl

RÖPORTAJ

Cansu Canan Özgen: "İyilik ve kötülüklerin çetelesidir Dalgakıran"

MAHMUT TALHA UÇAR

EDEBİYATIN BEYAZ ÖNLÜKLÜ KAHRAMANLARI

FİYATI: 8.00 TL
KKTC: 11.00 TL
ISSN 2146-2127
9 772146 212005 05

Tarihteki rolü yıllarca tartışılan Sultan Vahideddin'in, ailesi tarafından titizlikle saklanan özel arşivi, belgeleri, mektupları, yarımbıraktığı anıları ilk kez bu kitaplagünışığına çıkmıştı. **"Şahbaba"** yeniden okur karşısında...



Tarihin izinde bir başyapıt...

turkuvazkitap.com.tr

turkuvazkitap turkuvazkitap turkuvaz.kitap



MUSTAFA AKAR
editor@sabitfikir.com

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yaygın Süreli Yayın
Sayı: 123 - Mayıs 2021
ISSN: 2146-2127

SAHİBİ:
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
Yasemin Gebeş

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa Akar

EDİTÖR
İlker Nuri Öztürk

GÖRSEL YÖNETMEN
Mehtap Tunçel

KATKIDA BULUNAN
Yunus Arslan

KAPAK ve SAYFA TASARIMI
Sema Türk Bayazit

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Onur Aşkın

REKLAM
Rezan Dönmez
(0212) 354 39 32
rezan.donmez@turkuvazdergi.com.tr

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Şefik Çalık

BASIM YERİ
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.
B Blok Apt. No 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul

YÖNETİM YERİ:
Turkuvaz Dergi Grubu
Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.
B Blok Apt. No 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul
Telefon : (0212) 354 30 00

SABİTFİKİR'E NASIL ULAŞIRSINIZ?
Tüm D&R ve dergi satış mağazalarında
8 TL karşılığında

Bizi takip edin!
www.facebook.com/sabitfikircom
www.twitter.com/SabitFikir
Ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz,
editor@sabitfikir.com'a yazın!

© **Her hakkı saklıdır.**
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

DOKTOR YAZARLAR DENİLDİĞİNDE AKLINIZA İLK KİM GELİYOR?

Tıp ve edebiyat ilişkisi, tıbbın insanla olan ilişkisi gibi tarih boyunca şekil değiştirmiş, her dönem yeni yaklaşımlarla genişlemiştir. Tıbbın tarihi, insan acılarının da tarihidir aslında. Edebiyatın içinde kapladığı yer, diğer bilim dallarından hep daha büyük olmuştur tıbbın. Hastalık ve savaş ilişkisi, salgınlar, distopya anlatılarındaki tehlikeli virüsler, mekânla olan ilişkisi (Thomas Mann'ın *Büyülü Dağ*'ındaki sanatoryum gibi) ekolojideki yeri, ırk ve etni site bağı... Gittikçe büyüyen, genişleyen bir evrendir tıp edebiyatın içinde. Özellikle son bir yıldır yaşadığımız olağanüstü pandemi koşulları, doktorlara olan ilgi ışığını biraz daha parlattı. Salgının adsız kahramanlarına dönüştüler.

Oysa tıbbın edebiyatla olan ilişkisi hiç de dışarıdan değildi. Düşünün ki, iki disiplinin de ana konusu hep insan oldu. Freud bilinçaltını açıklamak için edebiyattan yardım aldı. Baba katlini Oedipus Kompleksi diye adlandırırken Sophokles'in oyunundan, Dostoyevski'nin *Karamazov Kardeşler* romanından güç aldı. (Ki Dostoyevski de Moskovalı bir doktorun oğluydu, epilepsi ve kumar bağımlılığından mustaripti.) Oliver Sacks nöroloji profesörüydü ve nöroloji rahatsızlıklarını müthiş edebi lezzetteki kitaplarıyla anlattı. Irvin D. Yalom da Sacks'tan farklı değildi. *Divan*'ındaki hastaları roman kalıbıyla anlatıyordu meraklı okurlara.

Anton Çehov, tıp ve edebiyatla olan ilişkisini bir tür "aşk üçgeni" teması üzerinden tanımladı hep. Ki Moskova Tıp Fakültesi'ni de bir gazeteye yazdığı komik kısa öykülerden kazandığı para ile bitirdi. Yeraltı edebiyatının mucitlerinden L. Ferdinand Celine ömrü boyunca ne yazmaktan vazgeçti, ne de hekimlikten. Hatta yoksul hastalarını para almadan tedavi etmekle ün kazandı Fransa'da. Sıra dışı bir yazardı ama tıp fakültesi bitirme tezini Sabunun Galileosu üzerine yaptı. Rastlantıya bakın ki, Celine'in dev eseri *Gecenin Sonuna Yolculuk*'u Tükçeye çeviren Yiğit Bener de eski bir tıp öğrencisiydi.

Türkçede tıp ve edebiyat ilişkisi şairler üzerinden gelişti hep. Ceyhun Atuf Kansu'dan Hüsrev Hatemi'ye; Levent Dalar'dan Kemal Sayar'a, Alper Gencer'e hani doktor olduklarını bilmesek, şiirleriyle bile çok önemli şairler olarak adlarını yazdırdılar şiir loncasına. Bu sayımızın dosyasını kendisi de bir doktor olan Mahmut Talha Uçar kaleme aldı. Sağlıklı günlerde, keyifli okumalar dilerim...

daha fazlası için: sabitfikir.com

İÇİNDEKİLER

06 HABERLER

10 RAFTA NE VAR?

12 VİTRİNDEKİLER

14 EGOİST OKUR
Gülenay Börekçi
Yürüyerek Yazan Virginia Woolf



16 ŞAİRİN ŞAİRLERİ
A. Ali Ural
Şiir Parantezi Kapanmadı Behçet Necatigil'in

18 GÜNCEL
Kaan Murat Yanık
Son Minyatürcü: Kunal Basu

20 GÜNCEL
Hümeyra Yabar
Hikâyeye Düşen Cemre: İncirli Zeybek

22 RÖPORTAJ
Erdem Öztop
Cansu Canan Özgen: İnsanın İnsana Ettiği İyilik ve Kötülüklerin Çetelesidir Bu Hikâye

24 KİTABIN ORTASINDAN
Dursun Çiçek
İdrak ve İnşa Bağlamında Turgut Cansever

26 KEŞFSEVER
Zeynep Merdan
Felsefenin Namlusu: Ayn Rand

28 GÜNCEL
Bilgehan Uçak
Cevdet Kudret'in Üçlemesi

DOSYA 30



Mahmut Talha Uçar
EDEBİYATIN BEYAZ ÖNLÜKLÜ KAHRAMANLARI

36 DOSYA EKİ
İlker Öztürk
Hüsrev Hatemi, Hakan Savlı, Alper Gencer Tıp ve Şiir Arasındaki Mesafe

38 KARARSIZ OKUR

40 ÖNDE(N) GİDENLER
NURULLAH KOLTAŞ
Bir Öykünün Öykücüsü Muhammed Esed (Leopold Weiss)

42 GÜNCEL
Cem Tunçer
Aşırı Naif Öyküler

44 GÜNCEL
Seray Şahinler Demir
Modern Dünya Manevi Bir Çöl

46 POLİSİYE
Harun Candan
Herkes Kendi Ateşini Kendi Götürür



48 SANAT
Samed Karagöz
Kim Korkar Çağdaş Sanattan

50 ATÖLYE
İrem Uzunhasanoğlu
Yazar Adayları için Pusula



52 TARİHE ROMANDAN BAKMAK
Ali Emre
Şiirli Konuşarak Devlet Kurmak: Osmancık

54 KİPAT
Salih Zengin
Hişşttt! Ses Çıkarmayın!

56 GÜNCEL
Halil İbrahim İzgi
Bereketli Bir Ömürden Damlalar



58 GÜNCEL
Ömer Yalçınova
Bir Hayat Kitabı Olarak Tamaşa-yi Dünyâ

60 GÜNCEL
Duygu Karslı
Sofra Kültüründen Mezar Taşlarına Eski İstanbul



62 TERS KARGA
Orkun Galolar
Kitapların Yolculuğu

64 ROMANLAR VE DİPNOTLAR
Ayşegül Genç
Karanlık Rüzgâr

66 Selahattin Demirci
Binbir Gece Masalları - Şeyh ile Gazal

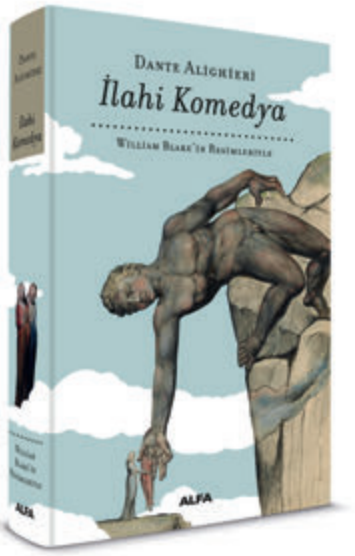
68 GÜNCEL
Zeki Bulduk
Dünya Damatsız Bir Gelindir

70 GÜNCEL
Mehmet Fatih Öz
Şiirin Üçüncü Cildi: Hızır'ı Beklerken

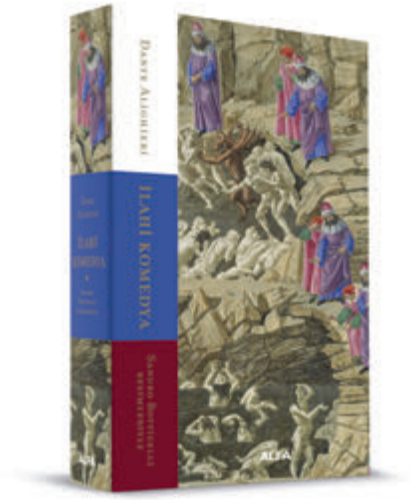
72 MÜMKÜN EVRENLER
Murat k. Murat
Bilimkurgu Tarihine Alternatif Bir Yolculuk

74 GÜNCEL
Mustafa Uçurum
Üstat Ekrem'i Tanıyalım

daha fazlası için: sabitfikir.com



William Blake'in resimleriyle
13,5x21, özel kağıda renkli baskı, bez cilt



Sandro Botticelli'nin resimleriyle
13,5x21, tek renk baskı, karton kapak



Gustave Doré'nin resimleriyle
12x20, tek renk baskı, karton kapak



700. yılında

İlahi Komedya

Üç Farklı Edisyonla

ALFA'da

www.alfakitap.com | alfakitap

Modern zamanın en büyük sorunu mesleksizliktir. Meslek sahibi olmak önemsiz, para sahibi olmak muteber hâle gelmiştir. / Ahmet Tabakoğlu

İnsanları sevebilmek, onlarla baş edebilecek yöntemleri geliştirebilmeyi gerektirir. / Engin Geçtan



BİR YUSUF MASALI'NIN SON HALİ YAYIMLANDI

İstiklal Marşı Derneği'nin internet sitesinde "İslâmla Damgalanmış Varoluş" serlevhalı yazılarına devam eden İsmet Özel 2013 yılında "Sesli Gemi" şiirini yayımladıktan sonra şöyle bir açıklama yapmıştı: "Bu sayfada gördüğünüz son şiirimdir. Kaç yılım kaldıysa bundan sonraki ömrümde şiir çalışmalarımı sadece müsvedde dediğim kısmını yayına salmış bulunduğum '*Bir Yusuf Masalı*' uğraşısına hasredeceğim. Dediğim, demeğe çalıştığım şeyi 'vivir para escribir' tarzında anlamak doğru olmaz. Uğraşımın neticesine bîgâne kalmağı öğrendim." Bu açıklamadan 8 yıl sonra, Ramazan ayının ilk günü okurla buluştu '*Bir Yusuf Masalı*'. Uzun süredir baskısı yapılmıyordu ve sahaflara en çok sorulan kitaplardan biriydi. TİYO Yayınları arasından çıkan kitabın tanıtım metni, masalın tamamlandığını şu sözlerle müjdeliyor: "İsmet Özel'in Türk milletinin şairi olarak *Bir Yusuf Masalı*'nı 1967 yılında yazmaya karar verdiğini ve aynı yıl aynı hassasiyete binaen askerliği esnasında yani hidayetinden önce bir elifba temin ettiğini dikkatli okurları fark etmiştir. İsmet Özel yıllar önce de 'Allah bana ömür verir, kuvvet verirse ve ben *Bir Yusuf Masalı* adlı kitabımı eğer bir daha neşredersem Kur'ân harfleriyle neşredeceğim' demişti. Vaad ettiği üzere *Bir Yusuf Masalı* Türk yazısıyla neşrolundu."

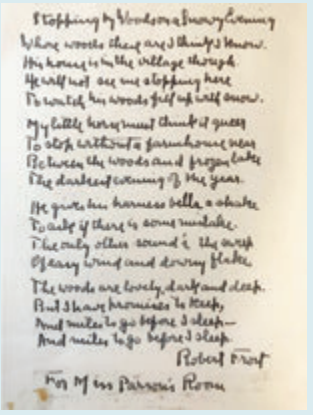




ACABA BU SON ŞANSIMIZ MI?

SALT ve Garanti BBVA iş birliğiyle bu yıl 7. kez düzenlenen "Bu son şansımız mı?" etkinliğinde iklim krizine dikkat çekiliyor. İklim değişikliğinin insan ve dünya üzerindeki etkilerine yönelik 10 belgesel filmden oluşan 2021 seçkisi, 4 Temmuz'a kadar altyazılı şekilde saltonline.org'da. Sorunlar ve çözüme yönelik çabalar, haberlerin yanı sıra belgesel yapımlarla geniş kitlelere ulaşıyor. Seçkide insanlar, hayvanlar, doğa ve şehrin uyum içerisinde nasıl bir arada var olabileceği sorusuna Güney Afrika, Norveç, Fransa, Kanada, Bolivya ve Balkanlardan yapımlar yanıt arıyor. Belgesellerin bazılarının isimleri şöyle: Ağaçların Gizli Yaşamı, Dumanlı Kasaba, Ormanların Zamanı, Akbaba ile Kartal, Ulu Ağaçlar Devrildiğinde.





FROST'UN EL YAZISI AÇIK ARTIRMADA

Çağdaş dünya edebiyatının önemli isimlerinden olan şair Robert Frost'un 40'lı yıllarda yazdığı düşünülen Stopping by Woods on a Snowy Evening adlı şiirinin el yazması açık artırma ile satışa çıkıyor. Kâğıdın sonunda "Miss Parson için," ifadesi yer alıyor. En az 60 yıllık olduğu tahmin edilen, kime yazıldığı keşfedilmeyi beklenen şiirin, o dönemde sıkça okullara konuşma yapmak için giden şairin öğretmenlerden birinin ricası üzerine yazıldığı düşünülüyor. Amerikalı sanatçı Harvard Üniversitesi'nde eğitim almıştı ve defalarca Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmişti. Eserlerinde var oluşu, yalnızlığı ve çok sevdiği New England'ı işledi.

daha fazlası için: sabitfikir.com



ATTİLÂ İLHAN YARIŞMAYLA ANILIYOR

Attilâ İlhan Bilim Sanat ve Kültür Vakfı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları desteğiyle düzenlenen Attilâ İlhan Edebiyat Ödülü'ne başvurular 19 Haziran'a kadar devam edecek. İlhan'ın her eserinde öne çıkartmaya gayret ettiği "ulusal kültür bileşimini gerçekleştirme" misyonuna layık eserler için düzenlenen şiir ve roman yarışmasının galiplerine para ödülü verilecek. Etkinliğin detayları Attila İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı'nın internet sitesinden öğrenilebilir.



BİR NEŞTER BİR KALEM

Kovid-19 sürecinde gündüzleri hekimlik geceleri ise yazarlık yapan Genel Cerrahi Uzmanı Doç. Dr. Mehmet Emin Güneş, kaleme aldığı eserlerle insanlara dokunmaya çalıştığını belirtiyor. Uzun yıllar İstanbul'daki eğitim ve araştırma hastanelerinde başhekim ve yöneticilik yapan Güneş, bir cerrah olarak insanların bedenine dokunduklarını fakat insanların sadece bedenden ibaret olmadığının farkında olduklarını ifade ediyor. Yazdığı romanlarla umut aşılamaya gayret ettiğine değinen Güneş, "Hep şunu söylüyorum insanlara 'Sabah geceden sonra başlıyor.' biliyorsunuz. Yazarken de bunu vermeye çalışıyorum, hayatın içerisinde gerçekleri de sunuyorum. Çünkü gerçekten yaşanmış hikâyelerden yola çıkarak yazıyorum. Işığı taşıyorsan karanlığa girmelisiniz. Etrafınıza iyi gelecek, etrafınızı aydınlatacak bir şey varsa bunu paylaşın. Her şeyin aslı sevgidir ve sevgiye döner" diyor.



ALİ GÜNVAR'A İTALYA'DAN ÖDÜL

1980 yılından itibaren şiirleriyle Türk edebiyatında adını duyuran Ali Günvar aynı zamanda bir mimar. Bu alanda da üreten Günvar Şiir Atı, Yazko Edebiyat, Hürriyet Gösteri, Oluşum, Poetika, Üç Çiçek gibi dergilerde yer aldı. İtalya'da ünlü şair Renato Filippelli adına verilen 'Tulliola Renato Filippelli' ödülleri kapsamında yapılan değerlendirmede ise şair yazar Ali Günvar'ın 'Soneler' adlı eseri 'Türkçe yazılmış en iyi şiir kitabı' ödülüne layık görüldü. Türkçe ve İngilizce yayımlanan kitap, *Anthropomorphus* ve *Çarpık Hüzünler Kantatı* kitaplarıyla beraber Ötüken Neşriyat tarafından yayımlandı.

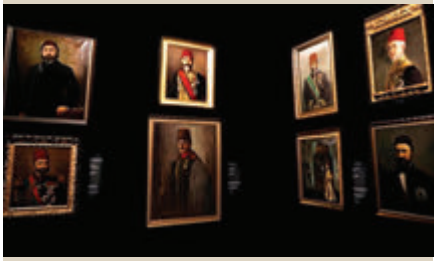


daha fazlası için: sabitfikir.com



USTALAR MİLLİ SARAYLAR MÜZESİ'NDE BULUŞTU

Yakın zamanda restorasyonu tamamlanan ve modern sergileme kriterlerine göre tefriş edilen Milli Saraylar Resim Müzesi, yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı haline geldi. İstanbul Beşiktaş'taki müze, 11 bin metrekarelik kapalı alandaki 34 salonu ve 553 eseriyle kültür sanat hayatının yeni merkezi olmaya aday. Resim Müzesi'nin 16 ile 20. yüzyılı kapsayan koleksiyonu, padişah portreleri, tarihi konulu kompozisyonlar, oryantalist eserler, doğa ve kent görünümleri ile natürmort gibi birçok konuyu içeriyor. Müze, Osmanlı saray resminin tek temsilcisi olması bakımından da ayrı bir önem taşıyor. Koleksiyon aynı zamanda Konstantin Kapıdağlı, Rupen Manas, Stanislaw Chlebowski, Fausto Zonaro, Ivan Ayvazovski, Pierre Desire Guillemet, Eugene Fromentin, Stefano Ussi, Felix-Auguste Clement, Şeker Ahmed Paşa, Osman Hamdi Bey, Şevket Dağ ve Abdülmecid Efendi gibi ressamların eserlerini barındırıyor.





ABDULLAH NEFES HAYATINI KAYBETTİ

1941 yılında doğan Abdullah Nefes şiir ve hikâyeleriyle Varlık, Dost, Ilgaz, Yelken, Evrim, Dönem, Edebiyat ve Eleştiri, Sanat Emeği dergilerinde yer aldı. Siyaset ve edebiyatın en hareketli günleri olan 70'lerde aktif bir görüntü sergiledi. Uzun yıllar tutuklu kaldı. Dergilerde, parti ve sendikalarda görevler üstlendi. *Nedir ki Ömür*, *Sürgün Hikâyeler*, *Yolcu* kitaplarının yanı sıra araştırma ve derleme alanında da eser verdi. 80 yaşında hayatını kaybeden Nefes, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'na defnedildi.



OSCAR'IN YILDIZI NOMADLAND

93. Oscar Ödülleri'ne 6 dalda aday olan Nomadland En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Kadın Oyuncu dallarında heykelin sahibi oldu. Yönetmen Chloé Zhao ve oyuncu Frances McDormand sevinçlerini yapım ekibiyle paylaştı. The Father filmindeki performansıyla Anthony Hopkins En İyi Erkek Oyuncu seçildi. 83 yaşındaki aktör, bu ödülü kazanan en yaşlı isim oldu. David Fincher'ın Mank'ı 4 ödülle geceden ayrıldı. Promising Young Woman filmiyle Emerald Fennell orijinal senaryo; My Octopus Teacher belgesel dalında galip geldi. En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Minari'deki oyunuyla Youn Yuh-jung, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Judas and the Black Messiah filmindeki rolüyle Daniel Kaluuya, En İyi Uluslararası Film Danimarka yapımı Another Round, En İyi Animasyon Soul seçildi. Nolan'ın son filmi Tenet ise En İyi Görsel Efekt ödülünü kazandı. Salgına şartlarına uygun şekilde önlemlerin alındığı tören, tiyatro salonu yerine Los Angeles'taki Union Garı'nda gerçekleştirildi.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Klara ile Güneş
Kazuo Ishiguro
Çeviren: Lâle Akalın
Roman, 264 s.

"GÜNEŞ HER ZAMAN
BİZE ULAŞMANIN YOLUNU BULUR."

Kazuo Ishiguro'nun

Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandıktan sonra yayımlanan ilk kitabı: *Klara ile Güneş*

Sıra dışı gözlem yeteneğine sahip bir yapay zekâ olan Klara, kendisi gibi "Yapay Arkadaş"ların satıldığı mağazadaki yerinden insanları izleyip dış dünyayı öğrenmeye çalışır, onu yeni evine götürecek o özel çocuğu sabırla bekler. O çocuk nihayet çıkageldiğinde, Klara kendini ezici kaygılar ve kırılgan umutlarla dolu bir dünyada bulacak, sarsılmaz bir adanmışlıkla bağlandığı Güneş'in yardımıyla bir mucizeyi gerçek kılmaya çalışırken insan denen canlıyı bütün zaafları ve çelişkileriyle tanıma fırsatı bulacaktır.

Klara ile Güneş, yeni teknolojilerin etkisiyle köklü değişimler geçirmiş bir toplumda yaşanan sevgi, umut ve fedakârlığa dair unutulmaz bir hikâye.





YapıKredi
Kültür Sanat Yayıncılık

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

RAFTA NE VAR?

NİSAN'DA EN ÇOK OKUNAN KİTAPLAR

Edebiyat

1 Veba Geceleri
Orhan Pamuk
Yapı Kredi Yayınları

2 Camdaki Kız
Gülseren Budayıcıoğlu
Doğan Kitap

3 Küllerin Günü
Jean-Christophe Grange
Doğan Kitap

4 Empedokles'in Dostları
Amin Maalouf
Yapı Kredi Yayınları



5 Seyir
Piraye
Mona Kitap



6 Kitapları Kurtaran Kedi
Sosuke Natsukawa
Turkuvaz Kitap

7 Hayvan Çiftliği
George Orwell
Epona Yayınevi

8 Ben Kirke
Madeline Miller
İthaki Yayınları

9 T. Singer
Dag Solstad
Jaguar Kitap



10 Bir Yusuf Masalı
İsmet Özel
TİYO Yayınları

Edebiyat Dışı



1 Var mısın?
Güçlü Bir Yaşam İçin Öneriler
Doğan Cüceloğlu
Kronik Kitap

2 Herkes İçin Siyer / Cilt 2
Muhammed Emin Yıldırım
Bekir Develi
Profil Kitap

3 Babaannem Geri Döndü
Şermin Yaşar
Taze Kitap

4 Gitmeli miyim
Kalmalı mıyım
Hakan Mengüç
Destek Yayınları



5 Yakın Tarihin Gerçekleri
İlber Ortaylı
Kronik Kitap

6 Aşk ile Ânı Seyretmek
Kemal Sayar
Sadettin Ökten
Turkuvaz Kitap

7 Gecikmeli Teslimiyet
M. Barış Muslu
Doğan Kitap

8 Seninle Başlamadı
Mark Wolynn
Sola Unitas Yayınları



9 Benim Dağlarım
Dursun Çiçek
Muhit Kitap

10 İstilâ Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri
Ömer Lütfi Barkan
Ötüken Neşriyat

daha fazlası için: sabitfikir.com

Remzi Kitabevi'nden yeniler, yeni basımlar…



Turan Akıncı

Galata

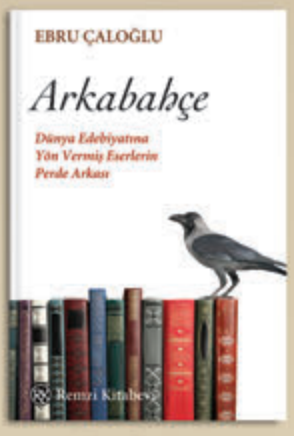
İstanbul'un 700 Yıllık Kara Kutusu



Cihan Baydur

Pelikülden Dijitale Yolculuğum

Sinema ve reklam dünyasından bir çok ünlü ile iletişim yolculuğu...



Ebru Çaloğlu

Arkabahçe



Nazar Tüysüzoğlu

Ruhsal Dayanıklılık



Ege Cansen-Asaf Savaş Akat

Vitaminli Ekonomiks

Editör: Dr. Barış Esen



Onkolojide Çocuk Beslenmesi ve Yemek Tarifleri



GENİŞLETİLMİŞ GÜNCELLENMİŞ 10. BASIM

Ali Saydam

Algılama Yönetimi



3. BASIM

Nathalie Stoyanof Suda

Kahvaltı & Brunch

Remzi Kitabevi

www.remzi.com.tr
facebook.com/RemziKitap

VİTRİNDEKİLER

Türk iktisat tarihçiliğinin büyük ismi Ömer Lütfi Barkan, tahrir defterlerini ilk defa sistematik olarak incelemeye başlayan ve bunların Osmanlı toprak ve nüfus meseleleri açısından değerini ortaya koyan bilim adamımızdır. Barkan'ın, 1936-1960 yılları arasında nüfus ve iskân meselelerine hasredilmiş çalışmaları, 1942'de Vakıflar Dergisi'nde neşredildikten sonra bir klasik hâline gelen Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I: İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler başlıklı oylumlu makalesinin çatısı altında bir araya getirilmiş, ayrıca bu toplama kapsamlı bir analitik dizin eklenmiştir.



İSTİLA DEVİRLERİNİN KOLONİZATÖR TÜRK DERVİŞLERİ

Ömer Lütfi Barkan

ÖTÜKEN NEŞRİYAT



RENKLER: TARİH - KÜLTÜR - SANAT - PSİKOLOJİ

Pelin Gülşen

DESTEK YAYINLARI

Sanattan dekorasyona, pazarlamadan iş dünyasına her alanda renklerin kullanımını ve etkisini belirleyen, algılarımızı şekillendiren renklere tarihten bu yana birçok anlam yüklenmiştir. Hatta sözel olmayan iletişim biçimleri arasında en etkin ve hızlı olanı olarak da değerlendirilir. Nazilerin sarı armaları, Picasso'nun mavi dönemindeki gizem, geyşaların beyaz yüzleri, turuncu giyen Budist rahiplerin arasında bir zaman yolculuğu vaat eden yazar Pelin Gülşen; Avrupalı casuslar neden Türk kırmızısının peşine düştü, iştah kapatan renkler hangileridir, Osmanlı'da beyaz gelinlik giyen ilk sultan kimdir, kadın hareketlerinin rengi neden mordur sorularına da yanıt arıyor.

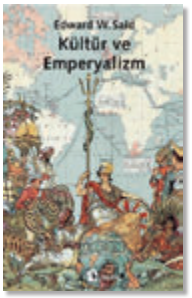
İlk kitabı *Tek Vuruşta Ölmek* ile edebiyat dünyasının dikkatini çeken üretken kalem Tuba Kaplan, dört yıl aradan sonra yeni şiirlerini *Kalan Sağlar* adıyla kitaplaştırdı. İtibar sonrasında şiirleriyle Muhit dergisinde yürüyüşüne devam eden Kaplan özgün bir ses, anlatımcı izlek, siyasi ve sosyal olaylara duyarlı şiirini de sürdürüyor. Kitabın sayfaları azaldıkça samimi ve konuşkan bir dostunuzun hayatına şahitlik ediyorsunuz. Şair; gündelik hayatta gözden kaçanları, arada kalmış ve bölünmüş dünya hallerini ortaya döküyor: "Kiracı olduğumu unutarak çiçekler alıyorum her seferinde / Eve alışıyor kamyonda ölüyorlar"



KALAN SAĞLAR

Tuba Kaplan

MUHİT KİTAP



KÜLTÜR VE EMPERYALİZM

Edward W. Said

METİS YAYINCILIK

Edward Said'in Şarkiyatçılık'la başladığı tasarının bir parçası olan yeni kitabı bir yandan Batı "yüksek kültürü"nün emperyalizmle ilişkisini sorguluyor, bu ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışıyor; bir yandan da maruz kalanların, sömürgeleştirilenlerin emperyalizme düşünsel ve edebi direnişlerini inceliyor. Said; Joseph Conrad, Jane Austen, Charles Dickens, Rudyard Kipling, Albert Camus, André Gide gibi yazarların yanı sıra Verdi'nin Aida'sına yoğunlaşıyor. Ele alınan yapıtların emperyalizme neler borçlu olduğunu, içinde yer aldıkları dünyayı nasıl yansıttıklarını gösteriyor, sanatı dünyaya bağlayan hatları vurguluyor. Bunu yaparken de yapıtların estetik değerini küçültmemeye özellikle özen gösteriyor.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Yıllarını kitap editörlüğü ile geçiren Hamdi Akyol, ilk kitabıyla okurun karşısına tek başına çıkıyor. 1968 yılının soğuk kış günlerinde, görevi Bulgaristan'daki gizli askeri tesisleri belirleyip fotoğraflarını çekmek olan bir Türk casusuna odaklanan kitap yakın tarihin aktörleri arasındaki derinlikli bağları da ortaya çıkartıyor. 93 Harbi'ne, Balkan Savaşı'na, Bulgaristan'ın bağımsızlığına, taht kavgalarına, Yıldız Suikastına, Dünya savaşlarına, Osmanlı'nın yıkılışına ve yeni Türk devletinin Cumhuriyet olarak kuruluşuna... Gerçek bir hayat hikâyesinden esinle kaleme alınmış olan kitap polisiye, casusluk ve tarih konularını harmanlıyor.



KURT GÖLGESİ

Hamdi Akyol

KAPI YAYINLARI

TÜRK TEZYİNATINI CANLANDIRAN ADAM FEYZULLAH DAYIGİL

F. Çiçek Derman

KUBBEALTI NEŞRİYATI



Tezhip sanatçısı, güzel sanatlar profesörü, yazar Fatma Çiçek Derman Türk tezyînî sanatlarında klâsik kuralların yeniden hatırlanıp uygulanması için büyük emekler veren Feyzullah Dayıgil'in hatırasını canlandırıyor. Güzel Sanatlar Akademisi'nde, vefat ettiği 1949 yılına kadar ders veren Dayıgil gerek tezhib gerekse çini desenlerinde farklı motifleri değişik tarzlarda kullanarak birbirine benzemeyen desenler hazırlamayı başarmış bir sanatkârdır. Emektar sanatçıyı gelecek nesillere tanıtmayı amaçlayan kitap, Cumhuriyet devrinin unutulan bir isminin hayatını, sanat görüşünü ve desenlerini bir arada sunuyor.

daha fazlası için: sabi

İlk kez Türkçe yayımlanan kitapta ödüllü edebiyat tarihçisi ve eleştirmeni Abdelfattah Kilito, Arap dünyasının birçok geleneksel anlatısını günümüz dünyasından eleştirel bir bakış açısıyla yeniden ele alıyor. Hikâye anlatma sanatının önemine dikkat çeken yazar *Binbir Gece Masalları*, *Kelîle ve Dimne*, *Güvercin Gerdanlığı*, *Cimriler Kitabı*, *Hay bin Yakzan* gibi birçok kültürel hazinenin Avrupa yazınına etkilerini titiz bir biçimde inceliyor ve karşılaştırıyor. Kilito; Bordeaux, Sorbonne, Harvard gibi birçok üniversitede misafir profesörlük yaptı ve edebiyatın yanı sıra sinema, çizgi roman gibi farklı alanlarda yazılar yazdı.



ARAPLAR VE HİKÂYE ANLATMA SANATI: TUHAF BİR ÂŞİNÂLIK

Abdelfattah Kilito

VAKIFBANK KÜLTÜR YAYINLARI

UÇTUN YİNE DELİ GÖNÜL

Asım Gültekin

AŞİNA KİTAP



Eğitimci ve yazar merhum Asım Gültekin kıymetli bir toplam ile yâd ediliyor. Dergicilik alanındaki faaliyetleriyle her yaştan okurun kalbinde ve aklında yer edinen Gültekin, bu kitap sayesinde vefatından sonra da gönüllerde olmaya devam edecektir. Süleyman Ragıp Yazıcılar önderliğinde hazırlanan kitabın ilk bölümünde Asım Gültekin'in ilk kez kitaplaşan yazıları yer alıyor. İkinci bölümde ise Rasim Özdenören, Gökhan Gökçek, Erol Erdoğan, Cihan Aktaş, Osman Doğan, Salih Yüzgenç, Suavi Kemal Yazgıç, Yıldız Ramazanoğlu, Mitat Tekçam, Yusuf Kot, Mehmet Dinç, Enes Batman, Bünyamin Yılmaz, Ubeydullah Erdoğan, Sedat Anar, Ali Sözer, Ahmet Altay, Mürsel Sönmez, Mehmet Ali Yafez, Yusuf Temizcan, Muharrem Baykul ve oğlu İbrahim Taha Gültekin'in metinleri okuru bekliyor.

EGOİST OKUR



GÜLENAY BÖREKÇİ
gulenayb@gmail.com



YÜRÜYEREK YAZAN VIRGINIA WOOLF

Sahaflarda bulduğum bir kitaptan söz edeceğim. Yaratıcı yazma teknikleri üzerine bir kitap. Gelin görün ki baş rolünde Virginia Woolf var; ruhundaki tüm acıyı, kederi, insana yönelik kırgınlığını, küskünlüğünü yazıya dökerken ilhamını yürümekten alan Woolf...

Çağdaş Amerikan edebiyatının en parlak yazarlarından Michael Chabon'un bir söyleşisini hatırlıyorum. Yaratıcı yazma atölyelerinin desteklenmesi gerektiğini söylüyordu: "Tamam, kimse kimseye dâhi olmayı öğretemez kuşkusuz ama yazarken hata yapmamak, yazmak denen şeye 'okur' gibi değil de 'yazar' gibi bakmak pekâlâ öğrenilebilir. Yazmak niçin resimden, müzikten, heykelden ya da oyunculuktan, yani tüm öteki sanat disiplinlerinden farklı olsun ki? Okumak bile tek başına bir öğrenme süreci olabilir. Tabii, 'okur' özelliğinizi unutup okuduğunuz şeye başka bir gözle bakmayı denerseniz... Vladimir Nabokov'un '*Lolita*'sını ele alalım; büyük bir romandır, büyüleyicidir. Okurken bir yandan yazarın size ne anlatmaya çalıştığını, dili ne kadar ustaca ve güzel kullandığını düşünürsünüz, bir yandan da şu ezeli masumiyet-deneyim, kirlenme-arınma ikilemlerini ortaya koyan sahnelerle altüst olursunuz. Sıradan bir okursanız, anlatım teknikleri üzerine fazla kafa yormazsınız, bunu yaptığınızda okumak zevk olmaktan çıkıp ders haline gelir. Fakat eğer birinci tekil şahıs diliyle anlatılan bir roman yazmayı planlıyorsanız, '*Lolita*' gerçekten de sıkı bir ders metnidir."

*Gerçek olan sadece sözler

Uzun lafın kısası, Michael Chabon'a göre, gelecekte yazar olmayı istiyorsanız dersleri herhangi bir başka eğitmenden falan değil, doğrudan Vladimir Nabokov'dan almanız şahane olacaktır. Bunun için en yakın kitapçıya gidip evinize cilt cilt Nabokov romanlarıyla ve onun harikulade ders notlarıyla dönmeniz yeterlidir. Şahsınıza özel bir yaratıcı yazma atölyesine başlamaya artık hazır olursunuz.

İşte bu fikirden doğan bir kitap var elimde. Timaş Yayınları etiketiyle çıkmış kitabın adı, *Virginia Woolf'tan Yazarlık Dersleri*, yazarıysa Danell Jones. Jones eğlenceli ve çok faydalı bir "yaratıcı yazarlık sınıfı" kurmuş kitabı için. Sınıfında sessiz sakin öğrenciler de var, Ani DiFranco tişörtlü, rasta saçlı, fırlama olanlar da. Onların karşısına çıkardığı öğretmen de dantel yakalı, inci kolyeli, uzun dar etekli, zarif, soğuk ve nadiren güldüğü için güldüğünde özellikle büyüleyici göründüğünü hayal ettiğim Virginia Woolf.

*Bir kalemin peşinde

Sınıf, öğrenciler, Virginia Woolf, yaratılan durum, hepsi düşsel elbette, hepsi kurmaca. Gerçek olan sadece Woolf'un sözleri. Çünkü Jones bu küçük kitaptaki düşsel dersleri, Woolf'un günlüklerinde, mektuplarında, denemelerinde, öykülerinde ve elbette romanlarında yazdıklarını tarayarak, yani onun gerçek cümlelerinden yararlanarak oluşturmuş.

Danell Jones'un atölyesi, "Yazma alışkanlığı kazanmak", "Çalışmak", "Üretmek", "Yürümek", "Okumak", "Yayınlatmak" ve "Şüphe Duymak" başlıklı yedi dersten oluşuyor.

Müfredatta 'Yürümek' adlı bir ders olmasına şaşırdınız mı? Kitabı okursanız, Virginia Woolf'un "kutsal sırrı" olan

daha fazlası için: sabitfikir.com


Virginia Woolf

yürümenin bir yazar adayı için ne kadar mühim bir etkinlik olduğunu anlarsınız. Bakın ne diyor orada Woolf: "Bazen insan kendini 'bir kalemin peşinde tutkuyla ilerlerken bulabilir. Böyle bir bahane icat etmişsek, bir süre sonra kendimizi Londra sokaklarında yürürken buluruz. Kendimizi, şehir hayatının belki de en zevkli, ama kış şartlarında epey zorlaşan bu yanına teslim etmemiz kaçınılmazdır. Gürleyen şehrin sokaklarını avare gezmekten, kalabalığın arasına karışmaktan, şehir yaşamının ahenkli seslerini dinlemekten daha haz verici ne olabilir?"

Şahsi fikrim de yürümenin hakikaten çok işe yaradığı hatta neredeyse her işe yaradığı yönünde. Ama bunları benden değil, 'öğretmeninizden', üzerinde eskimiş eflatun bir elbise bulunan, parmakları mor mürekkep lekeleriyle bezeli Bayan Woolf'tan dinlemenizin daha iyi olacağını hissediyorum.

Başka şaşırtıcı teknikleri de var Woolf'un. Meğer en sevdiği oyunlardan biri, insanları izleyip onlara düşsel hayatlar kurgulamakmış. "Kalabalık bir yerde oturup yoldan geçen insanlar hakkında hikayeler yaratın," diyor mesela, "Elinde pazar sepeti olan şu kısa boylu yaşlı kadın bir zamanlar güzellik kraliçesi seçilmemiş miydi? Şurada duran ve üzerinde ekoseli elbise olan adam azılı, iflah olmaz bir kumarbaz değil miydi?"

Ölü bile olsa büyük bir yazardan edebiyat dersleri alınabileceği fikri hakikaten şahane. Danell Jones'un önsözde yazdıkları ne kadar doğru: "Kim büyük bir yazarla sohbet etmenin hayalini kurmamıştır ki? Shakespeare'le oturup bir şeyler içebilsek, bir öğleden sonra Brontë Kardeşler'le kırlarda yürüyüşe çıksak ya da bir akşamüstü beş çayında Jane Austen'a misafir olabilsek, yıllardır hayranlıkla okuduğumuz oyunların, şiirlerin ve romanların nasıl yazıldığını da öğrenebilirdik belki."

Sahi siz hangi yazardan yaratıcı yazma dersi almak isterdiniz?

BİRKAÇ KÜÇÜK SIR

Woolf'a dair şu birkaç küçük sırrı biliyor muydunuz?

- Evinin dergi ve kitap yığınlarıyla dolu olduğunu
- Çim bowlingi oynamaya bayıldığını
- Sadece kaliteli kahve içebildiğini
- Çok nefis ekmekler pişirdiğini
- Metalik sırlı, mor tabaklarda yemek yediğini
- Kontrolsüz ve gürültülü bir kahkahası olduğunu
- Tükenmez neşesiyle karşısındakinin yüreğini ısıttığını...

WOOLF'TAN YÜRÜME TEMRİNLERİ

"Uyuklamayı bırakıp beyninizi harekete geçirmek için en parlak fikir yürüyüşe çıkmaktır."

"Bazen insan kendini 'bir kalemin peşinde tutkuyla ilerlerken bulabilir. Böyle bir bahane icat etmişsek, bir süre sonra kendimizi Londra sokaklarında yürürken buluruz. Kendimizi, şehir hayatının belki de en zevkli, ama kış şartlarında epey zorlaşan bu yanına teslim etmemiz kaçınılmazdır. Gürleyen şehrin sokaklarını avare gezmekten, kalabalığın arasına karışmaktan, şehir yaşamının ahenkli seslerini dinlemekten daha haz verici ne olabilir?"

"Şehrin sokaklarında yürümeyi severim. Uçsuz bucaksız çimenlerde yürümek, gümüş sürülere dalmak... Bunlar beni başka hiçbir şeyin başaramadığı kadar besler, dinlendirir, mutlu eder. Yürümenin, kutsal bir yanı var bence."

"Beni sokaklarda hikâyeler kurgulayarak yürürken görmelisiniz... O sırada kendimi adeta puslu bir yolda kaybolmuş gibi hisseder, bir rüyanın içindeymişçesine kendimden geçer, enfes cümleler kurup sahneler canlandırırım hayalimde."

"Rehavetten uyanıp yazma havasına girmek için bu tavsiyeme kulak verip yürümeyi alışkanlık haline getirmelisiniz. Bu size huzur verir, ruhunuzu yatıştırır. Düşüncelerinizi tazelemenizi sağlar. Algılarınız açılınca hızla bir şeyler şekillenmeye başlar zihninizde."

"Yol boyunca cümleler kurarak dolaşırdım, yağışlı, rüzgârlı ya da güneşin parladığı sıcacık günlerden hangisi olduğu fark etmezdi. Her yürüyüşte sanki zihnimde sıkışıp kalanlar ortaya çıkardı. Kırda dolaşmak kadar günbatımını izlemek veya yaban hayatı gözlemlemek de haz verirdi."

"Banliyödeki çirkin bir eve tıkılmış olmama rağmen köpeğim Pinka ile dolaşmaya bayılıyordum ve mısır tarlaları ve sarı kelebekleriyle dünyanın en sevimli kasabası olan Sussex'i düşünmekten hiç vazgeçmiyordum."

daha fazlası için: sabitfikir.com



A. ALİ URAL
aliural@hotmail.com

ŞİİR PARANTEZİ KAPANMADI BEHÇET NECATİGİL'İN

İlk şiir kitabı *Kapalı Çarşı*'dan bu yana Türk şiirinin manşetlerinden biri olarak yaşadı. Karanlıkta kımıldıyordu şiir; duraklarda, kahvehane ve otel köşelerinde. Behçet Necatigil olmak gerekiyordu karanlıkta fark etmek için şiiri. Behçet Necatigil olmak gerekiyordu dokunup alma cesaretini göstermek için o solgun gülü. Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda rastlıyordu ona bazen. Akşamlara gerilen ağlara takılıyordu şiir. Yaralı hayvanlar gibi soluyordu anılar boyunca.

Hayat parantezi 1916'da İstanbul'un Fatih semtinde, Atik Ali Paşa'da açıldı Behçet Necatigil'in. Sonra parantezin içerisine bir başka şehir girdi: Kastamonu. Zeki Ömer Defne'nin zilleri çalarken derslere bir bir girenler arasında o hassas ortaokul öğrencisi de vardı. Evlerden, kırlardan, denizlerden duyulan bu ses zil değil şiirin tınısıydı. O zamanlar kompozisyon dersleri vardı okullarda ve kalemin er meydanıydı bu ders. Defne'nin, on dört yaşındaki talebesinin defterine yazdığı cümle ilk ödülüydü Necatigil'in: "Yarının iyi bir kalemine sahipsin." Fakat İstanbul kıskandı Kastamonu'yu ve küçük şairi hastalandığı gerekçesiyle tekrar yanına aldı. Kabataş Lisesi'nin denizi vardı bir de Necatigil'i oldu. "Küçük Muharrir" bizzat el yazısıyla hazırladığı dergisiydi, okurları; arkadaşları ve yakın akrabaları. Bu isimle yazılar gönderdi Akşam gazetesinin haftalık Çocuk Dünyası sayfasına. Telifi çikolata.

Liselilerin büyük adam sayıldığı zamanlardı, büyük adamlardı çünkü. Onuncu sınıfta Varlık Dergisi'ne mektup gönderecek cesareti, şiirlerinden birini Yaşar Nabi'ye yayınlatacak liyakati vardı delikanlının. 1935'te Behçet Necati imzasıyla yayınlanmıştı "Gece ve Yas" adlı şiiri: "Bir köşeye büzülüp/ Böyle susmazdım ama/ Kapılardan süzülüp/ Gece doldu odama. // Bir yağmur ince ince/ Çarpıyor şimdi cama/ Hasret kaldım sevince/ Korku yüzümde yama. // Dalarken gözümde yaş/ Ben böyle sonsuz gama/ Artıyor yavaş yavaş/ Damlardaki ağlama." Yaşar Nabi hiçbir şey için olmasa da "Korku yüzümde yama" mısraının hatırı için yayımlamış olmalıydı bu şiiri. Cevherde bir damar parlıyorsa bu başka damarların da işaretiydi.

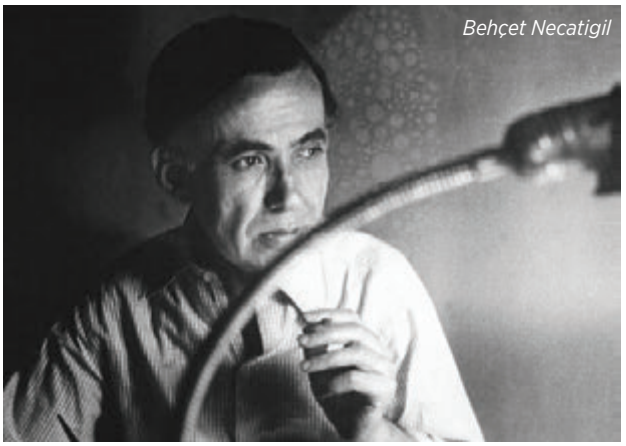
Ne güzel edebiyat öğretmeni olurdu Necatigil'den. Oldu da. Parantezin içine önce Kars girdi sonra başka başka şehirler. Nihayet İstanbul yine kıskançlığını gösterip yanına hem de Kabataş Lisesi'ne aldı. Mezun olduğu okulda tam on beş yıl öğretmenlik yaptı Necatigil. Eline ne geçerse onun üzerine yazdı mısralarını. Sigara paketine mesela, günlük bir gazetenin kenarına. Ürkek bir kuştu şiir bir an beklesen başka yere uçacak. Cemal Süreya "nereye mi yazardı şiirlerini" sorusunu sordu bir şiirinde. İkramiye çıkmamış piyango biletlerinin kenarına, ilaç kutularının üzerine, kağıt peçetelere, plastikten oyuncakların üzerine dedikten sonra nihayet "tırnaklarının üstüne" diye bitirdi şiirini. Etle tırnak gibiydi Behçet Necatigil'le şiir. Nitekim "Önsöz" şiirinde kendine şöyle bakıyordu uzaktan: "Hulyalariyle yaşardı,/ Bir Behçet Necati vardı./ Gece yarılarında, sokakta/ Kâğıda birşeyler yazardı./ Şairliğinden yadigâr/ Bu YELDEĞİRMENLERİ kaldı."

"Yel değirmenleri" şiiri "Yaşamak azaptır çok zaman," diye başlıyordu. Belli ki Don Kişot'la özdeşleştiriyordu kendini şair. İmdada yetişecek ebabil kuşlarından mahrum bir Don Kişot. "Beni kurtaracak biri yok hazırda,/ Ölümün takibi henüz çok geriden./ Mihneti esvap gibi geçirip sırta,/ Yel değirmenlerine hücum yeniden." Ölümün takibi henüz çok geriden, dese de ertesi gün ölecekmiş gibi yaşadı her gününü o. "Meddah İsmet"in arkasına saklanarak bir sokağa adının verileceği günü hayal etti. "Meddah İsmet /1851 – 1914/ Ünlü meddah ve ortaoyuncusu/ Camcı esnafındandı // Ölümünden sonra/ Beşiktaş'ta bir sokağa/ Adı verildi // Ben de ona benzesem/ Dipnot bir kitapta:/ Behçet Necatigil/ Doğum ölüm yılları/ Şair, radyo oyunları yazarı/ Öğretmendi/ Ölümünden sonra/ Beşiktaş'ta bir sokağa/ Adı verildi." Yıllarca oturduğu Beşiktaş'taki Camgöz Sokağı'nın adının "Behçet Necatigil Sokağı" olarak değiştirilmesinin vakti gelmemişti henüz.

Şair atını her vadide koşturabilir

Bir kitapta dipnot olarak kalmadı Necatigil. 1945 yılında yayımladığı ilk şiir kitabı Kapalı Çarşı'dan bu yana Türk şiirinin manşetlerinden biri olarak yaşadı çünkü. Mütevazıydı, kırk yıl şiir yazdıktan sonra üçüncü tekil şahsın ağzından kendini şöyle anlatıyordu: "Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile-yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı. Arada

daha fazlası için: sabitfikir.com


Behçet Necatigil

biçim yenileştirmelerinden ötürü yadırgandığı da oldu, ama genellikle, eleştirmenler, onun için, tutarlı ve özel bir dünyası olan bir şair dediler." Ah ne kadar da korkuyordu şairler yanlış anlaşılmaktan. Solgun bir gül olmaktan bir eleştirmenin elinde.

Nereye dokunsa şair solgun bir gül oldu. Kırılganlığını daha nasıl anlatabilirdi ki hayatın: "Çoklarından düşüyor da bunca/ Görmüyor gelip geçenler/ Eğilip alıyorum/ Solgun bir gül oluyor dokununca," diye başlayan şiiri lirizmin en iyi örneklerinden biri oldu. Melodram değil yüksek bir duyarlık vardı mısralarında. Ceplerine sokunca sigaralar kağıtlar arasında usulca nefes alırken elleri, bir şiir fotoğrafı görüyor da her sefer eğilip alıyordu kimse görmeden. Karanlıkta kımıldıyordu şiir; duraklarda, kahvehane ve otel köşelerinde. Behçet Necatigil olmak gerekiyordu karanlıkta fark etmek için şiiri. Behçet Necatigil olmak gerekiyordu dokunup alma cesaretini göstermek için o solgun gülü. Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda rastlıyordu ona bazen. Akşamlara gerilen ağlara takılıyordu şiir. Yaralı hayvanlar gibi soluyordu anılar boyunca.

Şiiri saklı suydu

Her iyi şair gibi onun şiiri de biraz saklı suydu. Çıplak yaralar gibiydi havanın bile acıttığı. Bir şey sorulmamalıydı şiir hakkında. Alıngan ve onurluydu şiir saklanmalıydı biraz. "İstemez görsünler saklı su" mısraında saklıydı bu sır. Fakat yine de tamamen kapatmak olmazdı kapıları. Bir konuşmasında beden dili gibi bir şiir dilinden söz ediyordu manayı deşifre eden: "Şiirde manaya varmak, belki gizli ama mutlak mevcut ipuçlarını bulmaya bakar. Şair manadan ne kadar kaçarsa kaçsın veya ne kadar kendine saklamak isterse istesin, zaman zaman, kendisine o şiiri yazdıran sebepleri, şiirin yakınlı uzaklı kelimelerinde, belki kendi de farkında olmadan ele verecektir."

Bir kıvamın peşinde oldu hep Necatigil şiirde. Konuştuğunda ölçülü konuşurdu şiir. Sustuğunda düşündürürdü. Vezin ölçüsü değil dozdu işaret ettiği. Azalta azalta kelimeleri cevhere ulaşmış, süze süze mısraları ses ve görüntüde duruluğu elde etmişti. "Şiirdeki ses ve görüntü ayarlaması, televizyondaki gibidir. Aletin içindeki çapraşık parçaların sağlıklı düzenine, bütünlüğüne, işlev uyumuna bağlıdır. Parazitleri önlemek, düz yazıda bile kullanılmayacak sözcük dizilerine karşı uyanık olmakla mümkündür," diyerek uyarıyordu genç şairleri. Şiir ona göre "bir iç dünya işi"ydi. Bir "kelimeyi kollama" sanatı. İnsan kendi duvarları içine hapsolamıyorsa adına ister birinci isterse beşinci yeni diyelim şiire ulaşamazdı.

Özün korunması halinde şair atını her vadide koşturabilirdi. "Dilediğimiz yollara yolculuklara açık"tı. "Kesin bir açıklama" ya da "bir bildiri" değildi. Necatigil, bir şiir kaşifiydi yeni biçemler denemekten korkmayan. Serüvenini paylaşmaktan geri durmaz, gelecek zamanların edebiyatçıları için izler bırakmaya çalışırdı: "Ben şiirde en uç noktalara kadar gidip gidip geldim. Yani Türk şiirinin zengin serüveninden yararlanarak, sözcükler üzerinde hatta sentetik diyebileceğimiz analizlere kalkarak, sözcüklerin birçok anlamlarından yararlanarak böyle çokgen bir şiir sağlamayı bile denedim. Yalnız bu biçim araştırmalarının yanı sıra öz hiç değişmedi diyebiliriz. İlk şiirlerimdeki, ta çocukluktan gelme sevinçler, hüzünler ya da hasretler bugün hâlâ sürüp gidiyor şiirlerimde."

Evleri dev yaptı

"Bir İstanbullunun Not Defterinden 1" adlı şiirinde mısralarındaki değişmeyeni görmek mümkündü. "Değişmedi/ Çocukken de../ Emektar mum/ Şimdi elektrik kesilmelerinde. //
Kar çamur kışlar, bata çıka/ Öğrenciyken de - -/ İyi ki ayaklarım yürüyorum/ Taşıtlar almayınca. // Semt semt, belli günlerde/ İyi ki hala sergiler - -/ Ucuzluk arıyorum/ Ninemin pazarlarında. // Mumlar, çamurlar, çarşılar/ Vura vura kendimi birinden ötekine/ Böyle katı oldum. // Bıçkın arabalar sıyırıp geçer beni/ Her an çiğnenme korkusu/ Onca eğreti oldum. //
Yazmıştı birisi/ Hangi kitaptaydı/ Onun anlattığı oldum."

Evleri dev yaptı Necatigil. Gizli kalmış gözden kaçmış duyarlılıkları görebileceğimiz kadar büyüttü. Değişmeyenin yanı sıra değişeni taşıdı şiire. Mahallenin son fotoğraflarını çekti tamamen ortadan kalkmadan. Yoksulların küçük alışverişlerinin altındaki acının fotoğrafını mesela. "Çocuklar" şiirini okuyup da dağlanmamak mümkün müydü! "Çarşılarda bir şey/ Biz pek aramazdık çocuklar olmasaydı. // Kasaplarda manavlarda bazı yorgun kadınlar/ Hep de tenha saatleri seçerler/ Sonra yavaş bir sesle/ Çocuk için hasta kaç gündür yemiyor/ Biraz et biraz meyva isterler. // Sevdiği bir reçeli gün aşırı yalnız ona/ Kaşıklarla beraber büyür bir üzüntü/ Yağların şekerlerin çayların/ Uykularda bile bitiyorsa/ Annelere düşündürdüğü. // İnsanlara, tezgâhlara, kâğıtlara kolaydı/ Biz bu kadar eğilmezdik çocuklar olmasaydı." Vakitsizliğin fotoğrafını çekti sonra dolu dizgin akarken "Eski Sokak". "Küçük ahşap bir dizi evlerdi/ On yıl önce o sokak/ Sonra geniş caddelere çıktık/Apartman, sizden uzak. // Çocuklar orda büyüdü/ Orda okula gitti,/ Komşunuzduk ama görüşemedik/ Hiç vakit yoktu."

Behçet Necatigil'in hayat parantezinin içerisine neler girdiğini yazmaya bu mütevazı yazı kafi gelmez. Yıldızlara bakmak için göz yetmeyebilir çünkü. Öyle derin yaşamıştır ki şair mercek üstüne mercek gerekir, hayat üstüne solgun bir gül. "Kitaplarda Yaşamak" şiirinde "Adı, soyadı/ Açılır parantez/ Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti/ Kapanır parantez. // O şimdi kitaplarda bir isim, bir soyadı/ Bir parantez içinde doğum, ölüm yılları..." dediğine bakıp parantezin kapandığını sanmayın. Hayır, "O şimdi kitaplarda/ Bir çizgilik yerde hapis" değil. Behçet Necatigil'in şiir parantezine bakın siz hiç kapanmayacak olan.

daha fazlası için: sabitfikir.com



KAAN MURAT YANIK
kaanmuratyanik@hotmail.com



SON MİNYATÜRCÜ: KUNAL BASU

daha fazlası için: sabitfikir.com

Kunal Basu'yu keşfim, yıllar evvel girdiğim bir kitapçıda, 'en az okunanlar' olarak tabir edilecek bir rafla oldu. *Minyatürcü* kitabını alıp eve gittiğimi ve hemen hevesle okumaya başladığımı anımsıyorum. Kitapta mağrur Ekber, resme yani eskinin tabiri ile nakşa pek düşkündür. Öyle ki, etrafına uzak diyarlardan getirdiği en iyi nakkaşları toplamıştır. Okuma yazması olmayan Ekber Şah, doğunun kadim mesnevilerini de ezbere bilmektedir. Zira minyatürler, öylesine özenle çizilmişlerdir ki süsledikleri mesnevi kitaplarında cereyan eden hadiseleri okuması olmayanlara bile anlatabilmektedirler.

"Sanatçı, gözün göremediğini görendir."

Kunal Basu, 1956 yılında Hindistan'ın Kalküta şehrinde dünyaya gelmiş. Koyu komünist bir ailenin çocuğu olarak büyüyen Basu, evdeki kütüphanenin büyüklüğü ve entelektüel anne- babasının arkadaş toplantıları sayesinde edebiyat dairesine çok erken yaşlarda girmiş. Jadavpur Üniversitesinde makine mühendisliği okumaya başlayınca bir yandan da üniversitedeki Hindistan Komünist Partisi'nin ateşli savunucularından biri olmuş. Katıldığı anti- emperyalist, anti- Amerikancı eylemlerdeki duruşu neticesinde öğrenci grupları içerisinde saygın bir isim olmuş. Bu dönemin akabinde bir süre serbest gazeteci olarak çalışmış ve Jadavpur Üniversitesinde hoca olarak dersler vermiş. Hayatının ileriki safhalarında Kanada'ya giden yazar burada McGill Üniversitesinde dersler verdikten sonra İngiltere'ye göç etmiş ve Oxford Üniversitesinde akademik kariyerine devam etmiş. Basu, edebiyatın dışında sinema ve resim sanatı ile de yakından ilgilidir.

Kunal Basu'yu keşfim, yıllar evvel girdiğim bir kitapçıda, 'en az okunanlar' olarak tabir edilecek bir rafla oldu. *Minyatürcü* kitabını alıp eve gittiğimi ve hemen hevesle okumaya başladığımı anımsıyorum. Romanın kurgusundaki olağanüstü detaylar, tarihin toz sarı görüntüsü ve burnum yerine dimağıma nüfuz eden kokuları bir kenara bırakırsak bu romanı hakkıyla idrak edebilmek için Hindistan tarihini çok iyi bilmem gerektiğini anlamıştım. Bu sayede Babür İmparatorluğu'na dair kapsamlı okumalara girişmiştim. Burayı özellikle vurgulamak istedim çünkü Kunal Basu'nun eserlerini keyifle okumak için Hindistan'ın hem uzak hem de yakın tarihini iyi özümsemek gerekiyor. Özellikle *Minyatürcü* romanı için konuşacak olursak üstünde durmamız gereken isim; tebaası tarafından 'Ekber' sıfatıyla anılan Celaleddin Ekber Şah'tır. Ekber Şah'ı birkaç paragrafa sığdırmanın beyhude bir çaba olduğunu bildiğim için ona Kunal Basu'nun çerçevesinden bakmanın şimdilik yeterli olacağı düşüncesindeyim. Celaleddin Ekber Şah'ı yakışıklı, cesur, meraklı, güçlü, tutkulu, gaddar ve romantik olarak resmeden Basu,

Kunal Basu'nun bir minyatürcünün sabrı ile çalıştığını söyleyebiliriz. 16. yüzyıl Agrası; nakışlı evleri, filli sokakları, harikulade bahçeleri, kara incili oğlanları, rengarenk sariler içinde şehla bakışlı güzelleri, yasemin kokulu salonları ile ete kemiğe bürünmüş şekilde karşımızdadır. Ayrıca Moğollar, Türkler, Persler, Afganlar; Müslümanlar, Hindular, Hristiyanlar ve diğer topluluklarıyla Hindistan avcumuza sığacak kadar küçülmüştür.

onu klasik edebiyattaki güneş imgesini kullanarak cisimlendirmiştir.

Büyük tarihten sıcak bir panorama

Güneş, Babür İmparatorluğu'nun sembolü olmakla birlikte Divan Edebiyatı'nda 'sevgili' için de kullanılır. Fakat bu sevgili servi boylu, nazenin, ahu gözlü bir kadın değil; gücün özü olan imparatordur. Güneş, Ekber Şah'tır. Geri kalan her şey ise onun görkemiyle ısınan kullardır. Bu güneş aynı zamanda uğrunda ölünen ve öldürülen, erişilmez bir noktadır, romanda. Mağrur Ekber, resme yani eskinin tabiri ile nakşa pek düşkündür. Öyle ki, etrafına uzak diyarlardan getirdiği en iyi nakkaşları toplamış ve bu nakkaşları tabiri caizse altına boğmuştur. Okuma yazması olmayan Ekber Şah, doğunun kadim mesnevilerini de ezbere bilmektedir. Zira nakkaşlarınca yapılan birbirinden müstesna minyatürler, öylesine özenle çizilmişlerdir ki süsledikleri mesnevi kitaplarında cereyan eden hadiseleri okuması olmayanlara bile anlatabilmektedirler.

Ekber'in ışığında genişleyen romanın ikici katmanına bakalım. 16. yüzyıl Agrası'nda bir grup nakkaş... Bu nakkaşların başında bulunan sernakkaş, 'hoca' olarak anılan kişi, metnin esas kahramanlarından Bihzad'ın babasıdır. Baş nakkaş, Hindistan'a İran civarından gelmiştir. İmparatorun en sevdiği sanatçılarından olduğu için ona muhteşem bir evle birlikte çeşitli imkânlar verilmiştir. Kendisinden yaşça epey küçük olan güzeller güzeli bir karısı vardır. Fakat beri yanda ise önceki karısından olma bir oğlu vardır ki, bu çocuk 'Bihzad' olacaktır. Babası, ona Bihzad ismini koymuştur çünkü oğlunun doğunun gelmiş geçmiş en büyük nakkaşı olan Bihzad (Behzad) gibi olmasını hatta onu geçmesini murat etmektedir. Lakin oğul, babanın istediği mizaçtan epey uzaktır. Dik kafalı, hırçın, kıskanç, şiddete meyyal ve içine kapanıktır. Fakat beri yandan Bihzad ismine yakışır derecede müthiş resimler çizmekte, çizdiği bu minyatürler tüm sanatçıları kendine hayran bırakmaktadır. Bilhassa güneş hayrandır onun resimlerine, yani Ekber Şah. Fakat saray entrikalarının, yasak aşkların ve kanlı siyasetin kuzgundan gölgeleri Bihzad ile Ekber'in üstündedir.

Kunal Basu, romanın iç ve dış sekanslarını iyi ayarlamış, büyük bir tarihten sıcak bir panorama devşirmesini bilmiştir. Bugünün Hint coğrafyasında dahi tabu bir terkip olarak kabul edilen Babür İmpartorluğu'nun dilemmalarını, sevaplarını, günahlarını cesurca işlemiştir. Kullandığı güçlü imajları,

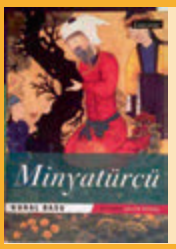

Kunal Basu

derin motifleri, zikzak karakter tahlillerini hesaba katarsak onun kitabın ismine yaraşır şekilde, bir minyatürcünün sabrı ile çalıştığını söyleyebiliriz.

Düş ve gerçeğin yontusu

Zira 16. yüzyıl Agrası; nakışlı evleri, filli sokakları, harikulade bahçeleri, kara incili oğlanları, rengarenk sariler içinde şehla bakışlı güzelleri, yasemin kokulu salonları ile ete kemiğe bürünmüş şekilde anakronizmin iplerine dolanmadan karşımızdadır. Ayrıca Moğollar, Türkler, Persler, Afganlar; Müslümanlar, Hindular, Hristiyanlar ve diğer topluluklarıyla Hindistan avcumuza sığacak kadar küçülmüştür. Yazar, iyilikle kötülüğü, bilgelikle cehaleti, iman ile küfrü, korku ile cesareti birbirleriyle mayalamış, bu karışımı düş ve gerçekten yonttuğu kaba koymuştur.

Kunal Basu, başta **Minyatürcü** olmak üzere eserleriyle adını Modern Hindistan Edebiyatı'nda saygın bir köşeye yazdırmıştır. Eserlerinden yalnızca birkaç tanesi Türkçeye çevrilmiş olmakla birlikte, yazar ne yazık ki ülkemizde pek tanınmamaktadır. Diğer eserleri ise *The Japanese Wife, Racists, The Yellow Emperor's Cure, Kalkatta, Sarojini's Mother, The Endgame, The Opium Clerk*'dir.



MİNYATÜRCÜ
Kunal Basu
LİTERATÜR YAYINLARI

daha fazası için: sabitfikir.com



HÜMEYRA YABAR
humeyrayabar@gmail.com



HİKÂYEYE DÜŞEN CEMRE: İNCİRLİ ZEYBEK

Ali Akif Sivrikaya ilk kitabı *İncirli Zeybek*'le, geleneğin kadim göğünde taze bir ışık bulutu inceliğinde süzülüyor. Mürekkebi Yörük kazanlarında kaynatılmış tatlı bir su. Her hikâyede şefkatli ve meraklı bakışıyla canlandırıp hatırlatıyor bize ait değerleri. Kitaptaki çocuk aslında hepimizin kalbinde taşıdığı, sesini çoğu zaman duymazdan gelsek de varlığıyla teselli bulduğumuz iç çocuğumuz.

-Kimsin?
-Anneannemin torunuyum.

Parmak uçlarında yükselip dolunayın kızıl örgülerine dokunuyor. Buğday başakları, çam iğneleri, lavanta dalları karışmış tutamlara. Bir salıncak kurabilir onlardan. Anneannesinin elini omzunda hissettiği sürece dünyanın öteki ucuna gidip tekrar yuvasına dönebilir. Kaç yaşına gelse, ne kadar uzağa gitse de ait olduğu yer belli. Kaybolmaktan korkmuyor çünkü varlığına güvendiği biri var. Dünyaya onun tuttuğu aynadan bakıyor. Gözlerindeki pırıltı anneannesinden ödünç. Yatağında kuluçkaya yatıp sadece bir dağa anlatmak isteyeceği sırlı rüyalar görüyor.

Her şeyi yenileyen taze rüzgâr

Ali Akif Sivrikaya ilk kitabı *İncirli Zeybek*'le, geleneğin kadim göğünde taze bir ışık bulutu inceliğinde süzülüyor. Mürekkebi Yörük kazanlarında kaynatılmış tatlı bir su. Her hikâyede şefkatli ve meraklı bakışıyla canlandırıp hatırlatıyor bize ait değerleri. Kitaptaki çocuk aslında hepimizin kalbinde taşıdığı, sesini çoğu zaman duymazdan gelsek de varlığıyla teselli bulduğumuz iç çocuğumuz. Onun gözleriyle tanık oluyoruz Ege'nin dokunduğu her şeyi yenileyen taze rüzgârına. Anneannesinin köyü, büyülü dünyası; şehir ise ışıklarına düşlerinde bile kanmadığı gösterişsiz maket. *İncirli Zeybek*, kendini Anadolu'nun sıcacık kollarına bırakmış yazarın saf kalbinin eseri.

Kitapta birbirini tamamlayan yirmi iki öykü var. Bir salkım üzümün taneleri gibi her hikâye peşinden gelenle dağılmaz bir bütünlük kuruyor. Doğanın şahitliğinde yazılmış metinler kekik kokusunu odamıza taşıyan geniş bir pencere açıyor Ege'ye. Bu türküyü biliyoruz; sözleri dilimizin ucunda, tahin pekmezi pastadan çok seviyoruz; tadı hep damağımızda, bu hikâyeleri hatırlıyoruz; gücünü köklerimizden almakta! Titizlikle işlenmiş dili, nesre can katan şiir damarı, kültürümüze ait özgün motiflerin zenginliği, insanın yalın hallerinin incelikli bir bakışla değerlendirilmesi *İncirli Zeybek*'i bir ilk kitap olmaktan ileri taşıyor.

"Kızıl Örgülü Dolunay" erk hayvanların -tilki ve baykuş-, bilgelikle tutulan yasın, olduğu yere kök salmanın, anneanneye duyulan hayranlığın ilk hikâyesi. Çocuğun gözleri büyülü bir kameraya dönüşerek kadrajına giren her şeyi dönüştürüyor ve sıradan bir bakışla keşfedilmesi mümkün olmayan incelikleri bulup ortaya çıkarıyor. Anneanneye duyulan sevgi, çocuğun başta kendisi olmak üzere tabiatı ve insanı da sevmesini sağlıyor. Ancak olduğumuz gibi sevilmek iyileştirebilir çocukluk yaralarımızı.

Yeryüzünde hiç olmazsa bir insanın bizi suçlarımızla da, kusurlarımızla da, kırık dökük yanlarımızla da sevdiğini bilmek her şeyi onarma ve yeniden başlama gücü verir.

Ne bayrak eskiyor ne de hikâyesi

Anneannesinin kucağındaki çukura yerleşip orada bir ağaç olmayı dileyen kahramanımız, ona baktığında neler görmüyor ki: "Ellerimi başımın altına koyup yüzüne bakıyorum. Yastığının üzerinde kocaman bir dolunay uyuyor." "Burnu ufacık, Allah'ım diyorum, bahçedeki çiçeklerin, taze nanelerin kokusu sığar mı bu deliklere?" Anneannesinin onu gözden çıkarmayacağına sonsuz bir güven duyuyor. İşte bu eminlikle kök salıyoruz bulunduğumuz toprağa. Ne olursa olsun bizden vazgeçilmeyeceğini bildiğimiz eve yerleşme arzusu duyuyoruz.

"Uyumazsan tilkiye veririm seni.
"O da geri verir."

Anneanne yalnızca bir çocuk değil tohum büyüttüğünün farkında. Bu yüzden onu köyün derelerinde yıkıyor, komşu sofralarına oturtuyor, göç zamanı geldiğinde yanından ayırmıyor. Bildiklerini sadece anlatmakla kalmıyor, o yaşanarak öğrenilen bilginin değerini keşfetmiş. Mirasını her nefeste parça parça armağan ediyor. *İncirli Zeybek*'te kocakarı tarifleri değil koluyla bacağıyla ve ruhuyla tabiatın parçası olmuş bilge bir anneannenin hayat ve hatıralar tarafından tasdik edilmiş hikmet dolu adımları var.

"Ayna çoğaltır. Mutluluğu da huzursuzluğu da nazarı da çoğaltır kızım. Ya üzerine tül ört ya da çıkart odanızdan." Ayna varsa yansıma var, anneanne varsa torun var: "Anneanne, aynalar ölüleri de çoğaltır mı?" Çocuğun sorularından usanmıyor, onu geçiştirmiyor; her birini kalbiyle cevaplıyor anneanne. Saf bir merak, kitap boyunca hikâye bayrağını durmadan dalgalandırıyor. Çocuk mu; ona torun da diyebiliriz, kırlangıç uşağı da, incirli zeybek de. Anneannenin kalbinde bin ismi var.

Tabiatın döngülerine uyumlu bir işleyişle karşılaşıyoruz kitapta. Cemreler acelesiz, sırasıyla düşüyor öykülere. Hava, su ve toprak sezdirmeden biçim değiştiriyor. "Sese Düşen Cemre"de, dostlarını bir bir ebedi aleme uğurlayan anneannenin matemiyle sessizliğe bürünüyoruz: "Dosttan kalan ömrü, hayatın neresinde kullanayım." İğne oyalı mendiliyle siliyor gözlerini, yaşlar kuruduğunda sümbül yağı döküyor üzerine. Kırgınlığı, küslüğü, elemi göstermenin sayısız yolu var. Zarafetle ifade edilen her duygu ince bir iz bırakıyor muhatabının kalbinde. "Kızıl Nehre Düşen Cemre"de, "Evvelce dedene kırıldığım zaman söyleyemezdim hiç, çekinirdim ondan. Mendile sümbül yağı dökerdim, anlardı rahmetli," sözleriyle o yolların arasından mis kokulu bir patika işaret ediliyor. Üç gün geçse de kurumuyor bazen astığımız mendil. "Taşın üzerinde oturup, unutulmuş bir türkü" gibi "hatırlanmayı beklerken" cemre bu kez yüzümüze düşüyor. İyice gömülüyoruz taşa, katılaşan kalbimizin yükünü kim bölüşecek? "Göz göze gelsek barışacaktık, o yüzden kafamızı yerden kaldırmıyorduk." Öğreniyoruz, sadece dostluk üstesinden gelebilir küslüğün.

Sayfaları çevirirken "Dolunayın Dişleri" usul usul aralanıyor. Çocuk, ayın suyunu içerek büyümeye niyetli. Eviyle arasında bir kordon gibi duran anneannesinin hikâyeleri besliyor onu. Rüyaları evinde başlayıp evinde bitiyor; başka her yer yabancı! Geceleri gökten oluk oluk yağan ışık sadece yuvasındayken sızıyor uykularına. Sabah olmasın, babası köye gelip onu almasın diye umutla kızıl tutunuyor anneannesinin kirpiklerine.

İncirli Zeybek'te sevdiğini söylemenin türlü hallerine şahit oluyoruz. "Alaz da sevdiğini söyleme konusunda utangaçtı. Söylemezdi ama bir yere gidelim mi dediğimde 'Nereye?' diye sormadan 'Olur, gidelim hadi' derdi." Teslimiyet tamir ediyor kırgınlıkları. "Tepsinin cevizli tarafını Ümmü teyzeye bakacak şekilde koyuyor ortaya. En yakın arkadaşının cevizli sevdiğini biliyor." Zarafet çoğaltıyor muhabbeti. "Gıdıklardı, kaymağın üzerine kırardı yumurtayı, ballı süt yapardı, tabakta az bir şey varsa, 'Ben sevmem, sen ye oğlum' derdi." Merhamet kalplerden taşırıyor sevgiyi.

Dostların birbirinin ayıbına örtü, hatasına perde, günahına dua olduğu bu derinlikli dünyada, insanlar en güzel özellikleriyle biliniyor. Keriman, "halis gül Keriman", "vaktiyle köyün en güzeli Keriman" oğlu askere giderken balkona bayrak asmayı unuttuklarını fark edince kapıdan kimseyi çıkarmayıp incecik elleriyle dikişe oturuyor. Ne diktiği bayrak eskiyor, ne de kalplerde büyüyen hikâyesi. Güzellik, dilden dile dolaşıyor öykülerin arasında. Dostluk fırçası boş durmuyor. Dokunduğu her kalbe çiçekler çiziyor. Saksıda değil killi toprakta açan ıtırşahi çiçeği de katılıyor fener alayına. Dil sustuğunda bedenler bir alfabeye dönüyor. "Onların arasında bir büyü var, her şekilde konuşabiliyorlar."

Köyü büyük bir müzik kutusu

Köyü büyük bir müzik kutusuna benzetiyor Sivrikaya. Işıklarının senede bir kere, dedenin ruhunun ortalıkta dolaştığı günde yandığına inandığı büyülü bir müzik kutusuna. Kulağımızı şefkatle dayadığımızda notalar köyün üstünde savrulup dağa tırmanıyor. Baba yırtılmayı bekleyen bir takvim yaprağı gibi takılıyor gözümüze. Anne bir görünüp kayboluyor, gölgesi nerede? Öğretmenin avuçlarında güneşten bir kına. "Ağzımın içinden 'Öğretmenim' diyorum, duymasını istemiyorum. Ama en çok benim öğretmenim. Sevgimi hemen belli etmek istemiyorum. Beni görsün, benim nasıl olduğumu merak etsin." Bir avuç çağla avuçlarından yere düşüyor çocuğun. İyileşmesi gereken yaraları, tırmanması gereken dağı var. Ama bunlardan daha önemlisi; anneannesinin onarılması gereken bir damı var.

Ali Akif Sivrikaya, kalemini çapa gibi kullanarak Ege'nin bereketli topraklarını coşkuyla havalandırıyor. Bize ait olanı hatırlayıp onurlandırdığımızda sıra dağlar gibi güçlenebiliriz. Okudukça kalbimize saçılan ata tohumları kitabın sonuna geldiğimizde omuz omuza filizleniyor. Ve başlıyor Harmandalı! *İncirli Zeybek*, çoktandır kendi haline bıraktığımız ruhumuzu kökleriyle buluşturarak yepyeni cemrelere hazırlıyor.



İNCİRLİ ZEYBEK
Ali Akif Sivrikaya
ŞULE YAYINLARI 2021

RÖPORTAJ



ERDEM ÖZTOP
erdemoztop@gmail.com

İNSANIN İNSANA ETTİĞİ İYİLİK VE KÖTÜLÜKLERİN ÇETELESİDİR BU HİKÂYE

Cansu Canan Özgen'i ekranlardaki tartışma programlarından ve tarihi inceleme kitaplarıyla tanıyoruz. Cansu Canan Özgen bugünlerde ilk romanı *Dalgakıran*'la okurunun karşısında. Bu yeni kitabında kahramanı Jülide üzerinden psikolojik gerilim türünde bir roman kotarıyor. Zengin iş kadını Jülide farkında olmadan yaşadığı intihar girişiminin ardından soluğu psikiyatrist Asaf Bedri'nin yanında alır. Asaf Bedri'nin grup terapisi tekniğiyle Jülide'nin farklı insanlarla birlikte kendini bulma deneyimine; terapiye katılan beş benzemezle girdiği virajlara, duraklara tanık oluruz. Girilen bu virajla uğranan duraklar, sarsıcıdır. Kendini bulma süreci Jülide için kolay olmayacaktır. Bir ilk roman olarak *Dalgakıran*; konusu, kurgusu ve yarattığı atmosferle oldukça başarılı bir kitap. Cansu Canan Özgen'le kitap vesilesiyle söyleştik.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Okurlarının ve takipçilerinin (ve tabii benim) merak ettiğini düşündüğüm iki sorum var: Bugüne kadar aldığın tarih eğitimin ve tarihe olan merakından dolayı hem TV'de programlar yaptın hem de bu alanda kitaplar yazdın. Tarih alanında yeni bir kitap beklerken mesela, neden roman yazma ihtiyacı duydun?

Bir alanda uzmanlık oluşmaya başladığında insanların yeniden o alanda üretim beklemesi son derece doğal. O alanda da kısmetse başka çalışmalar yapmayı elbette isterim. Ama ben akademisyen değilim, araştırmayı, öğrenmeyi ve paylaşmayı seven birisiyim. Bu paylaşım bazen kurgu dışı kitaplarla olabileceği gibi bazen kurgu, yani roman da olabilir. Kaldı ki akademisyenler de istedikleri alanda üretimde bulunabilirler. Aslında cevap da sorunun içinde: Bir hikâye oluştu aklımda ve roman yazma ihtiyacı duydum. Hikâye beni buldu ve yaz dedi.

Ve peşi sıra tabii, ben mesela, en azından tarihi bir roman bekliyordum, ama sarsıcı bir psikolojik/gerilim romanla bizi selamladın. Nedir *Dalgakıran*'ın meselesi?

Dalgakıran benim aslında sosyolojik, psikolojik ve güncel okumalarımın ve gözlemlerimin sonunda çıktı. Okuduğum yazarlar, gördüğüm olaylar, kadın hakları ve çocuk hakları hareketlerinin ortaya çıkardığı gerçekler parça parça *Dalgakıran*'ın temelini ve çatısını oluşturdu. *Dalgakıran*'ın meselesi bir insanlık meselesidir. İnsanın insana ettiği iyilikler ve kötülüklerin çetelesidir bu hikâye. Görmek istemediklerimizin, halının altına süpürdüklerimizin, genel geçer kurallara feda ettiklerimizin sert bir ifadesidir.

Kitap beş ana bölümden oluşuyor, dalga, çakıltaşları, medcezir, fırtına ve dalgakıran... Dalgalarının çakıltaşlarını sürüklediği; medcezir ve fırtınaların sarmaladığı ama durulan bir hikâyesi var kitabın... Hayat gibi, ne dersin?

Tam da öyle, hayat gibi. Hayat planlar ve hedeflerle ilerler diyemeyiz, çoğumuz sert bir fırtınayla savrulur, ayağımıza batan bir çakıltaşıyla olduğumuz yere mıhlanır, gelgitlerle kararsız kalırız. Ne zaman ki önümüze bir dalgakıran gelir ve bize duracağımız yeri gösterip savrulmalara karşı korur o zaman bu hayatta varoluşumuzu anlar, anlamlandırırız. İşte başlıklar da kitabın ismi de bu durumu anlatıyor.


Cansu Canan Özgen

Çağımız bireysellik çağı

Evet kahramanımız Jülide modern kadın, evet Jülide beyaz yakalı, evet Jülide hayatın verdiği tüm imkanları sonuna kadar kullanmış... Karşısına çıkan tüm tümseklerden başarıyla atlamış, iyi hayat, para vb... Tüm buraya kadarki kısımları saatlerce tartışırız ama ben şunu tartışalım derdindeyim: Jülide yalnız insan! Çağımızın yalnızlaştırma hallerini bize anlatıyorsun, katılır mısın Cansu?

Çağımız bireysellik çağı. Ama tüm insanlık bunu yanlış anladı gibi geliyor bana. Birey olmak, kendinin farkına varmak, kendi arzularının ve isteklerinin peşinden gidebilme iradesi göstermekle tüm dünyayla arana bir bent çekmek arasında fark var. İnsan insanla var. İnsan insanın yardımına, desteğine, sıcaklığına muhtaç, bir kere bunu kabul etmemiz lazım. Çocukken olduğu gibi bazen gerçekten öpünce geçer, bazen bir şefkat tavrı bir yaranın iyileşmesini sağlar. Yaralarımızın gözükmesine izin verip şefkate kucak açmamız lazım diye düşünüyorum.

Yalnız insan psikologların kapılarını arşınlar oldu artık. Tabii imkân çerçevesinde... Pandeminin yalnızlaştırma etkisiyle bu oran çok arttı tabii. İmkân çerçevesi dedik, imkânsızlığın neticesi de artan ölüm oranları diyebilir miyiz pekâlâ?

Bu konuda büyük sözler etmek istemiyorum. Elimde ne net bir veri var ne de bilimsel bir araştırma sonucu. Olanları da bir iki cümle ile özetlemem mümkün değil. Böyle hassas bir konuda söyleyeceklerimin insanlarda yanlış bir algı oluşturmasını da istemem. İmkânlar önemli evet, ama yardım istemek de önemli, dayanışma içinde olmak da önemli. Bu konudaki dileğim ve çağrım herkesin en yakınındakine elini uzatması olur.

Pandemi süresince bize her alandan yalnız insanı anlattılar tam da biz yalnızlaşırken, iyice yalnızlaştık. Tv'lerde, dijital platformlardaki dizilerde en çok yalnız insanı izliyoruz, kitaplarda da en çok yalnız insanı okuyoruz. Yaşadığımızın izdüşümleri gerçi, sen de mi bu duygulardan hareket ettin?

Ben oradan hareket ettiğimi söyleyemem. Benim meselem daha çok çocuk ve kadının aile ve toplum içindeki yeriyle alakalı. *Dalgakıran*'da Jülide dışında da karakterler var, onlar görece olarak daha kalabalıklar içinde yaşıyorlar. Ama bulundukları çevre ve toplum onları yalnız bırakıyor. Hem de çok basit bir hareketle, sadece başını başka tarafa çevirerek.

Hikâyemi müzikle besledim

Jülide gittiği psikoloğun da önerisiyle grup terapisine katılıyor ve hayatındaki macera başlıyor. Daha geçen hafta ünlü bir psikoloğun hastalarının hikâyelerinden dizileştirdiği konular eleştirilmeye başladı. Buna bakışını merak ediyorum... Mahremiyet kaidesinin bozulması prensibinden yola çıkan bu eleştirilere nasıl bakıyorsun?

Benim gerçek olaylardan yola çıktığım gibi bir iddiam yok. Böyle bir çıkışım olsaydı da izin isterdim. İzin verenin de bu davranışının neleri etkileyeceğinin farkında olduğundan emin olurdum. Ama ben ne psikiyatristim ne de bu alana yakın uzmanlıklarım var. Ben sadece bir kurgu yazarıyım. Ve kurgu gerçeği aşma hakkına sahiptir.

***Dalgakıran*'a nefis şarkı sözleri şiirler eşlik ediyor. Hatta kitabın başında da meraklı okura bir dinleme listesi sunuyorsun. Romanının müzikle olan ilişkisini anlatır mısın?**

Müzik benim hayatımda önemli bir yer kaplıyor. İyi bir dinleyiciyim. Yeni akımları, şarkıları da takip ederim. Çalışma boyunca da müzikle besledim ruhumu ve hikâyemi. Her yazdığım bölümde kulağımda bir tını vardı. Onları zaten romana da yansıttım. Geri kalanlar da yazım sürecinde bana ve hikâyeye eşlik edenlerden oluşuyor. Yazının bir bestesi de vardır. O beste bu tınılardan oluşuyor. *Dalgakıran*'ın müziği bu.

Bundan sonra edebiyatla mı haşır neşir olacaksın, yoksa tarihle olan münasebetin devam edecek mi? Çok erken bir soru ama sıradaki kitap çalışman ne üzerine olacak?

Her ikisiyle de devam etmeyi istiyorum. Ama daha ilk romanımın dönüşlerini yeni alıyorum. Bir süre bundan beslenmeyi ve öğrenmeyi hedefliyorum. Sonrası için henüz çok erken.



DALGAKIRAN
Cansu Canan Özgen
ALFA YAYINCILIK 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



DURSUN ÇİÇEK
dursuncicek@hotmail.com

İDRAK VE İNŞA BAĞLAMINDA TURGUT CANSEVER

Turgut Cansever, Batı düşüncesinde ortaya çıkan modern sanat telakkisi ile farklılığını ortaya koyarak yola koyuldu. Kendi mimarlık anlayışının İslam düşüncesinin bir tezahürü olduğunun altını çizdi öncelikle. Öğrencisi Halil İbrahim Düzenli'nin *İdrak ve İnşa, Turgut Cansever Mimarlığının İki Düzlemi* kitabı Cansever'in mimarlık telakkisini analiz eder ve aynı zamanda onun üzerinden mimarlığın İslam düşüncesindeki iz ve göstergelerini arar.

Modern sanat telakkisinin adeta "dinselleştiği" ve bunun da en önemli etkisini mimarlık alanında gösterdiği bir bağlamda yaşadı Turgut Cansever. Türkiye ekseninde bir yanda pozitivist bir dünya görüşünün diğer yanda da seküler mistik ve "yaratıcı insan" düşüncesinin egemen olduğu, "bilim"in dogmatikleştiği bir dönem. Başka bir deyişle, sanatın ve bilimin hem aşkınsallaştığı, hem dogmatikleştiği hem de tinselleştiği bir dönem. Söz konusu paradigmaya karşı en ufak bir tavır ve tutumun irtica ve gericilik olarak nitelendirildiği bu dönemde farklı bir bakış ve görüş ortaya koyabilmek zorların zoruydu. İşte Turgut Cansever böyle bir zihin dünyasına, böyle bir paradigmaya karşı başka türlü bakılabileceği, görülebileceği, yapılabileceği, imar edilebileceği ve yaşanabileceği düşüncesini dillendirmeye başladı.

Bilhassa içinde bulunduğu mimarlık ve sanat anlayışının Batı düşüncesinde ortaya çıkan modern sanat telakkisi ile farklılığını ortaya koyarak yola koyuldu. Kendi mimarlık anlayışının İslam düşüncesinin bir tezahürü olduğunun altını çizdi öncelikle. İbn Arabi, Ebu Hanife, İmam Gazali (İrfan, fıkıh, kelam) gibi düşünürlerin eserlerinden yola çıkarak İslam düşüncesinin tevhid ilkesinin hayata nasıl yansıdığını açıklamaya çalıştı. Aydınlanma'nın tüm dünyaya dayattığı "yenileştirme" ve "uygarlaştırma" telakkisinin bir zorunluluk olmadığını, bunun dışında farklı bir idrak, imar, inşa anlayışına sahip olacağımızı ısrarla belirtti.

Onun idrak ve inşa düşüncesini elbette öncelikli olarak mekân anlamında Cennet ve Dünya telakkisi belirler. Ona göre ideal mekân olan Cennet ile geçici mekân olarak Dünya arasındaki bağlam insanın bu dünyadaki kulluğunun da temelini oluşturur. Batı düşüncesindeki dünyayı ilkel, çirkin ve barbar görüp onu güzelleştirme ve "cennetleştirme" çabasına karşılık o ısrarla dünyanın zaten yaratılış olarak cenneti çağrıştırırcasına güzel yaratıldığını ve insanın vazifesinin hüsnü muhafaza yani Allah'ın yarattığı güzelliği korumak ve buna uyumlu bir güzellik anlayışı geliştirmek olduğunu belirtti. Batı düşüncesinde bu dünyayı kalıcı kılmak yerine o dünyanın geçiciliğini her zaman öne çıkardı.

Fıkhın mimarlık üzerindeki etkilerini ele alır

Başka bir deyişle Turgut Cansever, mimarinin bir inanma biçiminin en somut biçimde yansıdığı alan olduğunu ısrarla belirterek, şehirlerimizin bir ahlaki duruşun, bir fıkhî ve irfânî tavrın, tevilin ve tabirin sonucu olduğunu belirtti. Dolayısıyla ondaki idrak boyutu anlaşılmadan inşa boyutu anlaşılamaz. Nitekim o "Bilinci biçimler dünyasına yansıtmaktır yapmak istediğim" diyerek bunun altını çizdi.

Öğrencisi Halil İbrahim Düzenli'nin yeni baskısı yapılan (ilk baskısı 2009 yılında Akif Emre'nin editörlüğünde yapılmıştı) *İdrak ve İnşa, Turgut Cansever Mimarlığının İki Düzlemi* kitabı bu anlamda hem Turgut Cansever'in mimarlık telakkisini analiz ederken aynı zamanda onun üzerinden mimarlığın İslam düşüncesindeki iz ve göstergelerini arar. Bilhassa bizim fıkh-ı ekber dediğimiz, nazarî, amelî ve irfânî fıkhın mimarlık ve şehir tasavvuru üzerindeki etkilerini ele alır ve özellikle bugün için önerilerini çözümler ve analiz eder.

Halil İbrahim Düzenli'ye göre de Turgut Cansever, mimarlık söz konusu olduğunda, eşyayı layıkınca bilmenin "idrak" ile, ef'ali (yani fiilleri) layıkınca kılmanın "inşa" ile karşılanacağını düşünmektedir. Bunun bilincinde olan Düzenli de yola çıkarken "idrak" ve "inşa"nın bir toplumun değer sisteminde, inanma biçiminde, düşünce geleneğinde, dünya görüşünde ve hayat nizamında olduğunun altını çizerek; "Bir şeyi idrak etmenin ya da bir şeyin idrakinde olmanın başlangıçta yer aldığı, sonra onun türlü türlü yollarla ve türlü türlü biçimlerde hem zihinde hem de davranışta inşa edildiği bir dünyanın her iki meziyete de sahip varlıklarıyız. İdrak seviyemize göre inşa ederiz." der.

Şüphesiz ki böyle bir tasavvurun modern telakkiden en önemli farkı, "insanın yaratıcı" bağlamının karşısına zaten güzel olarak yaratılmış olan varlığın salih amel ve kul hakkı çerçevesinde imar edilmesi ve bu yapılırken de adaletin hem insan hem toplum ve hem de dünya/mekân açısından

daha fazlası için: sabitfikir.com

gözetilmesidir. Dolayısıyla bu durum modern telakkinin en büyük açmazı olan "yaratıcı insan"ın hırslarını, sınırsızlığını ve ölçüsüzlüğünü de bertaraf edecektir. Bugün modern mimarinin de temel sorunu, bir gösteri ve görüntü unsuru haline gelmiş mimarlığın insanı, mekânı ve şehri tüketici bağlamıdır.

Halil İbrahim Düzenli insanın içinde bulunduğu çevreyi, çevrenin de insanı karşılıklı olarak etkilediğini belirterek bunun hem insan hem de çevre açısında karşılıklı bir etkileşim, iletişim ve dönüşüme yol açtığını söyler. Ona göre "Şehir ile onu kurmuş, zamanla kendine göre biçimlendirmiş olan ahalisi arasındaki ilişkileri de bu bağlamda ele almak gerek. Ahalinin genel karakteri ve bireylerin kişilikleri çevrelerinin biçimlendirilme sürecine ve biçimlerine yansır." Nitekim medeniyet dediğimiz durum da budur.

Hali İbrahim Düzenli'ye göre Turgut Cansever mimarlığını anlamak için öncelikle anlaşılması gereken iki temel kavram vardır. Bunlar aidiyet ve medeniyet ben-idraki'dir. Turgut Cansever'de rastladığımız "insani temel" ve "İslam inancı" zeminine oturtulan bu kavramsallaştırma bir bakıma modern insanın şehir, zaman, mekân ve mimari tasavvuruna karşı farklı bir anlama ve yaşama biçiminin de zemini olarak benimsenir.

Buradan Cansever'in mimarlığının tevhid boyutu ve kutsal sanat bağlamına işaret eden Düzenli, O'nun modern insanlara da hatırlatmak istediğinin aşkınsal olan yerine aşkın olanın yeniden hatırlanmasıdır. Çünkü İslam mimarisi Kutsal Sanat'ın bir disiplinidir. Kutsal Sanat terimi ise salt dini eserlere teşmil edilemez. Aksine o varlığın her anına ve yeryüzündeki istisnasız her noktaya tekabül eder. Çünkü varlık, varolan, görünen bir tecelli ve tezahürdür. Öyleyse Müslümana ait bir mimarlık ancak tevhid zemininde geliştirilebilir.

Güzellik sevgisi

Sanatı ve bilhassa mimarlığı, estetik değil dini/ahlaki zemine oturtan Turgut Cansever'in sistemini şematik hale getiren Düzenli, bilhassa onun Tevhid ilkesi çerçevesinde somutlaşan sanat ve mimari anlayışını, varlık/varlığın tabakaları/varlık telakkisi bağlamında insânî temel, İslam inancı ve salih amel biçiminde temellendirir ki bu mimarlık tarihimiz ve mimari düşüncemiz açısından önemli bir çıkarımdır. Cansever'in tüm eserlerine serpişen idrak ve inşa bağlamını şematik ve sistematik hale getiren Düzenli bir bakıma buradan bir ana mihenk çıkarmak arzusundadır:

- Varlıksal aidiyet dünyası: İslam inancı, İslamî davranış tercihleri
- Tarihi aidiyet dünyası: Medeniyet, İslam medeniyeti, Osmanlı medeniyeti, Akdeniz medeniyeti
- Mekansal (Coğrafi) aidiyet dünyası: Geleneksel çevre, şehir, sokak, mahalle, konut
- Geçmişle gelecek arasında kurulan köprüler: Tarih, kültür, günlük yaşam
- Uzmanlaşma ve koordinasyon: Politikalar, sosyal veriler, ekonomi, kent planlama, kentsel tasarım, mimarlık, yapı ustalığı
- Kavramların somutlaştığı 20. yüzyıl şehirleri: İstanbul, Ankara, Akdeniz şehirleri ve buralarda üretilen projeler.

Cansever'in zihinsel arka planını yani idrak bağlamını somutlaştıran Düzenli burada bilhassa onun İbn Arabi ve vahdet-i vücut ilkesi ile tanışması üzerinde durur. Özellikle *Füsus* bağlamında Peygamber Efendimiz'in en önemli nitelikleri olan ferdiyet ve güzellik ilkelerinin idrakindeki etkisinin altını çizer. Turgut Cansever'in bir bakıma hilafet ve risalet sürecinin tamamlanma ve billurlaşma ilkeleri olarak da nitelediği ferdiyetin yüceliği ve güzellik sevgisi sözünü ettiği tevhid ilkesinin iki temel hareket noktasıdır. İnsan sadece ferdî amellerine değil sosyal amellerine, zaman ve mekan telakkisine bunu yansıtmak durumundadır. Dolayısıyla Peygamberimizden sonra bizler Medineleri yani şehirleri bu temel ilkeler çerçevesinde kurduk.

Modernitenin teknolojiyi ilah, sanatı din yapmasına, insanı mekânın dışına atarak onu bir seyirci kılmasına sıklıkla değinen Cansever, teknoloji dahil araçsal olan her şeyin güzelliği muhafaza etmek ve mutlaklaştırılmamak üzere kullanılabileceğini belirtir.

Tarihsel tecrübe hafızaya dönüşmeli

İslam hikmet ve irfan geleneğinin mekânda mücessemleşmesi diyebileceğimiz Turgut Cansever aslında önemli bir şey yapmaktadır. Modern süreçle birlikte İslam Düşüncesi yazımının "dinî ilimler-dünyevî ilimler" ayrımı çerçevesinde "dinî ilimler"e tahsis edilmesi hatasının da bir bakıma dolaylı olarak altını çizer. Dolayısıyla o tevhid ilkesi çerçevesinde dinî ilimler dünyevî ilimlerin bir karşıtlık ve zıtlık olmadığını bilhassa mimarlık başta olmak üzere, fizik, matematik, geometri ve kimya gibi tekvinî bağlamın genel İslam düşünce geleneği dışında okunmaması ve ele alınmaması gerektiğini işaret eder.

Turgut Cansever'in varlık bilinci ve tevhid ilkesi varlığa bir bütünlük ve süreklilik ilkesi çerçevesinde bakması Düzenli'nin kitabının da ana mihengini oluşturur. Çünkü tevhid ilkesine yaslanmadan varlığı bir bütün olarak idrak edebilmem nasıl mümkün değilse, bu olmadan da söz konusu bütünlüğü hayata nakşedebilmek mümkün değildir. Varlıkla ilgili bu bütünlük olmadığında da zamanda ve mekânda fesat ortaya çıkacaktır. Nitekim modernitenin mekân ve şehir telakkisi bunun göstergesidir.

Cansever'e göre tevhid ilkesi ve varlığı bir bütün olarak telakki etmenin en somut göstergesi ise Osmanlı mimarlığı ve şehir anlayışıdır. İslam/Osmanlı cennetleri olarak telakki ettiği Osmanlı şehirleri Cansever'in idrakinin nasıl inşaya dönüştüğünün gösterge ve temellerini oluşturur. Dolayısıyla ona göre bugünü yeniden idrak ve inşa etmek için tarihsel tecrübelerimizde eşsiz örnekler vardır. Yapılması gereken tarihsel tecrübeyi bir hafıza haline getirebilmektir.



İDRAK VE İNŞA - TURGUT CANSEVER MİMARLIĞININ İKİ DÜZLEMİ

Halil İbrahim Düzenli

KLASİK YAYINLARI 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com

KEŞFSEVER



ZEYNEP MERDAN
zeynepmerdan@hotmail.com

FELSEFENİN NAMLUSU: AYN RAND

Ayn Rand'ın enteresan yaşamı felsefesinin ipuçlarını da ifşa eder niteliktedir. Akılcılık, bireycilik, özgürlük, insan yaşamı ve kapitalizm gibi konularda fikirler ortaya koymuş olan Rand, Objektivizm felsefesinin kurucusu kabul edilir. Eserlerinde felsefi düşünümlerini de ortaya koyan Camus, Sartre, Simone de Beauvoir, Kafka, Dostoyevski gibi tezli roman yazarlarının yaptığı şekilde Rand da romanlarında kendi felsefi kavramlarını kullanır.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Bir tez gerçekten güçlüyse, zihnimizi sürekli ve telaşla ona antitez üretirken yakalarız. "Kant'a rağmen ya da Kant'la" sözünün ve Kant'ın bu kadar büyük oluşunun nedeni budur belki. Bizim gibi düşünmeyenleri okumak, sentez kabiliyeti verir zihne. Kendi tezini kendi gibi düşünenlerle şiddetli hale getirmektense; ötekinin antiteziyle dengeye getirme kabiliyeti... Bu bahse verilebilecek örneklerden biridir Ayn Rand. Rand'ın kışkırtıcı tezlerini okumak bu sentez becerisini sunar okuruna çünkü.

Romanlar felsefenin aracı

Ayn Rand, sevilmeyen fakat tutkuyla eleştirilen bir filozof/yazar. Rand'ın felsefesinin akıl yerine duygularla eleştirilmesi bu önyargıları doğuruyor. Mozart'ın "Ben bayağı biriyim ama yazdıklarım öyle değildir." sözü gibi; sanatçı ve sanatı, yazar ve yazısı arasında paralel bir ilişki yoktur her zaman. Rand'ın felsefesini de bu objektif bakışla okumak gerekiyor. Rand'ın felsefesinin yapı taşı olan "Ben"i özne değil; nesne olarak fikir ve sanata dahil etmek yüksek bir düşüncenin ürünü çünkü. Rand'a kapitalizmin savunucusu gibi yakıştırmalar yapılsa da o, "asıl olarak kapitalizmin bir savunucusu değil 'egoizmin bir savunucusu' ve 'esas olarak egoizmin değil fakat aklın bir savunucusu' olduğu konusunda ısrar eder. Kapitalizme ilişkin görüşlerini ise *For the New Intellectual* adlı kitabında tartışarak, bu kitabı "tarihle ve filozofların kapitalizme ihanetlerinin psikolojik sebepleriyle ilgilenenler için yazdığını" belirtir.

Gerçek adı Alisa Zinovyevna Rozenbaum olan, 1905'te Sovyet Rusya'da başlayan ve Amerika'da sona eren Ayn Rand'ın enteresan yaşamı felsefesinin ipuçlarını da ifşa eder niteliktedir. Akılcılık, bireycilik, özgürlük, insan yaşamı ve kapitalizm gibi konularda fikirler ortaya koymuş olan Rand, Objektivizm felsefesinin kurucusu kabul edilir. Eserlerinde felsefi düşünümlerini de ortaya koyan Camus, Sartre, Simone de Beauvoir, Kafka, Dostoyevski gibi tezli roman yazarlarının yaptığı şekilde Rand da romanlarında kendi felsefi kavramlarını kullanır. Düşüncelerini romanlarında karakterleri aracılığıyla söyleyen Rand, romanlarını felsefesinin bir aracı olarak estetize eder.

Bencilliğin erdeminin peşinde

Bencilliği tüm olumsuz çağrışımına rağmen bir erdem olarak neden kullandığı sorusuna çarpıcı bir cevap verir Rand: 'bunu bizzat ondan korkmanızı sağlayan nedenden dolayı yapıyorum." Rand, popüler kullanımda bencil kelimesine yüklenen anlamın yalnızca yanlış olmadığını aynı zamanda insanlığın ahlaki gelişiminin zincirlenmesinden daha fazla sorunlu olan kolektivizmi de temsil ettiğini savunur. Rand'a göre "Popüler kullanımıyla bencillik, kötülükle eş anlamlıdır; bu kelime insanın zihninde emeline ulaşmak için bir yığın cesedi çiğnemeye hazır olan, hiçbir canlı varlığa değer vermeyen, akılsız kaprislerin etkisiyle herhangi bir anın vereceği hazzın peşinde olan eli kanlı bir zalim imajı uyandırmaktadır." Tüm bu anlamlarına rağmen Rand, kendi felsefesindeki bencilliği "kişinin kendi çıkarlarıyla ilgilenmesi" olarak tarif eder.

Rand, felsefe tarihinde hiçbir filozofun insanın bir değerler sistemine niçin ihtiyaç duyduğu sorusuna akılcı, objektif, ispatlanabilir ve bilimsel bir cevap veremediğini ileri sürer. Tüm filozofların en büyüğü olarak konumladığı Aristo'nun bile etiğe tam bir bilim olarak bakmadığını ve kendi zamanının bilge insanlarının yapmayı tercih ettikleri şeyleri gözlemlemesi üzerine kendi etik sistemini inşa ettiğini söyler. Çünkü Rand'a göre "filozofların çoğu, etiğin varlığını

mutlak, verili ve tarihsel bir gerçek olarak kabul etmiş ve onun metafizik sebebini keşfetmeyle veya objektif geçerliliğiyle ilgilenmemiştir."

Rand, objektivist etiğin üç temel değerini Akıl, Amaç, Özsaygı şeklinde belirterek bu üç temel değere karşılık gelen üç erdemi şöyle sıralar: Akılcılık, Üretkenlik ve Gurur. Üretkenliğin akılcı bir insanın hayatının asıl amacı olduğunu söyleyen Rand, bunu insanın tüm değerler hiyerarşisini oluşturan ve belirleyen asıl değer olarak konumlar. Aklın üretkenliğin ilk şartı olduğunu bunun nihayetinde elde edilen sonucun ise gurur olduğunu belirtir. Rand, gurur erdeminin en iyi "ahlaki hırslılık" terimi ile tanımlanabileceğini söyler. Çünkü Rand'a göre insanın en büyük ahlaki amacı kendisi için yaşamaktır.

Bir düşman: Diğerkâmlık

Yaşayan tüm organizmaların amacının hayatı idame ettirmeye yönelik faaliyetler olduğunu söyleyen Rand'a göre akılcı bir varlığın hayatı için uygun olan şey "iyi"; uygun olmayan şey ise "kötü"dür. Bu yüzden akılcı bir varlık için hayatta kalmanın en makul yolu düşünmek ve üretken bir çalışma halidir. İnsanın doğasındaki bu yönelimi bencillikle açıklayan tavrı bir dürüstlük cesareti değil midir? Rand, objektivist etiğin "bir faaliyette bulunanın daima kendi faaliyetinden faydalanan olması ve insanın kendi akılcı öz çıkarı için hareket etmesi fikrini savunduğunu izah eder. Ve bu gerekçelerle objektivist etiğin akılcı bir bencillik ahlakı olduğunu savunur.

Rand; Altruizm (Diğerkâmlık, Özgecilik) etiğinin "insanın kendi çıkarlarıyla ilgilenmesi ve bu çıkarlar ne olursa olsun kötü olduğunu söylediğini belirtir." Altruizm, başkalarının çıkarına yönelik bir eylemin iyi; kişinin kendi çıkarına olan bir eyleminse kötü olduğunu ileri sürmektedir çünkü. Rand, Altruist doktrinlerin bir tür "ahlak yamyamlığı" olduğunu; bir kişinin mutluluğunun ancak bir başkasının zararıyla mümkün gördüğü fikrinden kaynaklandığını ileri sürer. Rand, bir insanın kendi çıkarlarıyla ilgilenmesinin kötü olduğu düşüncesinin insanın yaşama arzusunun da ve hatta yaşamın da kötü olduğu sonucuna varabileceğini ve hiçbir düşüncenin bu düşünceden daha kötü olamayacağını savunur.

Ayn Rand okumanın faydaları

Bilincin katmanlı yapısının doruklarına varmak ve akılcılığın koridorlarında gezinmek için insanın bir tür keşfetme zorunluluğu taşıması gerektiğini söyler Rand: "Neyin doğru neyin yanlış olduğunu nasıl söyleyeceğini, kendi yanlışlarını nasıl düzelteceğini insan kendisi keşfetmek zorundadır." Mutluluğu "kişinin değerlerini elde etmesinden kaynaklı bir bilinç durumu" olarak tanımlayan Rand, medeni dünyanın çöküşünün nedenini insanın ahlaksızlığına bağlamaz. O, sorunun kaynağı olarak insanın ahlaksızlığını değil, hâli hazırdaki ahlak anlayışını gösterir. Tüm sorumluluğun ise Altruist filozoflara ait olduğunu söyler. Rand, insanların amaçlarını ortaya koyan ve yollarını belirleyen tek şeyin felsefe olduğunu söyleyerek insanları kurtaracak olan tek şeyin de felsefe olduğunu vurgular.


Ayn Rand

Rand'ın önce romanlarıyla kurduğu, ardından sistematize edip kuramsallaştırdığı Objektivizm evvela bir etik yorumu olarak okunabilir. Tarihsel ve politik birçok sorunun yanlış bir etik yorumu yüzünden kaynaklandığını düşünen Rand sadece teşhis yapmakla kalmaz sorunlu gördüğü her noktaya kendi çözümünü de sunar. Rand'ın objektvist etiğini yalnızca yıkıcı karakteriyle okumak bu yüzden hatalıdır. Onun objektivist etiği özellikle Altruist Etik geleneğine getirdiği antitezleriyle etiğin temel sorusu olan değerler kavramlarına başka bir açıdan bakar. Yüzyıllardır bir yergi olarak kullanılan bencillik kavramına "kişinin kendi çıkarıyla ilgilenmesi" yorumunu yapan Rand böylelikle yeni bir bencillik yorumu da sunmuş olur. Rand, tüm bu tezleriyle yıllardır eleştirilse de hala kışkırtıcı bir antitez olma özelliğini koruyor. Sırf bu özelliği ve olası yeni tezlerin imkânı için bile onu okumaya değmez mi?

Kaynakça

Long, R. T. (2005). Ayn Rand'ın Özgürlüğe Katkısı. Liberal Düşünce Dergisi'nin(37). http://www.liberal.org.tr/upresimler/makaleler/ayn-rand-ozgurluge-katkisi.pdf adresinden alındı
Rand, A. (2013). A. Rand içinde, Bencilliğin Erdemi. İstanbul: Plato Film Yayınları.

daha fazlası için: sabitfikir.com



BİLGEHAN UÇAK
ucakbill13@hotmail.com

CEVDET KUDRET'İN ÜÇLEMESİ

Yedi Meşaleciler'den olan Cevdet Kudret, 1907 doğumlu. Behçet Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'ne göre "O toplulukta Ziya Osman'dan sonra en çok Cevdet Kudret, şiire sadık kaldı." Selim İleri, *Edebiyatımızda Sevdiğim Romanlar Kılavuzu*'nda Cevdet Kudret'in "*içli şiirlerinin*" zamanla solup unutulduğunu, romancılık çabasının üzerinde ise çokça durulmadığından yakınmış.

Cevdet Kudret'i edebiyat tarihçisi ve eleştirmen olarak tanırız daha çok. *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, bu konularla ilgilenen herkesin mutlaka başvurduğu kaynakların başında gelir. Ama eleştirmenlik ve edebiyat tarihçiliği Cevdet Kudret'in "tezyinat-ı zat-ı sıfatlarından" sadece biridir.

Şair Cevdet Kudret'i "Yedi Meşaleciler" arasında da görürüz. Aynı zamanda edebiyatın diğer dallarında ürünler vermiştir: *Sokak* (1975) adlı bir hikâye, denemeler, piyesler, antoloji, üç de roman.

Son yıllarda, Kapı Yayınları, "Cevdet Kudret Külliyatı"nı yeniden okuyucuyla buluşturuyor. Mart ayında üç romanı da ayrı ayrı yayımlandı: *Sınıf Arkadaşları* (1943), *Havada Bulut Yok* (1958), *Karıncayı Tanırsınız* (1976).

Cevdet Kudret, 1907 doğumlu. Yedi Meşaleci'den biri olduğunda yirmi bir yaşında. Behçet Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'ndeki "Cevdet Kudret" maddesine bakıyorum şimdi, şöyle demiş: "Meşale dergisinde (1928) toplanan Yedi Meşale şairlerinden biri de sanat hayatı 1927'de Servetifünun dergisinde başlamış Cevdet Kudret'ti. O toplulukta Ziya Osman'dan sonra en çok Cevdet Kudret, şiire sadık kaldı."

Cevdet Kudret şiire sadık kaldı kalmasına ama bugün belki de en az hatırlanan özelliği şairliği. Bu arada, "maişet derdi" Cevdet Kudret'e bir başka sıfat daha kazandırmış: "Ders kitabı yazarı". Abdurrahman Nisari adıyla 1950-55 arasında ders kitapları yazmış.

Romanları arasındaki zaman farkı dikkat çekicidir. Yedi Meşale'den on beş sene sonra, otuz altı yaşında ilk romanını yazmış. İkinci romanı için yine bir on beş sene geçmesi gerekmiş. Üçüncü roman ise on beş değil, on sekiz sene sonra okuyucuya ulaşmış.

Bu üç roman ayrı ayrı okunabilirse de aslında "Süleyman'ın Dünyası" üstbaşlıklı bir üçlemenin parçalarıdır. Selim İleri, *Edebiyatımızda Sevdiğim Romanlar Kılavuzu*'nda *Havada Bulut Yok*'a yer vermiş. Cevdet Kudret'in "içli şiirlerinin" zamanla solup unutulduğunu, romancılık çabasının üzerinde ise çokça durulmadığından yakınmış. Türkiye gibi değeri anlaşılamamış sanatçılar üretmekte çok mahir olan bir toplum için pek de şaşırtıcı olmasa gerek. Kılavuz'un başka bölümlerinde de bu duyguyu hissederiz. Biraz da onları anlatmak, yaşatmak, makûs talihlerinden kurtarmak için yazılmış gibidir.

Osmanlı'nın çöküşünden Demokrat Parti'ye

Sınıf Arkadaşları'nda tanıştığımız Süleyman'la *Karıncayı Tanırsınız*'a geldiğimizde artık iyice haşır neşir olmuşuzdur. Romanın fonu dünya siyasetinin en çalkantılı yıllarını, en korkunç olaylarını bize anlatır. Şöyle bir düşünelim 1900'lerin başında 1950'ye kadar neler neler olmuştur. Osmanlı'nın çöküşü, Balkan Harbi, II. Meşrutiyet, I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'e geçiş, İstiklal Mahkemeleri, Takrir-i Sükûn, Tek Parti dönemi, Büyük Buhran, iki savaş arasında dünyanın aşırı milliyetçiliğe ve faşizme kayışı, iyice gerilen Avrupa'da ırkçıların bir bir başa geçişi, II. Dünya Savaşı, çokpartili düzene geçiş, Demokrat Parti'nin iktidara gelişi...

Cevdet Kudret, bu dönemde yaşanan her şeyi ansiklopedik bir şekilde aktarmaz. Ama olanları hissederiz. Süleyman'ın yaşadıklarına, tercihlerine, verdiği kararlara sirayet eder bu olaylar. *Havada Bulut Yok*, İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı zamanı anlatıyor. Kabaca, faşizmin iktidara gelişi ile başlıyor

daha fazlası için: sabitfikir.com

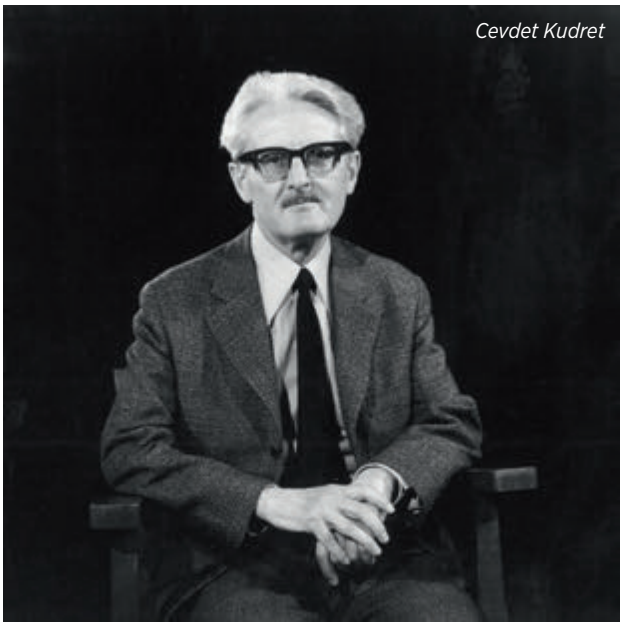
Cevdet Kudret, yaşanan her şeyi ansiklopedik bir şekilde aktarmaz. Ama olanları hissederiz. Süleyman'ın yaşadıklarına, tercihlerine, verdiği kararlara sirayet eder bu olaylar. *Havada Bulut Yok*, İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı zamanı anlatıyor. Kabaca, faşizmin iktidara gelişi ile başlıyor ve bu korkunç projenin tümden iflas ettiği günlerde bitiyor. Cevdet Kudret, romanında pek tabii ki faşizmden bahsetmiyor ama anlattığı hikâyelerin neden öyle yaşandığını düşündüğümüzde bize çok siyasi bir arka planı düşündürüyor.

ve bu korkunç projenin tümden iflas ettiği günlerde bitiyor. Cevdet Kudret, romanında pek tabii ki faşizmden bahsetmiyor ama anlattığı hikâyelerin neden öyle yaşandığını düşündüğümüzde bize çok siyasi bir arka planı düşündürüyor.

"Süleyman'ın Dünyası", otobiyografik bir metin değilse de yer yer yazarla özdeşlikler göze çarpar. Selim İleri, *Havada Bulut Yok*'a dair yazısında bu benzerliğe de dikkat çekmiş: Süleyman'ın Kayseri Lisesi edebiyat öğretmenliği -Cevdet Kudret de 1934'ten 1945'e öğretmendir- yıllarını kapsayan *Havada Bulut Yok*, İkinci Dünya Savaşı karanlığındaki Türkiye'den, bir Anadolu kentinin varoluş mücadelesinden kesitlerle yüklüdür. Cevdet Kudret, bu romanında, Türkiye'nin sonraki yıllarında büyük rol oynayacak taşra zenginlerini adeta önseziyle saptamış gibidir.

Türk edebiyatıyla geçen bir ömür

Savaş, toplumların dönüşümünde inanılmaz bir fenomen: Öncesindeki bekleyiş inanılmaz bir etki yaratıyor. İki savaş arasındaki Avrupa'yı düşünün ya da burada yaşananları. Gerildikçe geriliyor her şey, ta ki kopana kadar. Kopunca da savaş başlıyor. Öncesinden çok, "sırasında" olanlar da etkiliyor. Rıfat Ilgaz'ın *Karartma Geceleri* geliyor aklıma. Ya da geçenlerde okuduğum Bohumil Hrabal'in *Sıkı Kontrol Edilen Trenler*'i... Ölümler, cinayetler, açlık, sefalet... Bu facialar yaşanırken her şey ikinci plana atılıyor. Hiçbir şeyin önemi kalmıyor. "Sonrasında" ise yaşanan facialarin tortusuyla boğuşmak gerekiyor. Yanmış yıkılmış şehirler, perperişan insanlar, kaybolan umutlar, intiharlar, savaşa gidenlerin, ölümü görenlerin, ölümle beraber yaşayanların kolay kolay düzelmeyen psikolojisi.


Cevdet Kudret

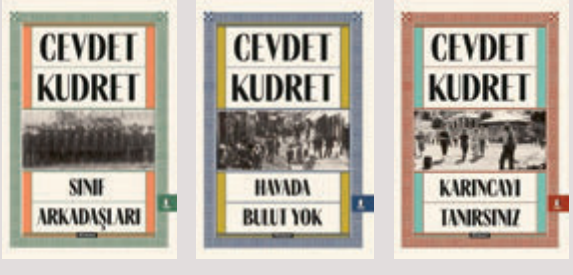
Bütün bunlar yeni bir siyaset gerektiriyor. Tarık Buğra'nın Yağmur Beklerken'i de benzer bir dönemi anlatır. Karıncayı Tanırsınız, savaş sonrası Türkiyesini gene Süleyman'la beraber anlatıyor. Tabii toplumsal dönüşüm, daha önce bilinmeyen, tanınmayan yeni aktörlerin ortaya çıkmasına da yol açıyor.

Demokrat Parti'nin iktidarı alması, savaş sonrası ekonominin düzelmesi, Anadolu'nun bu zenginlikten pay alması "Hacıağa" diye bir tip çıkarıyor karşımıza. Misal, Reşat Nuri'de göremeyeceğiz ya da ancak yan karakter olarak küçük bir rolde görebileceğimiz hacıağa bir zaman için ülkenin gerçeği olacak.

Arka kapaktan bir alıntıyla bitireyim: "Türk romanının yolculuğunu Cevdet Kudret ile beraber yapmak edebi zevk açısından da ayrıcalık."

Üstelik ürün verdiği bütün alanlar için söylenebilir bu. Eleştirmenlikten tarihçiliğe, denemecilikten piyes yazarlığına, hikâyeden romana... Türk edebiyatıyla dolu dolu geçen bir ömür Cevdet Kurdret'inki.

Yazıda geçen kitaplar



daha fazlası için: sabitfikir.com

DOSYA

EDEBİYATIN BEYAZ ÖNLÜKLÜ KAHRAMANLARI



Hekimlik hayatın en gizli motiflerine nüfuz etme imkânı sunar. Acı ve ölüm şu yaşadığımız hayatın içinde en keskin duyguların kaynağı; sanatın, edebiyatın da mayası. Ve hekimlik bunları en saf, en rafine haliyle kendine katma, kendinden bir parça yapma zemini sunar. Hekimlik yapmak bir ömür hikâye biriktirmektir. Edebiyatın farklı alanlarında metin üreten hekim edebiyatçılar kadar romanların meşhur hekim kahramanları da birçok kişinin hafızasında yer etmiştir. COVİD-19 salgınında insanüstü emek veren doktorların edebiyat dünyasındaki zaman yolculuğunda Cenap Şehabettin'den Schiller'e, Şeyhî'den Dr. Hikmet'e, Kemal Sayar'dan Moliere'e, Behçet Aysan'dan Dr. Jivago'ya, Çehov'dan Dr. Rıza Candaş'a birçok durak yer alıyor.

MAHMUT TALHA UÇAR

"Tıp, bilim ve bilimsel metotları hekimlik sanatı ile birleştiren bir disiplindir. Hastalığın sanata eğilimi insanlık tarihi kadar eski, tıbbın bilimsel temeli ise oldukça yenidir." Bu nedenle tıp hem bir bilimdir hem de sanattır. Her tıp öğrencisi aynı sıralardan geçer, aynı hocalardan ders alır, aynı kitapları okur fakat nihayetinde farklı olarak ona kendinden bir şeyler katar, kendine mahsus bir şekil verir. Edebiyat da bir yönüyle böyledir. Şair herkesin baktığı yere diğerlerinden farklı bir gözle bakar ve gördüklerini diğerlerinin ifade edemeyeceği şekilde ifade eder. Her ikisinin de hem beslendikleri kaynak hem de hizmet ettiği şey ortaktır: Hayat. Hekimlik hayatın en gizli motiflerine nüfuz etme imkânı sunar. Acı ve ölüm şu yaşadığımız hayatın içinde en keskin duyguların kaynağı; sanatın, edebiyatın da mayası. Ve hekimlik bunları en saf, en rafine haliyle kendine katma, kendinden bir parça yapma zemini sunuyor. Yazar, aktör ve hekim Ercan Kesal bu durumu şu sözlerle ifade ediyor: "Hayatın hiçbir yanına bigâne kalamayız. Politik bir şey de değil bu." Şair Kemal Sayar da hekimlik tercihinin sebebini şöyle anlatıyor: "Tıp insanla ilgileniyordu ben de insanı seviyordum, insanla uğraşmak istiyordum. İnsana en yakın meslek olduğu için tıbbı seçtim. Tıbbın içinde de insana en yakın durmaya imkân verdiğini düşündüğüm psikiyatriyi seçtim."

Bazı hallere yazarak anlam verebiliyorum

Hekimlik yapmak bir ömür hikâye biriktirmektir, bir nevi hikâye dinleme sanatı... Dinleye dinleye bu hikâyeleri bir süre sonra yazmaya başlıyorsunuz. Bu başlı başına terapötik bir şey oluveriyor, yazarken kendi şifamızı arıyoruz. Bu kadar hayatın içinden duygulara tanıklık ederken bu duyguların insanı ezmemesi, içinde birikmemesi gerekiyor. Adeta kedinin yarasını yalaması gibi oluyor yazmak. Sonunda da hekim şairler, yazarlar çıkıyor ortaya. "Tıp nikâhlı eşim, edebiyat ise metresim" sözü meşhur olan Anton Çehov hekimliğin kendisine kazandırdığı ayrıcalığı "Tıp ile meşgul olmanın edebî faaliyetim üzerinde büyük etkisi olduğuna şüphe etmiyorum. Hekimlik gözlem alanımı muazzam genişletti ve yazar olarak bana yalnız bir hekimin mahiyetini anlayabileceği bilgileri temin etmeyi sağladı, tıbbî bilgim sayesinde her türlü problemi çözebilirim" şeklinde ifade etmiştir.

Hekimlerin büyük çoğunluğu mesleklerinin yanı sıra sanatla ya da başka bir alanla meşgul olmuşlardır. Edebiyat sanatıyla meşgul olan hekimlerin sayısı oldukça fazla. Aslında onca yoğunluğun, iş yükünün arasında bu ek bir yük gibi geliyor ama öyle değil. Şair Hüsrev Hatemi hocanın deyimiyle adeta bir "amortisör" işlevi görüyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Sahnenin Dışındakiler kitabında "Doktorluğa büyük bir hevesim yoktu. Ondan sadece edebiyat çalışmalarıma rahatça kendimi verebilecek bir refah umuyordum. Daha o zamanlar mesleklerin insanı içten içe değiştirdiklerini bilmiyordum. Eğer böyle olmasaydı, yola çıktığım zamanki ihtiraslarla kalsaydım, elbette ki bu hatıralar, Tıbbîye'nin ikinci sınıfında yazmağa başladığım yarım kalmış beş perdelik trajedi ile tek eserim olmazdı" diyor kahramanımız Cemal. Doğru da söylüyor. Polikliniklerde yüzlerce hasta muayenesi, nöbetler, ameliyatlar insanüstü bir emek gerektiriyor. COVİD-19 salgınında bütün dünya ülkelerinde sistemin nasıl çöktüğünü yaşayarak gördük hepimiz.

Alain der ki: "Koşarak hiçbir şey görülmez." İlim ve fikir adamı durur, uzun uzun yoklar. "İşte bizim hekimlik hayatında maalesef bu bir handikap oluyor. Şimdi mesela ben o kadar yoğun bir şeyin içerisindeyim ki şiir yazamıyorum. Hâlbuki şiir benim kendimi en iyi hissettiğim yer. Ama şiir için durmak lazım. Bir şiirin içinde demlenmesini beklemen lazım." diyor şair, yazar, psikiyatr hekim Kemal Sayar. Ve bir şiirin doğuşunu şu şekilde anlatıyor: "Bazen hasta görüşmelerinde bir şey çok dikkatimi celbediyor, o hal içimi burup duruyor. Ancak yazarak anlam verebiliyorum, ancak yazınca kendi şifamı bulabiliyorum. Yani yazmak bir anlamda kendi kendinin şifasını aramak, içimizin o kımıldayan taraflarını biraz sükûna erdirmek için kelimelere tertip vermek. Bizim mesleğimizde insanların hallerini, duygusal iniş çıkışlarını, ses tonlarını, yüz ifadelerini, duruşlarını gözlemlemek çok mühim. O gözlemin

daha fazlası için: sabitfikir.com


Reşat Nuri Güntekin

de benim yazarlığımı beslediğini düşünüyorum."

Hem bilimsel araştırma hem edebiyat

Hekimliğindeki mahareti Anadolu'da iyice yayılmış olan Hekim Sinan yani şair Şeyhî, Çelebi Sultan Mehmed'in hükûmet erkânınca, hasta olan padişahı muayene ve tedavi etmesi için Ankara'ya çağrılır. 1415 tarihinde olduğunu tahmin ettiğimiz bu davet üzerine Şeyhî, padişahı muayene eder, teşhisini koyar ve tedavi eder. 15 günde sıhhatine kavuşan padişah da Şeyhî'ye hekimlikteki bu maharet ve ustalığı sebebiyle Tokuzlar isimli bir köyü tımar olarak verir. Şair hekimimiz heyecanla bu köye giderken yolda eşkıyalar tarafından yolu kesilir, dövülür, soyulur ve yaralanır. Canını zor kurtaran biçare adam hasta, bitkin ve yarı ölü bir halde geri döndükten sonra uğradığı felaketi ve bu hayat tarzının kendisine göre olmadığını anlatmak üzere Harname adını verdiği o meşhur manzumesini kaleme alır ve padişaha sunar. Neyse ki padişah zararını karşılar ve mütecavizleri cezalandırır. Harname de Türk edebiyatındaki ilk hicviye olarak tarihteki yerini alır. Yine Dîvan edebiyatı şairlerinden, Cemşîd ü Hurşîd, İskendernâme gibi büyük eserlerin müellifi Ahmedî de hâzık bir hekimdir.

Yazdığı eserlerle 1950 sonrası Türk tiyatrosuna damga vuran ve Devlet Sanatçısı unvanına sahip "Türk tiyatrosunun Shakespeare'i" olarak da anılan Orhan Asena çocuk hastalıkları hekimi; belki defalarca izlediğimiz Ankara Ekspresi, Kadın İsterse gibi filmlere kaynaklık eden romanların yazarı, bir ömürde ne kadar çok iş yapılır bunu bizlere ispat etmek için bir de kalkıp gazetecilik, hukuk

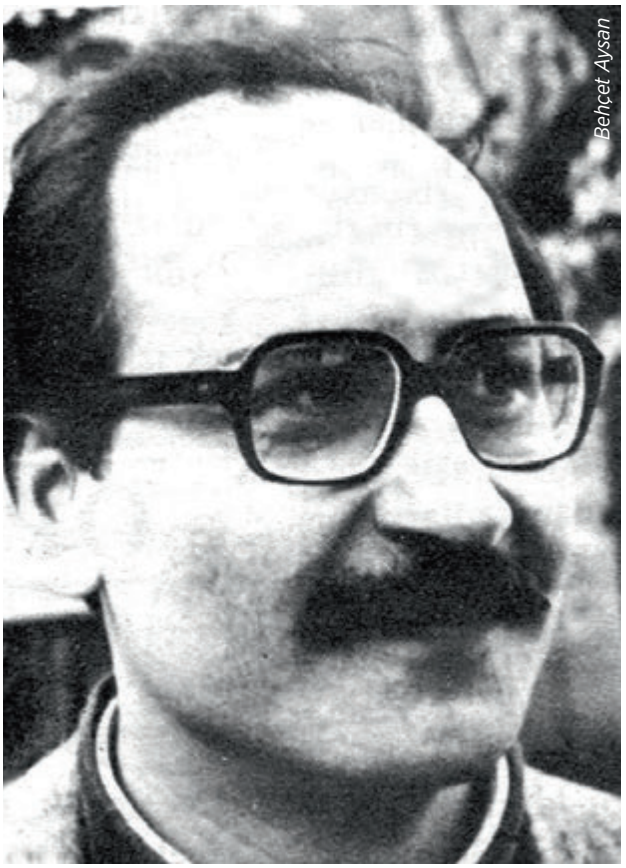
Romanlarında doktor kahramanlara en sık yer veren yazarlardan biri de Reşat Nuri Güntekin'dir. Babası askerî hekim olan Güntekin'in *Kavak Yelleri* eserinde başkahraman Dr. Sabri sevilen idealist bir hekimdir. Fakir hastaları karşılıksız tedavi eden hatta bazılarının yastığının altına usulca birkaç lira bırakan fukara babası bir doktordur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında en büyük halk sağlığı sorunlarından olan sıtma hastalığı romanda yer alır.

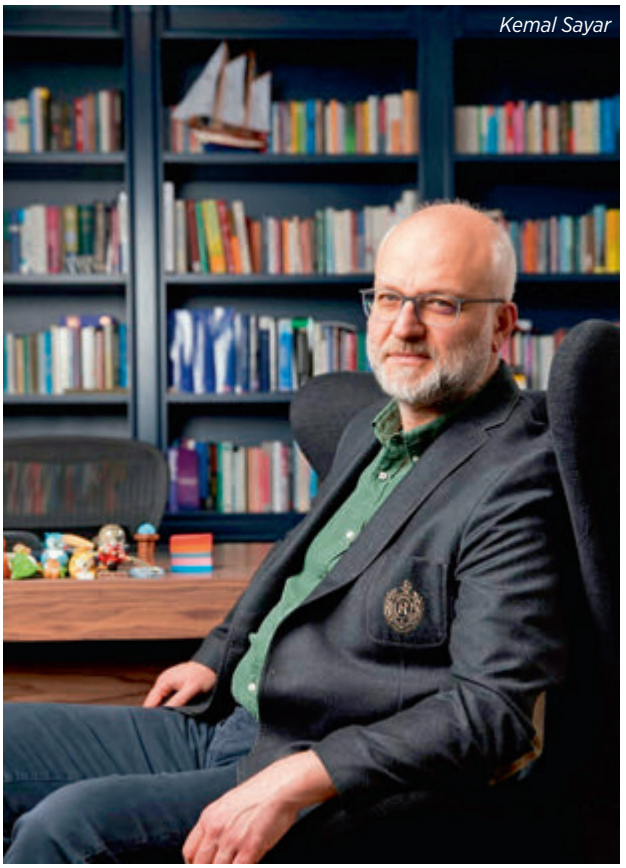
fakültesini bitirip avukatlık, öğretmenlik, vekillik yapan Esat Mahmut Karakurt diş hekimi; Milli Eğitim Bakanlığı da yapan, hecenin büyük ustalarından Filozof Rıza yani Rıza Tevfik Bölükbaşı hekim; Fransa'ya dermatoloji (cildiye) ihtisası yapmaya gönderilen ama orada daha çok edebiyat dünyasıyla iç içe olan ve şiirle ilgilenen, parnasizm akımını ülkemizde ilk takip eden şairlerden olan Cenap Şahabettin cildiye hekimi; her öğretmenler gününde çocukların bağıra bağıra, aşıkâne okudukları "Dünyanın Bütün Çiçekleri" ve "Kızamuk Ağıdı" şiirlerinin şairi Ceyhun Atuf Kansu çocuk hastalıkları hekimi; İçtihad Basımevinin sahibi şair Abdullah Cevdet de göz hastalıkları hekimidir. Sivas Madımak Otelinde yakılarak öldürülen 37 kişiden biri olan, birçok şiiri bestelenen Behçet Aysan da hem hekim hem şairdir. Yine hayattaki büyük çınarlardan şair ve iç hastalıkları (endokrinoloji) hekimi Hüsrev Hatemi hem şeker hastalığı konusunda birçok bilimsel araştırmaya imza atmış hem de onlarca edebî eser kaleme almıştır.

Fakülteyi bitiremeyen kalemler de var

Şair Alper Gencer, "Hekimim ben. İyi bir hekimim hem de bence. Çünkü ben hekimliği Anadolu'nun bir ucunda yaşayarak öğrendim. İnsan okulda öğrenmez bunu sahada öğrenir. Dağ başında, en yakın yer 2 buçuk saatlik uzaktayken onlarca doğum yaptırdım, mide yıkadım, çıkık taktım" sözleriyle mesleğin başka bir yönüne dikkat çeker. Şiirlerinizi kim için yazıyorsunuz, kendiniz için mi okur için mi diye sorulduğunda ise şu cevabı verir: "Ben şairle o şiirin okuyucusu arasındaki farkı hep bu şekilde görürüm: Şair o şiiri sadece ilk okuyan kişidir, okuyucusundan farkı budur sadece." 2005'te Varlık dergisinin "Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü"ne layık görülen Gencer, "Şiir yazmak için oturmam. Şiir gelir. Ben onun geçmesine müsaade ederim sâdece.

daha fazlası için: sabitfikir.com


Behçet Aysan


Kemal Sayar

Şiir yazılır. Sesle ilgili olarak ufak tefek dokunuşlar yaparım, çoğuna dokunmam" der.

Kemal Sayar gibi psikiyatri uzmanı olan Mustafa Ulusoy'un ise *Nietzsche ve Babaannem* isimli deneme kitabı, *Ay Terapisi* isimli öykü kitabı, aşk konusunda farklı açılımlarıyla adından söz ettiren *Aynalar Koridorunda Aşk*, *Giderken Bana Bir Şeyler Söyle*, *Hayat Apartmanı* romanları ile *Yakınlık ve Dünyanın Üç Yüzü* isimli eserleri bulunuyor.

Evet bu hekim sanatkarlarımızın bazıları tıp fakültelerinde kürsü başkanlığı, başhekimlik, bakanlık yapmışlar; hekimlik mesleklerinde ordinaryus, profesörlük unvanlarına erişmişler; bu başarılarının yanı sıra "Devlet Sanatçısı" unvanını, "Kültür Sanat Büyük Ödülü"nü hak edecek, bu milletin hislerine tercüman olacak sayısız sanat eseri de ortaya koymuşlardır. Ayrıca aralarında sanat hayatını hekimliğe tercih edecek kadar gözü kara olanlar da vardır. Küçük İskender adıyla bilinen marjinal şair Derman İskender Över, tıp fakültesini tam da intörn doktorken yani 6. sınıfta bırakmıştır. 10'un üzerinde yayınlanmış şiir kitabı vardır. "Beş Hececiler"in mühim kalemlerinden Han Duvarları'nın şairi Faruk Nafiz Çamlıbel de tıp fakültesini 5. sınıfta bırakan bir diğer şairimizdir.

Romanlara yansıyan hayatlar

Edebiyat ve tıp arasındaki güçlü ilişki yalnızca şair-yazar hekimlerle sınırlı değil tabiî ki. Doktor kahramanlara da Türk edebiyatında sıkça yer verilmiştir. Tanzimat dönemi edebiyatında okuyucunun bilgi seviyesini yükseltme amacıyla Avrupa'da tahsil görmüş, aydın, bilgili olan bu kahramanlara Mizancı Murat'ın *Turfanda mı yoksa Turfa mı* (1892) romanındaki Dr. Mansur örnek verilebilir. Tabiî doktorlar bazen de eleştirilen karakter olmuştur. Ahmet Mithat Efendi'nin 1878 tarihli romanı *Yeryüzünde Bir Melek*'teki Dr. Şefik gibi.

Yine Halit Ziya Uşaklıgil'in *Kırık Hayatlar* (1924) romanının ana karakteri Dr. Ömer Behiç'tir. Bu romanda Ömer Behiç'in ailesi, oğullarının siyasal okuyup memur olarak çalışmasını istemektedir fakat o ailesinden gizli tıbbiye sınavlarına girerek kazanır ve ailesine bu durumu kabul ettirir. Yine Servet-i Fünûn edebiyatında sıkça gördüğümüz şekilde Fransa'ya ihtisas yapmaya gider. Ardından ülkeye geri dönüp çalışmaya başlar ve roman; evlenen Ömer Behiç, eşi ve pişmanlıkları etrafında ilerler.

Romanlarında doktor kahramanlara en sık yer veren yazarlardan biri de Reşat Nuri Güntekin'dir. Babası askerî hekim olan Güntekin'in *Harabelerin Çiçeği* eserindeki Hilmi Bey, Hayrullah Bey; *Gizli El*'de Cemil Bey; *Çalıkuşu* romanındaki Hayrullah Bey; *Değirmen* romanındaki Arif Bey; *Kavak Yelleri*'ndeki ana karakter Sabri Bey, Ziver Efendi, İsa Bey; *Akşam Güneşi* romanındaki Kemal Bey; *Yeşil Gece*'de Kâni Bey; *Gökyüzü* isimli, Sevim'in hastalıklarıyla geçen romanında Hasan, *Dudaktan Kalbe* eserindeki Vedat, *Ateş Gecesi* eserindeki Selim Bey hep hekimdir. *Kavak Yelleri* eserinde başkahraman Dr. Sabri sevilen idealist bir hekimdir. Fakir hastaları karşılıksız muayene ve tedavi eden

daha fazlası için: sabitfikir.com


Doktor Jivago

hatta bazılarının yastığının altına usulca birkaç lira bırakan fukara babası bir doktordur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında en büyük halk sağlığı sorunlarından olan sıtma hastalığı romanda yer alır.

Kuvayi Milliye ruhunu yaşatan doktor

Tarık Buğra'nın en bilinen romanlarından olan *Yalnızlar*'ın da ana karakteri Dr. Rıza Candaş'tır. Yokluk ve acılarla geçen gençlik hayatının sonucunda sert bir mizaca sahip olan Dr. Rıza'nın dikkat çekici karakteriyle bir aşk üçgeninde yaşadıkları anlatılır. Yine Tarık Buğra'nın kaleme aldığı 1980 yılı siyasi olaylarını konu alan *Dönemeçte* isimli romanının ana karakteri Dr. Şerif gerçek bir aydın, hassas-ince ruhlu, vicdanlı, ülkesinin sorunlarına ilgili erdemli bir kişidir. Milli Edebiyat'ın önemli eserlerinden olan *Küçük Ağa* romanındaki Doktor Haydar, Kuvayi Milliye ruhunu temsil eden ve ana karakterin dönüşümüne kaynak teşkil eden kahramandır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Sultan 2. Abdulhamid dönemini konu alan *Bir Sürgün* adlı romanının kahramanı Dr. Hikmet'in yine ihtisasını Fransa'da tamamlamasından, bu sırada Fransız kültürünü tanımasından, Jön Türklerle tanışması, yaşadığı ekonomik sıkıntıları, vefasız aşkları, hastalıkları ve yaşadığı yalnızlıklarından bahsedilir. Tüberküloz olarak ölür ve Fransa'ya gömülür. Tanpınar'ın en güzel romanlarından biri olan *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'ndeki Dr. Ramiz, Viyana'da tıp fakültesi okumuş başarılı bir doktordur. Psikanalize ilgi duymuş bu konuda çalışmalar yapmıştır. "Psikanaliz çıktığından beri herkes az çok hastadır" ona göre. Bir "Psikanaliz Cemiyeti" ile "İspiritizmacılar Kulübü" kurar. Gerçeklerin dışında yaşayan insanların boş hayatlarının anlatıldığı bu romanda Dr. Ramiz de hayal dünyasında yaşayan tiplerden biridir.

Sahnede ve sinemadaki hekim halleri

Dünya edebiyatında da tıp oldukça güzel eserlere kaynak teşkil etmiş, eserlerin konusu olmuştur. Bunlardan biri de *Hastalık Hastası* (Le Malade Imaginaire), ünlü Fransız oyun yazarı Molière tarafından yazılmış bir oyundur. Molière'in son eseri olan oyun, üç bölümden oluşan müzikli bir gülmecedir. Saf bir adamın, onu gelir kapısı olarak gören doktorunun yalanlarına kanarak kendini ölümcül bir hasta olarak görmesini konu alır. Oyun, toplumun ahlaki yapısına ve bilgisiz, yeteneksiz hekimlere eleştirel bakışla yaklaşır. 1673'te kaleme alınmış ve ilk kez aynı yıl sahnelenmiştir. Alman dram yazarı Schiller, bir cerrahtır. Yazdığı tiyatro eserlerinin çoğu Alman tiyatrosunda başyapıt niteliğindedir.

Rus yazar Boris Pasternak'a 1958'de Nobel Edebiyat ödülü kazandıran, Rus Devrimi sırasında ve hemen sonrasında patlak veren Rus İç Savaşı (1917-1922) döneminde geçen *Dr. Jivago* romanı, ismini kahramanı şair, doktor Yuri Jivago'dan almıştır. Daha sonra eserin filmi çekilmiş ve beş dalda Oscar Ödülü kazanmıştır.

Böyle birbirinden kıymetli cevherlerin geride kalan anılarından, hikâyelerinden, şiirlerinden bir ışık gibi faydalanmak ümidiyle... İbni Sina'nın *El-Urcûze fi't-Tıbb* (Tıp Konusunda Şiir) adlı manzum tıp eserinde geçen mısra ile bitirelim:

"Şairler söz sultanlarıdır, hekimler sanatlarını vücut üzerinde kurarlar.

Şairlerin dil güzelliği ruha zevk verir, hekimlerin özverileri hastaları iyileştirir."


Orhan Asena

daha fazlası için: sabitfikir.com







Bu ülkeyi kalpten kalbe, gönülden gönüle bağlayan yol
Turkcell kalitesiyle tam 27 yıldır

#ÇOK ÇEKİCİ



Kapsama, baz istasyonu ve coğrafi koşullara göre değişiklik gösterebilir. Detaylar turkcell.com.tr'de.



İLKER NURİ ÖZTÜRK
ilkernuriozturk@gmail.com

TIP VE ŞİİR ARASINDAKİ MESAFE

Şair, hayatın her alanında etkiye açık şekilde yaşar. Tarih, siyaset, ekonomi, çiçekler, ölümler, sevgiler sevgisizlikler... Şair meslekleri ise yazı serüveninde en büyük paylardan birine sahip. Koronavirüs ile yaşamaya devam ettiğimiz günlerde tıp çalışanlarının kıymetli emekleri unutulmaz boyutta. Cemil Taşçıoğlu başta olmak üzere canı pahasına çalıştılar, çalışmaya devam ediyorlar. Bu ayki dosyamızın rotasına uygun olarak farklı kuşaktan üç şair Hüsrev Hatemi (1938), Hakan Savlı (1965), Alper Gencer (1980) ile tıp fakültesi ve şiir arasındaki mesafeyi konuştuk.

1. **Kitaplardaki hayal dünyası ile tıp fakültesinin "soğuk gerçekliği" arasındaki geçişte zorlandınız mı / zorlanıyor musunuz?**
2. **Tıp bölümünde okumanın edebiyat hayatınızdaki somut karşılıkları ne oldu, örnek verebilir misiniz?**
3. **Bir romandan, tiyatrodan, şiirden, hikâyeden aklınızda kalan, sevdiğiniz, dikkat çekmek istediğiniz beyaz önlüklü bir kahramanı paylaşır mısınız?**



Hüsrev Hatemi: İnsanların acıları şiirleri etkiledi

1 Öyle bir zorluk yaşamadım. Okuduğum kitapları hayal dünyası olarak görmüyordum. Tıp dünyası da Dostoyevski, Aziz Nesin, Reşat Nuri dünyasından az farklı gibiydi.

2 Roman veya hikâye yazsaydım daha kesin etkilenirdim. Şiir alanında ilk on yıl etkilendim. İnsanların acıları o yılların şiirlerini etkiledi. Sonra mesleki hayat ile şiiri ayırabildim.

Corona günleri, salgınları unutmuş olan insanlığa bir darbe oldu. Paylaşılan san'attan uzaklaşıldı. İnsanlar evlerine ve zoom programlarına daldılar. Bir yıl geçti ve hala tehdit ortadan kalkmadı. Şimdi bu darbe içindeyiz. Sudan çıkmış balık olabilirsek yani pandemiden sonra bu darbenin de sanata muhakkak etkileri olacaktır.

"Kalbime koy başını doktor nabzımı bırak"

3 Osmanlı devrinden cumhuriyete geçen nesilden ve önemli hikayeci Fahri Celal Göktulga bizzat beyaz gömlekli bir psikiyatr idi onu unutamam. Bir doktor olan Cenap Şahabettin de öyle. Bunlar yaşamış doktorlardır. Anton Çehov'un "Öyle Bir Hikaye"sindeki Dr. Velçaninov da hekim olan Çehov da aklımda. Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu Feride'sini korumak için nikâhlayan babacan doktor amca da sempatik. Antibiyotik bulunmayan bir devirde Tanpınar'ın kahramanı İhsan'ı tedavi eden Doktor da roman kahramanı olarak hatırımda. Türk müziğinin içli şarkısı "Kalbime koy başını doktor nabzımı bırak" da aklımdan çıkmaz.

daha fazlası için: sabitfikir.com



Hakan Savlı: Beni ilkyazda köyleri dolaşan bir manici olarak hatırlamanızı hayal ediyorum

1 Soğuk gerçeklik belki anatomi laboratuvarıdır, otopsidir, ameliyat odasının serinliğidir, kalp masajının işe yaramamasıdır, taciz edilen çocuk, kanserli bir insanla konuşmak... Bunlarla karşılaşmakta hep zorlandım. Bir daha dünyaya geldiğimde doktor olmak istemem. Gerçi bir daha dünyaya gelmek de istemem. Zor yer.

2 Somut bir karşılığı çok yok. Belki tıbbın getirdiği ahlak duygusu edebiyatın da herşeyden önce bir ahlak meselesi olduğuyla ilgili duygumu perçinlemiştir.

Bilinçli ve karşılıksız

3 Doktorların beyaz önlüklü kahramanlar olduğunu sanmıyorum. Ne romanlarda ne de hayatta. Mesleğini namusluca yapmakta bir kahramanlık yok. Kahraman dikkatle kullanılması gereken bir sözcük. Mesela İspanyol İç Savaşında ölmeye gidenlerdir kahramanlar. Bilinçli ve karşılıksız olarak kendinden vazgeçenlerdir. Korkarım, üç sorunuza da verdiğim yanıtlar derginin satışını patlatmayacak kadar renksiz oldu. Yine de, kahramanlık dışı bir kahramanlıkla yanıtlarımı yayımlamanızı ve artık beni bir doktor değil de ilkyazda köyleri dolaşan bir manici olarak hatırlamanızı hayal ediyorum.



Alper Gencer: Öleceğimizi hatırlamak yazdıklarımızın içini doldurmaya gebedir

1 Gerçeğin hayal ile kutuplaştığı bir dünyada yaşıyoruz maalesef ve böyle bir dünyada gerçekliğin sıcak tarafına denk gelmek zor. Doğası gereği gerçek, olanca katılığı ve rasyonelliğiyle dayatmacı bir tavır içredir. Hayal ise alabildiğine uçucu... Yazmak yahut yaşamak, sahici/samimi olabildiği ölçüde manaya kavuşan bir eylem olduğu için; gerçekliği hayalden, hayali de gerçeklikten ayrı tutmamız pek mümkün görünmüyor. Tıpkı hayat ile ölüm gibi, onlar da birbirinin içine geçmiş, mündemiç kavramlar. Tıp fakültesi soğuk yahut katı bir gerçekliği muhatabına doğrulturken, dermanını arayan insanın çaresizliğine ve acizliğine de ümide sigortalı bir yerden mim koyar. Bu mim, verilen canın şükrünü eda eden koyu bir merhamete vesiledir. Bahsettiğiniz geçiş bizatihi yaşamak ile ölmek arasındaki geçişe seyran olduğu için, zorlanma değil -bilakis!-çözülme vaki olur. Öleceğimizi bilmek ve mütemadiyen hatırlamak, yaşadıklarımızın ve yazdıklarımızın içini doldurmaya gebedir.

Hatıralara işlenen binlerce hikâye

2 Benim için en somut karşılığı Hasan Hüsrev Hatemi oldu. Hastaya ve hastalığa dair bakışıma bir pencere olduğu gibi, insana dair bakışıma da büyük bir kapı oldu. Ayrıca bir kısım edebiyat çevrelerine kavuşmam da, Hüsrev hocam aracılığıyladır. Onun şiirindeki Hüseyni hassasiyet, tarihi derinlik ve ancak bir seyyahın notları arasına alabileceği incelikli detaylar... Allah hocamdan razı olsun, "somut" demek ağır geliyor ama "karşılık" demek gerçek anlamda bir ayna tutuyor hayatıma. Ayrıca hastalık ve şifa, hastalık ve ölüm, kısaca yaşamak ile ölüm arasına gerilmiş ip üzerinde hatıralara işlenen binlerce hikâye; kimi kaybetmek, kimi bulmak, kimi ise hiç durmadan aramak temalı...

3 Benim beyaz önlüklü kahramanım, aynı zamanda büyük bir şair, üstelik oğlum Ali Hüsrev'in de adaşı olan Hasan Hüsrev Hatemi'dir. Dünya gözüyle kendisini tanımak benim için büyük bir şeref! Hem bir tıp doktoru olarak hem bir şair olarak kendisinden sürekli olarak istifade etmeye çalıştım. Enginliği karşısında beyhude bir çabaydı belki çabam. İnsanlığında her daim Hz. Hasan'ın cemaline, ilminde her daim Hz. Ali'nin ilmine, merhametinde ise her daim Hz. Muhammed'in (Sav) merhametine yürüyen bir Allah sevgisi ile doludur Hüsrev hocam! Ona karışmak, ehl-i beyt'e karışmak gibidir. Bizim bütün kahramanlarımız da ehl-i beyt sevgisini yaşayan ve yaşatanlardır zaten.

daha fazlası için: sabitfikir.com

HAZIRLAYAN: MURAT CAN AŞLAK / ÇİZEN: ONUR ATAY



- Nişeye Övgü'nün yazarı
- "Asıl yalnızken yalnız değilim." F. Schiller

- Kierkegaard ve Camus üzerinden varoluşçuluk ve absürdizm etkisi
- "Heidegger'e bir daha bakın. Anksiyeteyi (en azından bazı formları) bir hastalık belirtisi olarak değil, bir tür benliği kendine çağırma olarak daha iyi tedavi ettiğimiz konusunda onunla ayrı fikirdeyim."

- Kadın hastalıkları uzmanı
- "Hayata anlam katan şeyler, çoğumuzun düşündüğü gibi mutluluklar değildir madam, mutsuzluklardır aslında!"

"Gözlerine kara gözlükler takıp sonra da güneşi göremediğini söylüyorsun."

Charles Strickland karakteri ailesini ve kariyerini bırakıp hayalleri peşinden gitmesiyle ressam Paul Gaugin'den ilham alınarak kurgulandı.

- "Doğrusu Franz Kafka'yla adil bir şekilde karşılaştırılabilecek birkaç yazardan biridir Ernst Weiss!" Thomas Mann
- "Artık hiçbir şey umrumuyor ve hiçbir şeye sevinmiyordum. Gazetedeki korkunç haberleri, sanki Çince gibi bilmediğim bir dilden Japonca gibi bilmediğim başka bir dile çeviri yapan bir sözlüğü karıştırır gibi okuyordum."



- Ürolog
- Bir Gölgenin Ardından isimli bir de radyo programı vardır.
- "Eli elimdeydi."

- Afganistan doğumlu dahiliye uzmanı
- "Yeniden iyi biri olmak mümkün."
- "Çocuklar boyama kitabı değildir, onları en sevdiğin renge boyayamazsın."

- 16.yy Rönesans düşünürü
- İroni, mizah ve müstehcenlikle örülü üslubuyla dönemin geleneksel düzenini tiye alıyor. Realizmi fantaziyle birleştiren, sıra dışı bir balışı var.

- Stanford Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Tıp Teorisi ve Uygulaması Profesörü
- "Hayat da bunun gibidir. İleriye dönük yaşarsınız, ama geriye doğru bakınca anlarsınız."



- Modernist şair
- Söyler misiniz? Neden bir kişi şiir yazmak isteyebilir ki?
- Çünkü orada yazılmayı bekler de ondan."
- "anların içindedir yaşamlar!"

- Sovyet toplumundaki paranoya üzerine düşünüyor.
- Bulgakov ordu'da doktor olarak görev yaptı.
- "Kötülük olmasaydı senin iyiliğin neye yarardı."
- "'Dostoyevski öldü,' dedi kadın, ama biraz tereddüt etmişti.
'Bunu asla kabul edemem,' diye bağırdı Behemot.
'Dostoyevski ölümsüzdür!'"

- Çocuk hastalıkları uzmanı
- "Bunca vebalı taşıyacak kadar sağlam mı omuzların?"

- Modern sağlık sistemi ile büyük resimle ilgilendiği kadar hastalar-sağlık çalışanları arasındaki ilişkilere girerek tikel olanlarla da ilgileniyor.

- Psikiyatrist, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde on yıl çalıştı.
- Okuyan Us Yayınevi genel yayın yönetmeni
- "Hayat anlamak için çok kısa. Hissetmek ve sezmek. Belki mümkün olabilir."



- 44 yaşını ulaşamadan tüberkülozdan ölen Çehov ardında 6 büyük oyun bırakır: Vanya Dayı, Vişne Bahçesi, Üç Kız Kardeş, Martı, İvanov, Bir Evlenme Teklifi.

Bu 6 oyunun başkarakterlerinin hepsi Ölsüzlük'ten çıkmadır. 17 yaşındaki Çehov'un bu piyesi sonraki tüm oyunlarına analık yapmıştır. Ölsüzlük Türkçe'ye çevrildi (çev. Huraman Nevruzova) ancak baskısı tükendi. Çehov'un tüm karakterlerinin hamı halini hep beraber aynı eserde görmek için sahaf sahaf gezmeye değer.

- Oyun yazma sanatı aslında sadece yazmaktan ibaret değildir, berbat yazdıklarını da karamayı, üstünü çizmeyi de kapsar.

EDEBİYATI BESLEYİP BÜYÜT

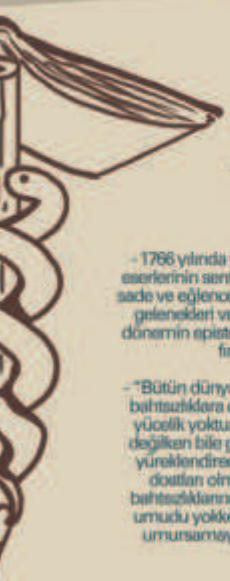
Modernite; hukuk, eğitim ve tıp gibi ala
sürecinde yeni hapishaneler, hastaneler
kurumlar kurdu ve bunlara modern
sürdürülebilirliğini sağlama gibi görevler
alandan temizliği için bu kurumlar -ve
işlevsellik gösterdiler. Uyumsuzları sokak
kopartmak/temizlemek için yeni bir huk
yanında modern üretim sisteminin fiziks
bireyleri normal dışı ilan edilebilmesi - m
davranabilmesine olanak sağlayacak – ta
kurumlarını oluşturdu. Bu perspektifle
hastanelerine rasyonel-olan-sağlıklıları "a

Foucault'nun bakışına göre, tıbbın
şekillenmesindeki tarihsel rolü incelenirk
görmek gereklidir. Eleştirel bir tarih bakışı/
ve bedeni kemirenler açığa vurulmalıdır.
biyopolitik bir stratejidir. Bu stratejinin; nüf
diğer sınıflarla hastalıkları tanımlama v
sömürüye bazen ortakyaşama dayanan ili
tıp ve biyopolitikayı, modern bedenin tarih
ortaya koyar. Tıbbın toplumsal tarihi, tıbb
kurucu rolünü modernist-iktidar ilişkileri
yaslanan modern tıbbın beden üzerinde
ruh üzerinden kurduğu mite benzetir. A
karşılığı yoktur; Foucault, tıbbın modern
ilişkilerindeki rolünü ortaya çıkaracak bir b
Tıbbın ve bilimin üzerine düşeni yaparak
ancak küresel şirketlerin bu aşının tüm ins
ve dolayısıyla insanları müşteriye dönüş
geçiyoruz. Böylesi bir süreçte Kararsız Oku

MÜŞ BÜYÜK DOKTOR-YAZARLAR

nları kendi yapısı içinde baştan düşünme
ve ilk-orta düzey eğitim kurumları gibi
paradigmayı topluma yerleştirme ve
tahsis etti. Rasyonel-olmayanların kamusal
şlik eden kurallar- ayrı ayrı araçlar olarak
an ve yeni modernleşen toplumla ilişkiden
uk ve hapishane sistemi gerekti; bunun
l ya da zihinsel nedenlerle kullanmayacağı
odern bireye davrandığından farklı biçimde
ii deneyselcilikle de uyumlu bir bakışla tıp
kurulan sanatoryumlar, klinikler ve akıl
ormal" olanlardan ayırdı.

arihsel gelişimi ve toplumsal düzenin
en, bedeni olayların kaydolma yeri olarak
öntemi ile ilişkilerine kadar tarihle dolu beden
Beden, biyopolitik bir gerçeklikken; tıp ise
us-üretim ilişkileri gibi ya da hakim sınıfların
eya korucu tıp üzerinden kurduğu bazen
kileri gibi pek çok veçhesi bulunur. Foucault,
selliğini araştırılırken izlenecek iki hat olarak
bilginin yeni toplumsal alanın inşasındaki
zerinden okur. Toplumsal yararlılık ilkesine
kurduğu miti, Ortaçağ'da ruhban sınıfının
cak tüm bu eleştirel tavrının arkasında tıp
toplumdaki Foucaultcu anlamdaki iktidar
akışın peşindedir.
alıcı çözüm için elzem olan aşıyı geliştirdiği
anlara ulaşacağı yolu tıkayıp önce devletleri
me gayretlerinin yaşandığı bir dönemden
r'a doktor yazarları taşıyalım istedik.



- Doyle, Edinburg'da tıp eğitimini aldığı esnada adli tıbbın öncülerinden Joseph Bell'in ofisinde çalışmıştı.
- "Eğitim hiçbir zaman sona ermez Watson. Eğitim; en esaslı derslerin sonda yer aldığı bir süreçtir."



Sherlock Holmes - Sir Arthur Conan Doyle

- Savaş zamanı orduda cerrah.
Galler'de kömür madenlerinde sağlık müfettişliği yaptı.
- "Burada mutluyduk ama yolumuza devam etme vakti geldi."



Şahika - A. J. Cronin

- Oftalmoloji uzmanı
- Tıbbi gerilim/polisiye alt-türü



Karakavak Şiirleri ve On Yıl Öncekiler - Hüsrev Hatemi



Yabancı Cisim - Robin Cook

- Anılarında Jurassic Park'ın da bulunduğu 12 romanı beyazperdeye uyarlanmıştır.
- Solucan deliğinden 14.yy Fransa'sına uzanmak



Zaman Tüneli - Michael Crichton

İngiliz nörolog
- "Çünkü bazı şeyler söylenemez sadece gösterilebilir!"
- "Hepimiz geçmişimizden sürülmüşüz."



Karısını Şapka Sanan Adam - Oliver Sacks

- Varoluşçu psikoterapi
- "Siz arzuyu seviyorsunuz, arzu edilen şeyi değil."
- "...sanki bütün hayatım boyunca yanlış melodiyle dans edip durmuşum."



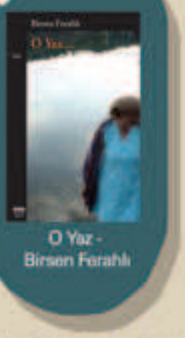
Nietzsche Ağladığında - Irvin D. Yalom

- "Dünyada bazı şeyler yanlış gidiyorsa bu, bireyde bir şeyler yanlış gidiyor, dolayısıyla bende de bir yanlışlık var demektir. Bu yüzden, eğer duyarlı birisem önce kendimi düzeltmeliyim."



Hayat - Engin Geçtan

Fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanı



O Yaz - Birsen Ferahlı

- Tıbbi gerilim alt-türünde 16 roman
- "Gerçeğe giden yolda insanın yapabileceği iki yanlış vardır; yolun sonuna kadar gitmemek ve yola hiç çıkmamak."



Cerrah - Michael Palmer

"Hiç birileriyle aynı dünyada yaşamaktan utanç duyduğunuz anlar oldu mu?"



Peri Gazozu - Ercan Kesal

Dışavurumcu. Anatomiyi anlatı ögesi olarak sahada kullandı.



Et - Gottfried Benn

- Psikiyatri Uzmanı
- "Başkasının sırrını saklamak ne kadar yüceltilirse, kendi sırrını saklamak o kadar yorar insanı. Silse silinemez, yok saysa o da olmaz, insafsızca siner her yerine. Ondan izinsiz adım atılamaz. Sanki insanın kendisini içine soktuğu yan geçirgen bir zarf gibi durur üstünde."

- Yumuşak üslubuyla burjuvazisini diğer sınıflara bakışındaki iki yüzlülükle ilgileniyor.
- "Mucizeler insanı itaatkâr kılar."



Çalgılı Bahçe - Simon Vestdijk

- "Antunes, Poe'nun ruhu tarafından ele geçirilmişçesine telâşsız bir rüya anlatıyor, gerçekten yaşanmış bir rüya. Öyle bir dünya anlatıyor ki, öylesine derinden ve kesin ki, dünya hiç daha önce böyle anlatılmamışı diye düşünüyorsunuz. İnanılmaz." William Giraldi
- "sabah kahvemdeki yarısı erimiş şeker kadar yoğun bir muamma çamuru gibi bulanık, çaresiz varoluşumu yarımda taşıdım."



Wakefield Papazı - Oliver Goldsmith



Dünyanın Sonundaki Yer - Antonio Lobo



Sırdöngü - Tulga Tolun Şatır

- 1766 yılında yazılan roman, dönemin eserlerinin sentimental tavrının uzağında sade ve eğlenceli bir tona sahip. Dönemin geleneklerı ve işleyişini anlayabilmek; dönemin epistemesini koklayabilmek bir fırsat sunuyor.

- "Bütün dünyanın gözü üstünüzdeyken bahtsızlıklara cesaretle dayanmakta bir yücelik yoktur: ... ama kimse farkında değilken bile güçlüğe göğüs gerebilen; yüreklendirecek arkadaşları, acıyacak dostları olmamasına karşın ya da bahtsızlıklarını hafifletecek en küçük bir umudu yokken bile sakin kalabilen ve umursamayan, gerçekten yücedir."



NURULLAH KOLTAŞ
nkoltas@hotmail.com

BİR ÖYKÜNÜN ÖYKÜCÜSÜ MUHAMMED ESED (LEOPOLD WEISS)

Berlin, Lviv, Moskova gibi birçok şehir gören ve gezdiği İslam toplarında dinin sosyal hayat üzerindeki etkisinden etkilenen Weiss, 1926'da eşiyle birlikte Müslüman olur, Muhammed Esed ismini alır. İslam'a ilişkin yoğun okumalar ve gözlemlerle geçen bu süreci müteakiben 1927'de eşiyle hacca gider. 1952'de yaklaşık üç yıl Pakistan'ın Birleşmiş Milletler Temsilciliği görevini yürütmüştür. Ülkemizde de büyük bir teveccüh gören *Mekke'ye Giden Yol* eseri bu dönemde kaleme alınmıştır.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Kimi durumlarda ihmalle karışık bir ataletin hâkim olduğu geçtiğimiz yüzyıl başlarında, İslam'ı hak yol olarak benimseyen ve ihtidalarının ardından gerek politik arenada gerekse entelektüel çevrelerde yılmadan ve yüksünmeden İslam'ı haykıran çok sayıda ilim adamı, eserleri ve fikirleriyle düşünce dünyamızda hatırı sayılır bir etki bırakmışlardır. Bu mutena şahsiyetlerden birisi de özellikle *Kur'an Mesajı* eseriyle tanınan Muhammed Esed (Leopold Weiss)'dir.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bağlı Lemberg'de (Lviv) Yahudi bir ailede dünyaya gelen Leopold Weiss, bir aile geleneği olarak küçük yaştan itibaren İbrânî dili ve kültürüne ilişkin ciddi bir eğitimden geçer. Henüz bir delikanlıyken, anadilleri Almanca ve Lehçe'nin yanı sıra İbrânice ve Aramca öğrenmiş, dile olan yatkınlığı ve yeteneği ile yirmili yaşlarda İngilizce, Fransızca, Farsça ve Arapça okuyup yazabilecek bir seviyeye gelmiştir. İleride yazıldığı dönem itibarıyla Batı dillerindeki en yetkin tefsirlerden birisi olan "*The Message of Qur'*an" isimli çalışması, içindeki göndermeler ve semantik yaklaşım bakımından bu dil kabiliyetinin bir tezahürü addedilebilir.

Gazetecilik sayesinde Ortadoğu'yu gözlemledi

Weiss 1918-1920 yılları arasında Viyana Üniversitesi'nde sanat tarihi ve felsefe eğitimi aldıktan sonra Berlin'e giderek sinema ve tiyatro dahil farklı alanlarda çalışır. Bu sırada kaçak yollarla Berlin'e gelen Maksim Gorky'nin eşiyle bir röportaj yaparak gazeteciliğe adım atar. Bu röportaj ayrıca 1922 yılında Frankfurter Zeitung adına muhabirlik yapmak üzere Kudüs'e gönderilmesinin yolunu açmıştır. Kudüs'te bulunduğu dönemde, kendi gözlemlerinden yola çıkarak Hayim (Chaim) Weizmann gibi siyonist liderlerle siyonizmin yanlışlığını ortaya koymak için tartışmalarda bulunur. Ertesi yıl Kudüs'ten Kahire'ye geçerek Mısır ve Ortadoğu'daki gelişmeleri yakından gözlemleme fırsatı bulur. Sonrasında Bursa, İstanbul, Sofya üzerinden Frankfurt'a dönerek gazeteciliğe devam eder. 1924 yılında Mısır'a giderek Ezher'de Arapçasını pekiştiren Weiss, bir seyyâh gibi Ürdün, Suriye, Lübnan, İran ve Afganistan'ın yanında Semerkant, Buhara, Taşkent ve Moskova'yı da kapsayan uzunca bir yolculuk gerçekleştirmiştir. Daha sonra bu izlenimlerini 1924 yılında kaleme aldığı *Un romantisches Morgenland* adlı eserde aktarır.

Gezdiği İslam toplarında dinin sosyal hayat üzerindeki etkisinden etkilenen Leopold Weiss, 1926'da eşiyle birlikte Müslüman olur ve Muhammed Esed ismini alır. İslam'a ilişkin yoğun okumalar ve gözlemlerle geçen bu süreci müteakiben 1927'de eşiyle hacca giden Muhammed Esed, yaklaşık altı yılını bu topraklarda geçirmiş ve Suud kralı Abdülaziz ile dostluk tesis etmiştir. Bu arada Libya'nın bağımsızlığına ilişkin yazdığı yazılar, aslında hayatının geri kalan yıllarında Batı teknolojisinin amansız saldırılarını ve İslam dünyasının bu gidişata neredeyse tepkisiz kalışını ele aldığı *Islam at the Crossroads* (1934) gibi eserlerde görüldüğü üzere Müslüman bir aktivist olarak kendisine çizdiği doğrultuya ilişkin birtakım işaretler barındırmaktadır.

"Bir öykünün öyküsü" olarak nitelendirdiği *Mekke'ye Giden Yol*'un girişinde, anlattıklarının bir otobiyografi ve macera kitabından çok Avrupa'nın İslam'ı keşfinin ve kendisinin Müslüman toplumla entegre oluşunun bir öyküsü olduğunu dile getirmektedir. Esed'in anlattığı bu öykünün çok sayıda kişinin hidayet bulmasında vesile olduğunu hemen ilave edelim.


Muhammed Esed

Esed, Hindistan'a giderek Muhammed İkbal ile tanışır ve neredeyse iki yıl boyunca Islamic Culture isimli derginin editörlüğünü yürütür. Pakistan 1947'de bağımsızlığını kazanınca, İslamî Tecdîd kurumunun direktörlüğünü üstlenerek kuruluş aşamasındaki İslam devletinin entelektüel yönelimlerine katkıda bulunması istenir. Pakistan vatandaşı da olan Muhammed Esed, 1949'da Pakistan Dışişlerinde üst düzey görevler alır. Nitekim 1952'de yaklaşık üç yıl Pakistan'ın Birleşmiş Milletler Temsilciliği görevini yürütmüştür. Ülkemizde de büyük bir teveccüh gören *The Road to Mecca* (*Mekke'ye Giden Yol; 1954*) isimli eserini yine bu dönemde kaleme almıştır. Pakistan'a döndükten sonra 1959 yılına kadar çeşitli kademelerde görev alan Muhammed Esed, iç karışıklıklar nedeniyle ülkeden ayrılmak durumunda kalır. Yaklaşık 25 yıl Batı'dan uzak kalan Muhammed Esed, ömrünün geri kalanını İsviçre, Fas ve İspanya'da aralarında *The Message of the Qurān* (Kur'ân Mesajı; 1980) gibi pek çok değerli eser üzerinde çalışarak geçirdikten sonra 20 Şubat 1992'de Granada'da vefat eder.

"Bir öykünün öyküsü" olarak nitelendirdiği *Mekke'ye Giden Yol*'un girişinde, anlattıklarının bir otobiyografi ve macera kitabından çok Avrupa'nın İslam'ı keşfinin ve kendisinin Müslüman toplumla entegre oluşunun bir öyküsü olduğunu dile getirmektedir. Esed'in anlattığı bu öykünün çok sayıda kişinin İslam'ı tanıması ve hidayet bulmasında vesile olduğunu hemen ilave edelim.

Avrupa'daki makineleşme İslam'a dair sorgulamaları tetikledi

İslam'ı seçmesinde daha doğrusu kendi deyimiyle "kendi namına herhangi bir çaba olmadan yıllar içinde yolunun kesiştiği" iman hediyesine ulaşmasında, başlangıcı bakımından Müslüman Doğu'da "dışarıdan" olarak tanımlanabilecek gözlemlerin etkisi büyüktür. Ne var ki gün geçtikçe Avrupa'dan oldukça farklı bir sosyal düzene ve hayata bakış açısına tanık olur. Avrupa'daki hız ve makineleşme ile malul hayat tarzına oranla İslam beldelerindeki daha "insanî" hayat tarzına olan sempatisi, Esed'in İslam'a dair sorgulamalarını da tetiklemiş ve önünde çatışmadan ziyade uhuvvet olarak isimlendirilebilecek yeni bir pencere açılmasına yol açmıştır. Ancak Muhammed Esed İslam beldelerinde bahsi geçen hayat tarzından kopuşun zamanla bir çöküşle sonuçlanacağı uyarısında bulunmaktadır.

Gelenekten kopma olarak nitelendirilebilecek bu durum konusunda uyarılarda bulunan Muhammed Esed, halihazırda İslam ismen var olsa da ruhuna yönelik farkındalığın ancak evvelemirdeki dinî temellere sarılmayla eşzamanlı olarak kültürel yapının tahkim edilmesiyle söz konusu olabileceğine dikkat çekmektedir. Selam olsun bu şuuru hayatlarına aktaranlara.

Yazıda geçen kitaplar



daha fazlası için: sabitfikir.com



CEM TUNÇER
cemtuncer3@gmail.com

AŞIRI NAİF ÖYKÜLER

Mutlu Kemikler, Kaan Burak Şen'in üçüncü kitabı. Şen, üçüncü kitabında da absürdün sınırlarında dolaşıyor, yine de gerçekle bağını asla koparmıyor. Şen, bu öykülerde, işine yaradığı ölçüde janrı büküyor ve kendine yeni bir alan açma gayesi taşıyor. Absürt neredeyse oraya götürüyor karakterini ve öyküler içinde sadece 'eğlenmek' istiyor.

Kaan Burak Şen, yavaştan genç yazar olarak anılmanın sonuna doğru geliyor; *Mutlu Kemikler* üçüncü kitabı... Kafası bir hayli tuhaf. Şimdilerde bir roman yazdığı da söyleniyor, fakat öncesinde belirtmekte fayda var: *Mutlu Kemikler* öykü derlemesi henüz çıktı, pek başka bir kitaba benzetilecek bir havası da yok bu kitabın.

Sahte peygamberlere kroşe

2000'li yılların başında, ABD'de bir edebiyat akımı başlatamayacak kadar küçük bir grup -çoğu genç yazarlardan oluşuyordu- kitaplar-öyküler yazmaya başladılar ve yazdıkları bizarro fiction olarak anılmaya başladı. Carlton Mellick III, Sam Pink, David Wong, Andre Duza gibi isimler bu janrda eserler üretmeye başladılar. Şöyle tanımlanıyordu bizarro fiction: tıpkı kimi kült filmler gibi bizarro da bazen gerçeküstü, bazen saçma, bazen kanlı, yer yer erotik olabilir. Sadece tuhaf olması yetmez ama bu türden bir kurmacanın, aynı zamanda tahrik edici ve tabii ki en önemlisi, eğlenceli de olmak zorundadır. Gerçeklikle teması kimi zaman bir çizgi filmdeki kadar 'karton' olabilir, yeri geldiğinde sahnede aniden bir yaratık belirip herkesi öldürebilir. David Lynch tarafından yönetilen bir anime olarak görenler de olur bizarro fiction'ı; kilit noktası, her daim şaşırtması ve güldürmesidir, aslına bakılırsa.

Kaan Burak Şen'in *Mutlu Kemikler*'ini okuduğumda, aklıma bu türden eser veren ABD'li genç yazarlar geldi. Diziler yazan, belgesel çektiğini de bildiğim Şen, *Mutlu Kemikler*'deki öykülerde, işine yaradığı ölçüde janrı büküyor ve kendine yeni bir alan açma gayesi taşıyor. Peki, işine yaraması ne anlama geliyor olabilir? Şen'in öykülerinde dikkatimi çeken şey kestirilemez oluşuydu. Şen, absürt neredeyse oraya götürüyor karakterini ve öyküler içinde sadece 'eğlenmek' istiyor. Gerçekçi bir yere oturup oturmaması, okuru kandırıp kandırmaması, hatta öykünün başladığı ve bittiği yer... Bunlar yazar için önemli değil gibi duruyor; tek bir amacı var, okurda iyi ya da kötü, güçlü bir duygu uyandırmak. Okuru provoke etmek istiyor ve bunu başarmak için karakterlerinin hepsini zaman ve mekânda birer flanöre çeviriyor.

Örnekleyelim... Bol pantolon ve tişört giymekten beden ölçülerini unutan, artık torunlarından dahi utanmaya başlamış repçi bir dede, camiye gidip cuma hutbesini okuyor, derken TikTok videoları çekiyor; dramı da var, bakkala birikmiş borcu dağları aşmış. Bir öyküde, puta tapanları dövmek için karakterimiz kendini zamanda geriye yolluyor ve sahte peygamberlere kroşeleriyle gereken dersi veriyor. Başka bir öyküde, ozan replikası kahramanımız, köy köy dolaşıp okuma yazma bilmeyen insanlar için intihar mektupları kaleme alıyor... Kaan Burak Şen'in öyküleriyle ilgili tüm ipuçları, bu paragraftan anlaşılabiliyor aslında: Olabildiğince absürt, eğlenceli, gerçeküstücü.

Nerede mizah varsa oraya

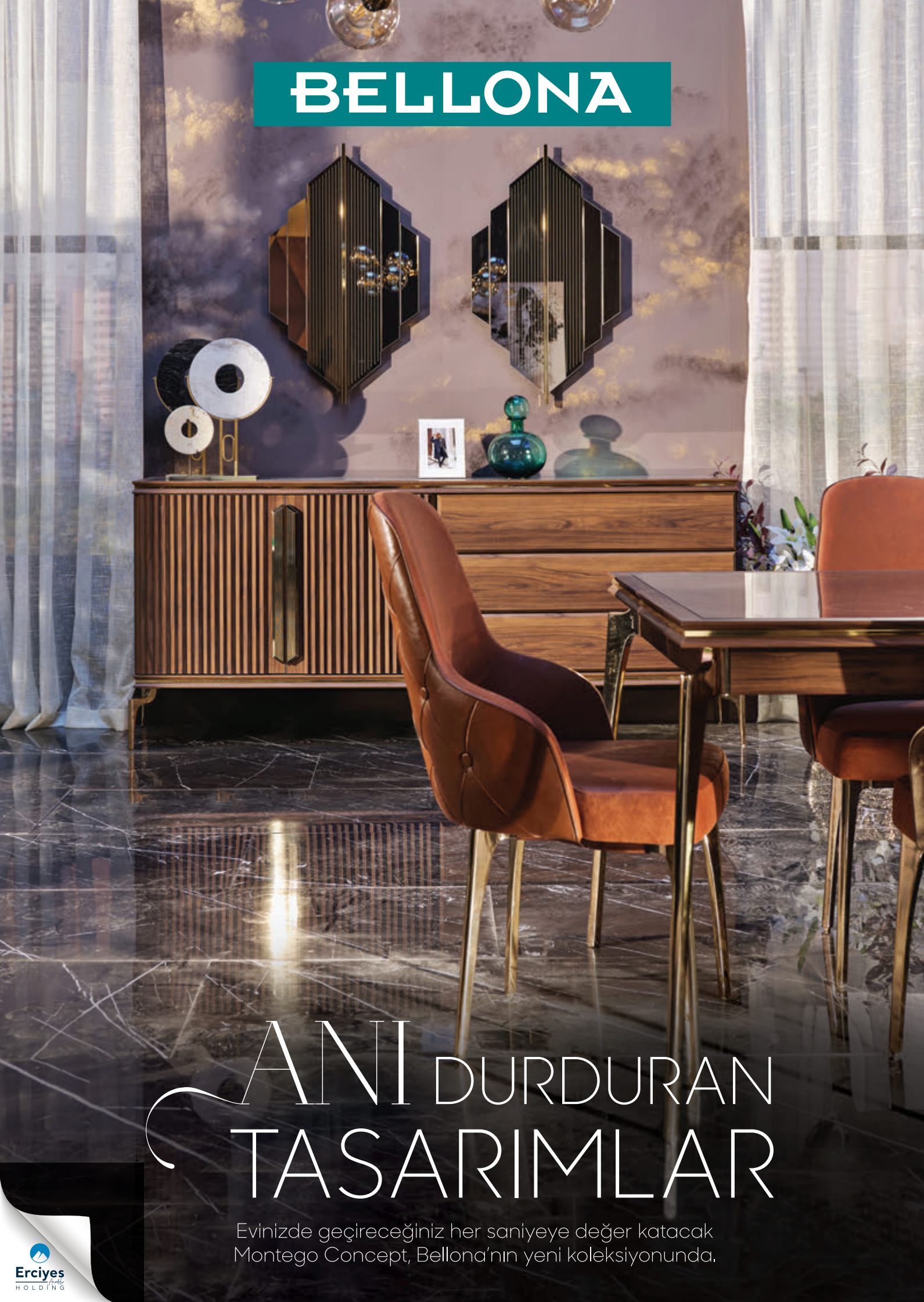
Bu sebeple, öykülerin nerede başlayıp nerede biteceğini kestiremeyebiliyorsunuz. Sanki kahramanları yaratıyor yazar da ortaya bir yere salıyor gibi; nerede mizah varsa oraya doğru yol alıyorlar, Karadeniz şivesiyle başlayan öykü, aniden yüzlerce yıl geride, Mekke'de bitebiliyor.

Bir şeyi de atlamamak lazım: Öykülerin hemen hiçbirinde, aşırı kötü karakterler yok. Bu yönüyle "naif öyküler" olarak adlandırılabilir bu öyküler. Aslına bakılırsa, ABD'deki çağdaşlarından Şen'i ayıran biraz da bu; yazar her ne kadar okuru provoke etmeye çalışsa da, o naifliğini bırakmıyor; biraz acıyor gibi okura – öyküleri mutlu bir duyguyla bitirmeyi seviyor. Yer yer haksız bir durum karşısında olayı çözmek için gayret ediyor mesela ve öyküler adil bir duyguyla bitsin de istiyor. Bu da haliyle öyküleri daha Türkiyeli, daha "buradan" kılıyor diyebiliriz. Hülasa, *Mutlu Kemikler*, aşırı naif öykülerden oluşan, absürt hikâyeler toplamı.



MUTLU KEMİKLER
Kaan Burak Şen
KÜSURAT YAYINEVİ 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com


BELLONA
ANI DURDURAN
TASARIMLAR
Evinizde geçireceğiniz her saniyeye değer katacak
Montego Concept, Bellona'nın yeni koleksiyonunda.



SERAY ŞAHİNLER DEMİR
seraysahinler@gmail.com



MODERN DÜNYA MANEVİ BİR ÇÖL

Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli kalemlerinden Ian McEwan, *Siyah Köpekler*'de bir aile hikâyesinden yola çıkarak Avrupa'nın geçmişi, bugünü ve geleceği üzerine sesli düşünüyor. McEwan okuru bu romanda II. Dünya Savaşı'na, savaşın akabindeki Avrupa atmosferine, oradan da Berlin Duvarı'nın 1989'daki yıkımına kadar götürüyor.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Herhangi bir yerde herhangi bir zamanda karşılaştığımız kıymetli büyüklerimizin anlattıklarını hayranlıkla dinleriz.

Geçmişe dair en güzel, naif, yer yer kırılgan, hüzünlü anılar bugünün karmaşık insanına pansuman niteliğindedir çünkü... Dinledikçe geçmişi yad eder, kötü zamanları dahi "geçmiş" kategorisinde kabul etmenin verdiği rahatlıkla nostalji romantizmine kendimizi kaptırırız.

Ah o aile benim olsaydı!

Çoğu zaman anlatılanları yazmayı, kayıt altına almayı düşünürüz.

1930 ve 1940'lardan bugüne pek çok olaya, ülke ve dünya tarihinin dönüm noktalarına tanıklık etmiş kişilerin anıları sadece bireysel değildir bir yerde, toplumsal ve sosyolojik kodları da barındırır. Yani "okumasını bilene" büyüklerimizin anlatıları çok şey söyler...

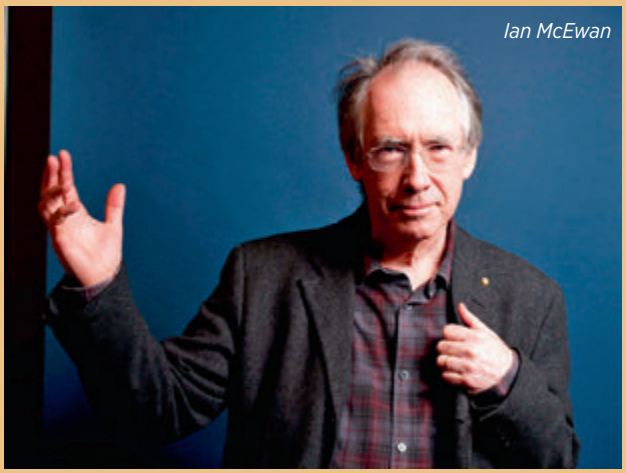
Man Booker Ödüllü İngiliz yazar Ian McEwan'ın *Siyah Köpekler*'i, tam bu örgüyle meselesini perçinleyen bir roman. McEwan okuru bu kez II. Dünya Savaşı'na, savaşın akabindeki Avrupa atmosferine, oradan da Berlin Duvarı'nın 1989'daki yıkımına kadar götürüyor. Üç kez Man Booker'a aday gösterilen, 1988'de Amsterdam romanıyla ipi göğüsleyen yazar, ödülden dört yıl sonra yayımlanan romanı *Siyah Köpekler*'de aşka, aileye, siyasete, sorgulanmadan benimsenen ideolojilerin kaygan zeminine pencereler açıyor.

Hikâye, sekiz yaşındayken anne ve babasını trafik kazasında kaybeden ve yaşamı boyunca aile hasreti çeken Jeremy'nin anlatısıyla başlıyor. Romanın girişindeki bu kişisel sunuş okura yalnız bir çocuğun aile hasretini fısıldasa da uğradığı duraklarla bambaşka bir yolculuğa dönüşüyor.

Aşk mı çile mi

Hayatı aile hasretiyle geçen, çocukluğu boyunca anne ve babası olan arkadaşlarına imrenen Jeremy, otuzlu yaşlarında Jenny Tremaine ile evlenir. Aile kurmasıyla birlikte onun için hüzünlü saplantılar sona ermiş ve varoluş devri başlamıştır. Kayınvalide ve kayınpederini ailesi yerine koyan Jeremy onların yaşamına dokunmak ister. Peki June ve Bernard'ın hikayesini ilgi çekici kılan nedir? Bu sorunun yanıtı, romanın bel kemiğini oluşturuyor.

June'un anılarını dinlemekten keyif alan Jeremy, Bernard'ı ise 1989 yılında, Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla çıktığı yolculukta yakından tanıma fırsatı bulur. Bernard, bir dönem gizli istihbarat servislerinde çalışmıştır. İnandıklarıyla yaptıkları çelişmektedir; fakat o da Berlin Duvarı'nın atmosferinde kendi düzlemiyle yüzleşir. June ve Bernard'ın anılarındaki çelişkili düğümü çözmek, parçaları birleştirmek ve resmi tamamlamak ise Jeremy'ye kalır.


Ian McEwan

June ve Bernard, 1946 yılında, II. Dünya Savaşı'nın akabinde "yeni özgürleşmiş Avrupa"da hayatlarını birleştirir. -Fakat savaşın toz bulutları hala Avrupa semalarındadır...- Nikâhlarından iki gün sonra ise balayı için İtalya ve Fransa'ya doğru yola çıkarlar. Her ikisi de Komünist Parti üyesidir ve "yeni dünya"yı değiştireceklerine inanmaktadır!

Yetenekli bir böcekbilimci olan Bernard, yaşamı boyunca bilimin coşkusuna ve kesinliğine bağlı kalmıştır. Akılcı, güzel ve zeki June'un yaşamı ise balayında Fransa'da karşılaştığı "*Siyah Köpekler*" ile değişir. (Bu köpekler Gestapo'ya aittir ve belli stratejiler gözetilerek o bölgeye yerleştirilmiştir) "Kötülükle karşılaştım ve Tanrı'yı keşfettim" diyen June, varoluş çizgisini yeniden çizerek inanca yönelir. Büyük aşkla evlenen fakat dünyayı farklı görmeye başladıktan sonra, zamanın onlardan yana olmadığının bilincine vararak birbirlerine katlanamaz hale gelen çift yollarını ayırır. Sevgileri bâkidir...

Bir Avrupa panoraması

Jeremy yıllar sonra öğrendiği bu hikâyeyi başrollerinden dinlemek ister. 1987 yılında, önce huzurevinde yaşayan June'u ziyaret eder.

June ile sohbet ilerledikçe, anılarını kaydedip bir anı kitabına dönüştürmeye karar verir. Açılmaması gereken sayfalar yeniden açılmıştır. June, Jeremy'ye 1944 yılında başlayan aşklarını, savaş yıllarında yaşananları, parti üyeliğini, sorguladığını zanneden fakat birçok şeyi aslında benimsemeden kabul eden gençlik yıllarını ve büyük aşkını anlatır. June'un anılarını dinlemekten keyif alan Jeremy, Bernard'ı ise 1989 yılında, Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla çıktığı yolculukta yakından tanıma fırsatı bulur. Bernard, bir dönem gizli istihbarat servislerinde çalışmıştır. İnandıklarıyla yaptıkları çelişmektedir; fakat o da Berlin Duvarı'nın atmosferinde kendi düzlemiyle yüzleşir. June ve Bernard'ın anılarındaki çelişkili düğümü çözmek, parçaları birleştirmek ve resmi tamamlamak ise Jeremy'ye kalır.

Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli kalemlerinden Ian McEwan, *Siyah Köpekler*'de bir aile hikâyesinden yola çıkarak Avrupa'nın geçmişi, bugünü ve geleceği üzerine sesli düşünüyor. Roman tarihi bir roman olmasa da atıf yaptığı dönemlere dair bilgi paylaşımına başvuruyor. Bu fazla didaktik anlatı, kurgusal bir roman okuduğunun bilincinden olan okurla roman arasına mesafe koyduruyor.

Değişen pek bir şey yok

Romana ismini veren *Siyah Köpekler*, Ian Mcewan'ın sözünü başlı başına temsil eden bir sembol değil. Zira roman tarihi, siyasi atmosferinin yanı sıra psikolojik ve felsefik düzleme de sahip. Özellikle Jeremy'nin June ile huzurevinde yaptığı sohbetler hayata dair güzel notlar içeriyor. Geçmişiyle yaşadığı günü bağlayan June, Jeremy'ye "Bütün bu bedava sağlık hizmetleri, ücretleri yükseltmeler, her eve arabalar, televizyonlar, elektrikli diş fırçaları... Neden insanlar memnun değil? Eksik bir şey yok mu?" diye soruyor.

June'a verdiği "O zaman modern dünya manevi bir çöl öyle mi? Sen neden mutlu değilsin?" yanıtıyla karşımıza çıkan Jeremy ise kuşaklar arasındaki anlayış farkının çerçevesini çiziyor.

Gizemli ve duygusal bir roman olan *Siyah Köpekler*, yayımlandığı 1992 yılından bugüne, Avrupa'nın geçirdiği dönemeçleri göz önüne aldığımızda değişen pek bir şeyin olmadığını söylüyor. Jeremy'nin deyişiyle; "June'un siyah köpekleri güçlü bir simge, elverişli bir slogan, onun saflığının kanıtı mı yoksa gerçekten var olan bir gücün göstergesi olarak mı kabul edilmeli?"



SİYAH KÖPEKLER
Ian McEwan
Çev: **Ufuk Boran Kaptan**
YAPI KREDİ YAYINLARI **2021**

daha fazlası için: sabitfikir.com



HARUN CANDAN
haruncandan@hotmail.com.tr

HERKES KENDİ ATEŞİNİ KENDİ GÖTÜRÜR



daha fazlası için: sabitfikir.com

Jean-Christophe Grange, son romanı *Küllerin Günü*'nde sapkın bir tarikatın ibadet ritüeli olarak işlediği korkunç bir günahı ele alıyor. Bunu yaparken ilahiyatın temellerine indiği ya da söz konusu toplumun inanç sistemini derinlemesine yansıttığı söylenemez belki, fakat polisiye bir metin açısından hikâyeye attığı düğümler kitabın temposunu bir hayli yükseltiyor. Kitapta *Kızıl Nehirler*'den hatırladığımız komiser Pierre Niemans tarikatın "huzurunun" kaçmaması için sinir bozucu şekilde temkinlidir. Çok geçmeden keşfettiği bulgular katedralin kubbesini süsleyen fresklerin altında, daha evvel yapılmış başka fresklerin gizli olduğunu gösterir.

İnanç, yeri geldiğinde en tesirli silahtır; ve silahlar nizamı tesis etmek için de kullanılabilir düşmanlık edip zarar vermek için de. Bir kültün etrafında kümelenip akıllarını kiraya verenler, katilin elindeki silaha dönüşürler. Gerçek hayatta ve yakın geçmişte, dünyanın çeşitli coğrafyalarında ne yazık ki bunun pek çok örneği görülmüştür. 1978 yılında Jim Jones önderliğinde intihar eden 900 kişi, 1995'te Tokyo metrosuna sarin gazıyla saldırı, 1997'de cennete gitmek için intihar eden Heaven's Gate mensubu 39 kişi, Charles Manson ve daha niceleri... Muhtemelen hepsi de kendi inanç sistemlerinde iyi ve doğru olanı yaptıklarını düşündüler. Ancak malum olduğu üzere; "cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşelidir..."

Kutsal bağ bozumu günleri

Ülkemizde çok okunan polisiye yazarların başında gelen Jean-Christophe Grange, son romanı *Küllerin Günü*'nde tam olarak bu konuyu ele alıyor; sapkın bir tarikatın ibadet ritüeli olarak işlediği korkunç bir günahı. Bunu yaparken ilahiyatın temellerine indiği ya da söz konusu toplumun inanç sistemini derinlemesine yansıttığı söylenemez belki, fakat polisiye bir metin açısından hikâyeye attığı düğümler kitabın temposunu bir hayli yükseltiyor.

Fransa'nın Alsace bölgesi kırsalında, ortaçağdan bu yana varlığını sürdüren, dışa kapalı bir Hıristiyan tarikatı, yılın en heyecanlı zamanını yaşamaktadır. Zira bağ bozumu vakti

Hikâyenin kırılma noktasından sonra Ivana için tehlike çemberi daralmaya, Pierre içinse soru işaretleri artmaya başlar. Çözülmesi gereken cinayetlere ilaveten, tarikatın hem geçmişinde hem de bugününde saklı korkunç bir sır açığa çıkar. Gizli fresklerin anlattığı bir hikâye vardır. Ivana'nın hayatı tehlikededir, Pierre'in zamanı daralıyordur.

gelmiştir ve bu iş, öylesine tarımsal bir faaliyet olmanın ötesinde kendilerine "tebliğciler" diyen tarikat için kutsal bir anlam da ifade etmektedir. Herhangi bir yabancının girmesine kati suretle müsaade edilmeyen korunaklı arazilerine yalnızca yılın bu zamanı, üzümleri toplamak için mevsimlik işçileri kabul ederler. Tarikatı benzerlerinden ayıran bazı hususlar da vardır. Bir ruhani lidere sahip değillerdir. Dışarıdan bir talibin tarikata bağlanması da mümkün değildir. Kurdukları komün hayatı yüzlerce yıldır muhafaza etmektedirler. Kendi içlerinde evlenirler. Dünyaya yüz çevirmişlerdir. Barışçıldırlar. Gözlerden ırak toplulukları, yöre halkı için dahi bir gizem unsurudur.

Arazi sınırları içinde olmamakla beraber, önem atfettikleri yakınlardaki eski bir katedral, tarikatın mülküdür ve restore çalışmaları yürütülmektedir. O günlerin birinde inşaat alanında bir tarikat mensubunun cesedi bulunur. İlk bakışta katedral içerisindeki iskelenin yıkılması ve buna bağlı olarak tavanın çökmesi sebebiyle enkaz altında kalıp ölmüş gibi görülmektedir. Fakat emniyet bunu şüpheli bir ölüm olarak görüp soruşturma başlatır. Polis memuru Ivana Bogdanovic, üzüm toplamak için gelmiş mevsimlik işçi kisvesi altında içeriye sızar. Grange'ın *Kızıl Nehirler ve Son Av* gibi kitaplarından aşina olduğumuz komiser Pierre Niemans ise soruşturmayı yürütmek üzere bölgeye intikal eder. Böylece iki polis arasında gidip gelen bölümleriyle, hikâye başlar.

Ivana tehlikenin merkezindedir. Tarikata yalan söyleyerek sızmıştır. Mevsimlik işçiler için tahsis edilen barakada uyur, gündüzleri bağda çalışır. Tek amacı katedraldeki ölümün aslında cinayet olduğuna dair bir ipucu elde etmektir. Gizlediği cep telefonu sayesinde Pierre ile arada irtibat kurar.

Soru işaretleri artıyor

Pierre ise bölgeden sorumlu jandarmayla beraber soruşturmaya başlar. Gerek savcılık gerekse jandarma, tarikatın "huzurunun" kaçmaması için sinir bozucu şekilde temkinlidir. Fakat Pierre gözünü karartıp herkese potansiyel bir katil muamelesinde bulunmaktan çekinmez. Bu pervasızlığın sebebi ise hisleridir. Çok geçmeden keşfettiği bulgular şüphelerinde haklı olduğunu gösterir. Katedralin kubbesini süsleyen fresklerin altında, daha evvel yapılmış başka freskler gizlidir. Kurbanın yarım yamalak yapılan otopsisi ise adeta bir şeyleri örtbas etmek içindir. Cesedin ağzında bir taş vardır. Bunun doğal yollarla oraya girmediği aşikârdır. Göçen tavanın molozlarını görmek ister. Tarikat mensupları yıkıntıyı bir depoda muhafaza ettiklerini söylerler.

Pierre Ivana ile görüştüğünde molozları bulmasını ister.


Jean-Christophe Grange

Ivana kafaladığı bir mevsimlik işçiyle beraber, geceleyin arazinin kendilerine yasak olan kısmına geçip depoya girerler. Çok geçmeden sesler işitip saklandıklarında arkalarından bazı tarikat mensupları da depoya gelir. Üstelik daima söylediklerinin aksine hiç de barışçıl gözükmüyorlardır, ellerinde ağır makineli silahlar vardır.

Hikâyenin kırılma noktası diyebileceğimiz bu olayla beraber Ivana için tehlike çemberi daralmaya, Pierre içinse soru işaretleri artmaya başlar. Daha fenası ise olayın kaza değil cinayet olduğunun kesinlik kazanmasıdır. Çünkü katil yeniden ortaya çıkar ve peş peşe cinayetler işlemeye başlar.

Kitaba ismini veren ritüel gelip çatmıştır. Bağ bozumunun ardından geriye kalan çer-çöp büyük bir ateşle beraber bir ayin havasında yakılacak, günahlardan arınılacaktır. Ancak çözülmesi gereken cinayetlere ilaveten, tarikatın hem geçmişinde hem de bugününde saklı korkunç bir sır açığa çıkar. Gizli fresklerin anlattığı bir hikâye vardır. Ivana'nın hayatı tehlikededir, Pierre'in zamanı daralıyordur. Kıvılcım ateşe dönüşüp her şeyi yutmadan önce, tüm o düğümleri çözmek mümkün olacak mıdır?



KÜLLERİN GÜNÜ
Jean-Christophe Grange
ÇEV: **Tankut Gökçe**
DOĞAN KİTAP 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



SAMED KARAGÖZ
samedkaragoz@gmail.com

KİM KORKAR ÇAĞDAŞ SANATTAN

Kim Korkar Çağdaş Sanattan kitabı, sanat hakkında merak sahibi olup çağdaş sanat dünyasına, terminolojisine aşina olmayan, bu dünyada yaşanan hususlara karşı çeşitli önyargılarla dolu olup bu önyargılarını bir tarafa bırakmak isteyenlere hitaben yazılmış. Ve bu açıdan da son derece başarılı bir yaklaşım ortaya koymuş. Eser, bir sanat eserine ve sanata nasıl yaklaşmamız gerektiğine dair önemli ipuçları barındırıyor.

Hayalperest Yayınları'ndan yakın zaman önce neşredilen *Kim Korkar Çağdaş Sanattan* başlıklı kitabın yazarları Kyung An ve Jessica Cerasi. Kyung An New York'ta bulunan Guggenheim Müzesi'nde yardımcı küratör olarak çalışmaktadır. Londra'daki Courtauld Institute of Art'tan sanat tarihi doktorası sahibidir. Doktora çalışmasında 1960 ve 1970'lerde Kore çağdaş sanatı sergilerini ele almaktadır. Diğer yazar Jessica Cerasi ise Birleşik Krallık Devlet Sanat Koleksiyonu'nun (Goverment Art Collection) Modern ve Çağdaş Sanat küratörü. Şu notu ekleyelim; bu koleksiyon müze statüsünde olmasına rağmen müze değildir. Birleşik Krallığın hem ülke içindeki kamu binalarında hem yurtdışındaki temsilciliklerinde yer alan sanat eserleri vasıtasıyla İngiltere'nin yumuşak gücünün, değerlerinin ve kültürünün ifadesini, sadece İngiliz sanatını destekleyerek, sunmayı amaçlar. Cerasi, 2019 Venedik Bienali ve 2016 Sidney Bienali'nin yardımcı küratörüdür. Aynı zamanda bu yıl yayımlanan *Tate: Contemporary Art Decoded* isimli kitabın da yazarıdır.

İnsan bilmediğinin düşmanıdır

Kim Korkar Çağdaş Sanattan adından da anlaşılacağı üzere çağdaş sanatın bilinmez, anlaşılmaz, yabancılık çekilen dünyasını açıklamak üzere kaleme alınmış bir eser. İnsan bilmediğinin düşmanıdır ve bilmediği şeye karşı kırılması güç önyargılarla doludur. Bir modern ve/veya çağdaş sanat eseriyle karşı karşıya gelip "bunu ben de yaparım", "bunu 5 yaşındaki çocuk da yapar" sözlerini söyleyen çok fazla kişi oluyor. Kişisel tecrübelerime göre Batı'da sanatın geçirdiği değişimden bîhaber olan kişilerde bu tarz söylemler daha fazla.

Tam bu noktada *Kim Korkar Çağdaş Sanattan* isimli eser devreye giriyor. Kitap sanat hakkında merak sahibi olup çağdaş sanat dünyasına, terminolojisine aşina olmayan, bu dünyada yaşanan hususlara karşı çeşitli önyargılarla dolu olup bu önyargılarını bir tarafa bırakmak isteyenlere hitaben yazılmış. Ve bu açıdan da son derece başarılı bir yaklaşım ortaya koymuş.

Kitap her biri İngiliz alfabesinin farklı bir harfine karşılık gelen 26 bölümden oluşuyor. Bölümler arasında atlama yaparak okumayı pek tavsiye etmiyorum çünkü bir bölümü bilmeden, orada bahsedilen konuya aşina olmadan diğer bölümü anlayabilmek hayli zor olacaktır. Ayrıca yazar ikilisi bir maddeyi açıklarken diğer maddelerde bahsi geçen bir hususa değinmişlerse bunu da belirtmişler. Bu da kitabı okumayı kolaylaştıran hususlardan biri. Ayrıca açıklanan her maddeden sonra bu konuyu ele alan bir eser veya olay açıklamalarının yer alması çağdaş sanata meraklı okurun hayli işine yarayacaktır.

Sıradan olanın dışındaki deneyim

Kitabın ilk bölümü olan Niçin Sanat? [Art, What For?] genel olarak bir sanat eserine ve sanata nasıl yaklaşmamız gerektiğine dair önemli ipuçları barındırıyor:

Sanat bir şeyler yapabilir. En olağan haliyle sanat, günlük yaşamın sıkıcı tekdüzeliğine bir ara vermenizi sağlar, bizi sıradan olanın dışında bir şeyler deneyimlemeye davet ederek kendimizden çekip çıkarır. Ama en iyi haliyle sanat inanılmaz derecede tutkuludur. Bizi yaşama dair büyük sorular üzerine düşünmeye sevk eder, önyargılarımızla yüzleştirir, olmadığını düşündüğümüz kibrimize meydan okur.

Kitabın tercümesinin de son derece yerinde olduğunu, mütercim Mehmet Üstünipek'in günümüz sanat dünyasında kullanılan terminolojiyi başarılı bir şekilde kullandığını söylemem gerekiyor.



KİM KORKAR ÇAĞDAŞ SANATTAN?
Kyung An, Jessica Cerasi
Çev: **Mehmet Üstünipek**
HAYALPERES T YAYINEVİ 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



24 Saatte Teslimat ile tüm ürün kategorilerinde, siparişiniz en yakın bayi tarafından ve bayi stoku olması durumunda bayiden temin edilerek size ulaştırılacaktır. Bayi stoku olmaması durumunda siparişin teslim süresi 24 saat hedefini aşabilir. Saat 14.30 sonrasında verilen siparişlerin teslimat planı sonraki gün içinde yapılacaktır ve 24 saat uygulaması kapsamına dahil olmayacaktır. Cumartesi-pazar ve resmi tatil günleri alınan siparişler kapsam dışıdır. Sokağa çıkma yasağı ilan edilen iller ve günlerde 24 saatte teslimat kurgusu kapsam dışı kalmaktadır. Yetkili satıcı ve/veya yetkili servislerin olmadığı ilçelerde teslimatlar 24 saat hedefini aşabilir. E-randevu hizmeti seçili bölgelerde geçerlidir. E-randevu hizmeti vestel.com.tr'de kurulum hizmeti gerektiren ürünlerde geçerlidir. Randevu saatinde ziyaret edilmeye engel bir durum olduğunda Vestel Müşteri Hizmetleri sizinle iletişime geçecektir. Kolay İade hizmeti, tüm vestel.com.tr siparişlerinde ve ürünün tesliminden itibaren 30 gün içinde kullanılabilir. Detaylı bilgi: vestel.com.tr veya Vestel Müşteri Hizmetleri üzerinden sağlanabilir. Hizmet 01.03.2021-30.12.2021 tarihleri arasında geçerlidir. Detaylı kargo takibi ile, vestel.com.tr'de hesabınıza ait "Siparişlerim" sayfası ya da "Sipariş Takip" sayfasından sipariş takibi yapabilirsiniz. Kargo gönderi durumları lojistik firmalarından gelen bilgilere göre aktarılmaktadır. Mücbir sebep halleri saklıdır. Vestel Ticaret A.Ş. hizmette değişiklik yapma hakkını saklı tutar. Ayrıntılar için: vestel.com.tr

ZORLU

VESTEL



İREM UZUNHASANOĞLU
iremuzunhasanoglu@gmail.com



daha fazlası için: sabitfikir.com

YAZAR ADAYLARI İÇİN PUSULA

Yazma sebebiniz kişisel bir sebep olabilir, çocukluğunuzdan getirdiğiniz bir travmayı irdelemek, babanızın başına gelmiş bir olayı aktarmak, meşakkatli bir durumla nasıl baş ettiğinizi herkese anlatmayı istemek yegâne sebebiniz olabilir. Yazarlar hikâye avcılarıdır bu sebepten etrafınızı gözlemlemek, gerçek olayları dinlemek ve bunları sosyolojik, psikolojik veya felsefi bir yaklaşımla harmanlamak sizi iyi bir yazar yapabilir.

Kuzey yönü: Neden yazıyorum?

Yazı yazmaya başlamak için bir kalem ve bir defter çoğu zaman yeterlidir. Tabii bir de yalnızlığımız. Masaya otururuz, yanımıza bir bardak kahve alırız. Belki fonda hafif bir müzik çalabilir. Tam ilk cümleyi yazmaya hazırızdır, o an zihnimiz bize fısıldar: ne yazacaksın?

Burada yazar adayları ikiye ayrılır; ne yazacağını bilen ve o bilinçle yazı masasına oturanlar ya da nereden başlayacağını bir türlü bilmeyen ama bir hissikablelvukuyla yazmanın ona iyi geleceğine inananlar. İkinci gruba girenler yanlış bir şey yapıyor hissine kapılmasın, bu gayet anlaşılabilir bir durumdur zira insanoğlu bin yıllardır kendini hikâye anlatarak var etmiş ve var oluşunu hikâye anlatıcılığı üzerinden anlamlandırmıştır. *Binbir Gece Masalları*'nın ölmemek için, hayatta kalmak için hikâye anlatan Şehrazad'ı gibi can havliyle anlatırız, anlatırız...

Arkamızdakilere anılarımızı bırakmak isteriz. Hikâyelerimiz suya yazılmasın isteriz. İşte bu yüzden de yazı masası göz kırpar bize. Buradaki altın kural "ne" anlatacağını ve "neden" anlatacağını bilmektir. Neden yazdığımızı okurlara anlatmanıza gerek yoktur- yeter ki siz bilin. Yazma sebebiniz kişisel bir sebep olabilir, çocukluğunuzdan getirdiğiniz bir travmayı irdelemek, babanızın başına gelmiş bir olayı aktarmak, meşakkatli bir durumla nasıl baş ettiğinizi herkese anlatmayı istemek yegâne sebebiniz olabilir. Canınızı sıkan toplumsal bir mesele, merakınıza hasıl olan tarihi bir olay da kaleminizden dökülebilir. Yazarlar hikâye avcılarıdır bu sebepten etrafınızı gözlemlemek, gerçek olayları dinlemek ve bunları sosyolojik, psikolojik ve yahut felsefi bir yaklaşımla harmanlamak sizi iyi bir yazar yapabilir. Defter başına oturup "kalem beni nereye götürse yazarım" demek ve çalakalem karalamak sizi labirentin kör bir noktasına götürüp bırakmaktan başka bir işe yaramaz. Binlerce kişinin okuyacağı ve belki de yüzyıllara yayılacak bir eser yazmak



Shakespeare size karakter yaratmayı, Tolstoy olay örgüsünü, Marquez anlatıcının önemini, Umberto Eco tarihi bir roman yazmayı, Charles Dickens kurguyu, Virginia Woolf bilinç akışı tekniğini, Marcel Proust modern anlatı tekniklerini, James Joyce zaman algısını, J.R.R. Tolkien fantastik yazını öğretecektir. Kalemi bıraktıktan sonra yapılacak ilk ve en önemli şey İngiliz yazar John Fowles'ın da önerdiği gibi eserinizi "demlenmeye" bırakmaktır.

için yola çıktığınızda birincil ve en önemli kural kalemi elinize aldığınızda ne yazmak istediğinizi ve neden yazdığınızı bilmektir.

Güney yönü: Nasıl yazmalıyım?

Kendi içimize yaptığımız arkeolojik kazılar sonucu artık elimizde bir hikâyemiz olduğunu varsayalım ve yahut farz edelim yazmak istediğimiz aile hikâyemiz için her tür tarihi araştırmayı yaptık, notlarımız hazır, ses kayıtları aldık. Çok güçlü bir hikâyemiz var. Peki ya şimdi ne yapacağız? Burada kendimize soracağımız en önemli soru şudur: kurmacanın unsurlarını biliyor muyum? Anlatıcı türleri nelerdir ve anlatıcının seçimi neden önemlidir? Karakter nasıl yaratılır? Olay örgüsü nedir? Mekân nasıl inşa edilir? Zaman nasıl kullanılır? Tam da burada E.M Forster'ın o çok meşhur örneğini hatırlatmakta fayda görüyorum. *Roman Sanatı* isimli kitabında "Kral öldü, ardından Kraliçe öldü bir öyküdür," der ve devam eder "Kral öldü, Kraliçe de hemen ardından kederden öldü ise bir olay örgüsüdür."

Kurmacayı oluşturan belli başlı unsurları öğrenmek için yaratıcı yazı kitaplarından destek alabilir, doğru eğitmenlerle kurmaca çalışacağınız eğitimlere, atölyelere katılabilirsiniz. Teknik bilgi öğrenmek elbette lazımdır ama şunu da unutmayalım ki kurmaca en iyi edebi metinler okunarak öğrenilir. Shakespeare size karakter yaratmayı, Tolstoy olay örgüsünü, Marquez anlatıcının önemini, Umberto Eco tarihi bir roman yazmayı, Charles Dickens kurguyu, Virginia Woolf bilinç akışı tekniğini, Marcel Proust modern anlatı tekniklerini, James Joyce zaman algısını, J.R.R. Tolkien fantastik yazını öğretecektir. Unutmayın yazı ancak çok okuyarak ve pratik yaparak geliştirilebilir. Çok çok okuyun ya da aynı metinleri tekrar tekrar okuyun. Çok çok yazın, aynı metni yeniden yeniden yazın ve yeri geldiğinde yazdıklarınızı çöpe atmakta bir beis görmeyin. Daha iyisini yaratmak için var olanı yok etmek gerekir bazen.

Doğu yönü: Yayıncı bulmadan önce ne yapmalıyım?

Yazar adaylarının en zor yolculuğu belki de üzerinde çalıştığı öykü ya da roman dosyasını bitirdikten sonra başlar. Çoğu yazar adayı eserini yayımlatma kaygısına kapılır. Bu süreç çoğu zaman yazdığınız süreyi bile aşabilir. Bir roman yazmak iki senenizi, yayımlatmak ise bundan daha fazla zamanınızı alabilir. Kalemi bıraktıktan sonra yapılacak ilk ve en önemli şey İngiliz yazar John Fowles'ın da önerdiği gibi eserinizi "demlemeye" bırakmaktır. "Tıpkı bir kahve gibi yazı da demlenmelidir," der. Demlenme esnasında dosyanızı başkalarına okutabilir, fikirlerini alabilirsiniz. Kime okutacağınızı seçerken sizin sırtınızı sıvazlayacak olanı değil, gözünüzün yaşına bakmadan doğruyu söyleyecek olanı seçmenizi tavsiye ederim. Yakınınızda bu desteği verebilecek kimse yoksa yazı atölyelerinden de yardım alabilirsiniz. Bu süreç içerisinde aceleci davranmamak, sabırla ve sükunetle eserinizi güzelleştirmeye çalışmanızı öneririm. Yüzlerce yıllık bir dünya edebiyatı mirasının üzerinde oturduğumuzu düşününce aceleci olmamak göçmüş yazarların eserlerine de bir tür saygı duruşu olacaktır.

Batı yönü: Sabırlı olmak ve beklemek

"Kitabımı nasıl yayımlatacağım?" "Aylarca beklesem de yayınevlerinden cevap alamıyorum." "Birçok yayınevi dosyamı reddetti." Bunlar yazar adaylarının sıklıkla kurduğu cümleler. Artık ne yazdığımızı bilen, metnimize güvenen ve dosyasını hazırlamış bir yazar adayıyız. Peki şimdi ne olacak? Birincil kural, her yayınevinin kapısını çalmamak olmalı. Önce titiz bir yayınevi araştırması yapmanızı öneririm. Misal siz bir öykü dosyası yazdınız diyelim, kapısını çalacağınız yayınevi öykü dosyası basıyor mu? Ya da ilk dosyalara sıcak bakıyor mu? Polisiye yazdıysanız acaba o yayınevi polisiye basıyor mu? Önce kendi çizginizi tespit edip ardından sizin çizginize yakın olan yazarları hangi yayınevlerinin tercih ettiğine bakın. Böylece her yayınevinin kapısını çalmak yerine sizin dosyanızı kabul etmesi olası yayınevlerine gönderin. Yayın politikasına bakın, roman basmayı tercih eden bir yayınevine öykü dosyası gönderip sonra umudunuzu yitirmeyin. Bazı yayınevleri e-posta yoluyla dosya kabul ederken bazıları elden fotokopi yollamanızı isteyecektir. Her birinin politikasına uyun. Editörlerle iletişime geçmeniz de olumlu ilişkiler kurmanıza yardımcı olacaktır. Sabırla beklemenizi, bu esnada edebiyat dergileriyle ve çeşitli dijital platformlarla iletişime geçip kendinizi geliştirecek makaleler yazmanızı öneririm.

Yayınevinde çalışan editörlere sizin gibi yüzlerce kişinin dosyasını gönderdiğini ve tıpkı sizin gibi sabırsızlıkla beklediğini unutmayın. Bir dosyayı basmayı kabul eden yayınevinde birçok kişi sizin kitabınıza emek verecektir, grafikerinden editörüne, matbaacısından, dağıtıcısına kadar onlarca kişinin emeğini göz ardı etmeden; onları yormadan sabırla beklemek gerekir.

Yolculuğunuzun bu en zor kısmını yılmadan tamamlamanız dileklerimle...

daha fazlası için: sabitfikir.com



ALİ EMRE
aliemre_degirmenci@hotmail.com

ŞİİRLİ KONUŞARAK DEVLET KURMAK: OSMANCIK

Tarık Buğra, ciddi bir ilgiyle karşılanan *Osmancık*'ta biyografiyi işleyiş biçimine büyük bir önem verir. Zamanı ve vakaları yürüten dil ve anlatıma, söyleyişe ve söz dizimine, daha ilk cümlelerde hissedilen yüksek bir bilinç ve iştiyakla yaklaşır. Tematik evren, âdeta, ışıklı kelimelerin üflendiği parıltılı sular içinde sıçrayıp durur.

Çoğunda çekim merkezini kişi ya da olaylar oluştursa da üslubun diğer değer taşıyıcılarını gölgede bıraktığı tarihî romanlar da vardır. "Cihan devletini kuran irâde, şuûr ve karakter" alt başlığıyla sunulan *Osmancık* romanı bu konuda iyi bir örnektir.

Tarık Buğra, ciddi bir ilgiyle karşılanan bu eserinde, biyografiyi işleyiş biçimine, büyük bir önem verir. Zamanı ve vakaları yürüten dil ve anlatıma, söyleyişe ve söz dizimine, daha ilk cümlelerde hissedilen yüksek bir bilinç ve iştiyakla yaklaşır. Tematik evren, âdeta, ışıklı kelimelerin üflendiği parıltılı sular içinde sıçrayıp durur. Romana can vermesi tasarlanan bütün unsurlar, sıkı çalışılmış bu destansı atmosfere ve diskura boyun eğer. Ayrıntılar bile zaman zaman okuyucuyu boğan bir belagat çarkının peykinde serpilir. Muhteva ve mesajın, bu gayret ve sıkletin altında ezildiği görülür. Senaryosu bu eserden uyarlanan, 1988'de TRT'de on iki bölüm hâlinde yayımlanan, Yücel Çakmaklı tarafından yönetilen, sesi, diksiyonu oyunculuğunu hiç aratmayan Cihan Ünal için biçilmiş kaftana dönüşen *Kuruluş* dizisini bu dikkatle izleyenler de tespitimizi teyit etme noktasında fazla bir tereddüt yaşamayacaklardır.

Konunun, konuşmanın, kahramanın inşası

Eserdeki tarihin tekerini, temelde, herkesin görmek ve gerçekleştirmek için yanıp tutuştuğu bir "kutlu rüya" döndürüyor. O rüyanın merkezindeki kahramanın ruhî yönden değişim ve dönüşümünü esas alan, şahsiyet inkılâbını çeşitli veçheleriyle göstermeyi amaçlayan bir "kuruluş" romanı *Osmancık*.

Ölüm yatağındaki önderin Bursa'nın fethini bekleyişiyle uç veren kavis; "Kara Osman, Osmancık, Osman Bey, Osman Gazi" aşamalarını taşıyan geriye dönük çeşitli sekmelerle gerilip genişledikten sonra, münâdinin, muştuyu takip eden nihai seslenişiyle kapanıyor. Buğra, bu mihverde yoğunlaşmanın yol açacağı romantik baskıyı, sembolik aktarımlarla, karakter içi gerilim ve çarpışmalarla azaltmayı deniyor. Bu noktada, yükün önemli bir kısmı "tarihin talihi" olarak nitelenebilecek Ede Balı'nın omzunda kalıyor şüphesiz. Kemal Tahir'in *Devlet Ana*'sında sıkıntılı ve görüsü zayıf bir ihtiyar olarak resmedilen, damadından sık sık jeopolitik ve uluslararası ilişkiler nutku dinleyen bu Oğuz bilgesi, bu kez düğümleri çözen, topluma ve öndere kılavuzluk eden adamdır. René Girard'ın, bir dönem yerli yersiz her edebî meseleye çağrılan "üçgen arzu"sunun dolayımlayıcısı konumundaki Ede Balı; ülkünün yeşermesi için, ölçüsüz öfkenin dizginlenmesi gerektiğini kavratıyor Osmancık'a. Erginleşmeye bağlı olarak dozu artan mistik ve psikolojik serpiştirmeler de epiği yer yer zapturapt altına alıyor. Osmancık, bu kılavuzluğun anlam ve kıvam kazandırdığı tahammül ve aydınlanma sayesinde, frekansı yakalamasını zorlaştıran parazitlerden kurtuluyor, zihnini bunaltan çerçöpten arınıyor, ilahî takdirin gerçekleşmesi için sabırsızlanan zamanı kısaltıyor. Gönül verdiği Malhun Hatun'un, yolu güzelleştiren Zümrüd Anka katına çıkarılması da bu cepheyi tahkim ederek zaafları ekonomik hâle getiriyor.

Enerji, direnç ve atılganlık Ertuğrul Gazi ocağında maya tutuyor; "ideolocya örgüsü" ise Ede Balı'nın külliyesinde çatılıyor. Üçlemedeki "irade" ilkinde, "şuûr" ise ikincide ışıyor; örs ve çekiç gibi bu ikisi arasında dövülen, yontulan, biçimlenen Osmancık da üçgenin "karakter" ayağına can veriyor. Yeri gelmişken söyleyelim: Tarık Buğra, tarihî veriyi göz ardı ederek, doğurduğu çocuklarla soyu devam ettiren Malhun Hatun'u Ede Balı'nın kızı yapıyor; oysaki şeyhin kerîmesi Rabia Bâlâ Hatun.

Bir yönüyle, 5 bölümlük bir "siyasetnâme" niteliği de taşıyan romanda, yazar, çok sayıda ara başlık kullanıyor. Bunların da önemli bir bölümü, şiir adları gibi. Hiç tarih geçmeyen eserde, üçüncü bölümden itibaren hareketlilik de artıyor. Anlatım, mizah ve ironiye nadiren evriliyor. "Öteki"nin konuşmasında şiiriyet sönümleniyor. Ben azımsanmayacak bir kısmını

daha fazlası için: sabitfikir.com

Bütünlüklü bakınca, Buğra'nın kuruluş anlatısı, ıslah ve ihya edilmiş bir destanın, dahası, işlek bir mensur-şiirin içine yayılmış, yerleştirilmiş gibi. Bazı eleştirmenler monoton, bürokratik ve ağdalı bulsalar da Arapça ve Farsçaya çok az bulaşmış sade bir dil eşlik ediyor kurguya. Dede Korkut Hikâyeleri'nden, halk edebiyatı verimlerinden farklı tatlar devşiren, henüz konargöçer özellikler taşıyan toplumun bütün fertlerini birer halk ozanı gibi konuşturan bu anlatımın en az konudaki kadar etraflı bir çabayla kurgulandığı söylenebilir.

yanlış ya da gereksiz bulsam da yazara özgü bir noktalama da tarassut ediyor metni. Bu konuda, noktalama delisi denebilecek kadar titizleniyor Tarık Buğra. Kip karmaşası ile o döneme hiç denk düşmeyen kelimeler de var. Genellikle kısa tutulan tasvirlerde de sıklıkla şiirli sözlere, alışılmamış bağdaştırmalara, sanatlı söyleyişlere rastlıyoruz: hâtıralar dağı, gönül ışıkları, nerde çalgı orda kalgı, dost susuzu, el değmemiş hülyalar, höyküren yeşil, mutluluk utangacı...

Romanı sarmalayan şiiriyet

Şiirli, imgeli, simgeli konuşma Ede Balı faslıyla başlıyor *Osmancık*'ta. Özellikle baş taraflarda roman, anlam ve anlatım dengesinin kurulmaya çalışıldığı fragmanlarla gelişiyor. Olay anlatımında daha çok şimdiki zaman ve geçmiş zamanın, tasvirlerde ve özetlemelerde ise geniş zamanın öne çıktığını görüyoruz. Birçok tarihî romanda olduğu gibi herkes herkesle konuşabiliyor, tercüman neredeyse hiç yok. Osman Bey'in, Rûmca konuşabilmesi de ilginç bir ayrıntı elbette. Yazarın "Anadolu, komutan" gibi kelimelere yer vermemesi takdire şayan fakat "biber" için henüz çok erken.

Bütünlüklü bakınca, Buğra'nın kuruluş anlatısı, ıslah ve ihya edilmiş bir destanın, dahası, işlek bir mensur-şiirin içine yayılmış, yerleştirilmiş gibi. Bazı eleştirmenler, son derece monoton, bürokratik ve ağdalı bulsalar da Arapça ve Farsçaya çok az bulaşmış sade ve temiz bir dil eşlik ediyor kurguya. Dede Korkut Hikâyeleri'nden, halk edebiyatı verimlerinden farklı tatlar devşiren, henüz konargöçer özellikler taşıyan bir toplumun bütün fertlerini birer halk ozanı gibi konuşturan bu dil ve anlatımın da -en az konudaki kadar etraflı bir çabayla- kurgulandığı söylenebilir. Tarık Buğra inatla, ısrarla, büyük bir çalışkanlıkla romanın bütün kişi ve katmanlarına yaydığı için, başlangıçta yadırgadığımız bu anlatıma zamanla ısınmaya, alışmaya başlıyoruz. Tekrarlar, devrik ve eksiltili cümleler, ünlemler, diyalog içi baştan almalar, ikilemeler, seci ve aliterasyonlar, ara cümleler, deyim ve atasözleri; tercih ve inşa edilen bu anlatım yönteminin payandaları.

Anakronizm, diğer kuruluş romanlarına ve özellikle de *Devlet Ana*'ya göre daha az. Aslında tarihe ve gerçeğe en uzak, en aykırı taraf; romanın çekirdeğini oluşturan ülkücü ihtimam. "İleride dünyaya nizam verecek seçilmişliğin" o yıllarda bilinmesi. Şahsa ve soya yüklenen rol. Fakat Tarık Buğra inadına bu eksene yükleniyor, rüyanın ayaklarını yere sabitlemeye uğraşıyor, o ideali birçok vesile ile köpürtüyor. Zuhuru, en önemli kusurun içinde mayalamak bu. Dizilerde de sıklıkla karşılaştığımız geleceğe zarf atma işi, ne zarf atması, onu avucunda erkenden eğip bükme çabası, mevzuyu ısırgan otları gibi sarıyor. Zamanla alışsak da dili başlangıçta yadırgamamıza yol açan temel unsur, devirle anlatım arasındaki o tabiî, kaçınılmaz uyumsuzluk. Kabul edelim ki o asırda hayat özü itibariyle basittir. Dost da düşman da açık seçiktir. Kadına ve erkeğe biçilen roller kanıksanmıştır. Ahalinin temel derdi, güvene ve doyumluğa ulaşmaktır. Sık sık vurgulanan ayrıntıların aksine, kılıca henüz kitap eşlik etmemektedir. Anlatılan Fatih, Kanuni yahut II. Abdülhamid dönemi değildir zira. Şaraba uzak durmayan bir Vefâî şeyhi olduğu dahi iddia edilen Ede Balı, ne kadar yüceltirseniz yüceltin -mesela- okuma yazması olmayan ve adı bile hâlâ tartışılan Osman, bin hatta bazılarına göre kırk çadırdan mürekkep bir aşiret ve periferisi için, bu kurgulanmış ve aşırı işlenmiş şiirli dil fazla geliyor kanımca. Dönem, hareketli ve şatafatlı büyük krallar dönemi değildir ki Tarık Buğra'dan da Shakespeare retoriği sergilemesini bekleyelim. Anlatımdaki ağırlık ve seçkinliğin; zamanın, mekânın, hayatın bizzat kendisiyle yeterince örtüştüğünü söylemek zor o yüzden. Bunu bilmek, diğer sıkıntı ve açmazları aşmamızı kolaylaştırıyor.

Ede Balı'nın, bir ara "Anadolu solu"nun da kült metni hâline getirilen o meşhur -ve fazlasıyla şiirli- nasihatini de unutmayalım elbette. *Osmancık*'a esaslı bir ikaz demeti sunan, onun gelecek tasarımına hiza kazandıran bu kısa hitabeyi, yazardan önce, 16. yüzyıl tarihçisi Cenâbî Mustafa Efendi'nin kullandığı söyleniyor. Bey seçme işi de devletin kurulması da bu şiirli konuşmalarla iç içe. Bir de -belki 80 darbesinin de tazyikiyle- dine, müslümanlığa ait vurgu ve ayrıntılarda pek cömert davranılmadığı da söylenebilir.



OSMANCIK
Tarık Buğra
ÖTÜKEN NEŞRİYAT

daha fazlası için: sabitfikir.com



H. SALİH ZENGİN
hsalihzengin@gmail.com

HİŞŞTTT! SES ÇIKARMAYIN!

Çocuklar söylemediklerinizi de anlayacak ve algılayacak bir kavrayışla bakarlar dünyaya. Çünkü onların bakışı kalbîdir; ses çıkarmanıza ve bağırmanıza gerek kalmaz. Bu ay ülkemizde yayınlanan sessiz kitaplardan bazılarını tanıtmak istiyorum. Çocukları ilgilendiren ilginç konuları tek kelime etmeden anlatan ve benim de zevkle bakıp bir yazar olarak kendi cümlelerimi sessizce kurduğum kitaplar bunlar. Okurun içinde büyüyen sözcüklere yelken açan bu sessiz kitapların oldukça güçlü seslere sahip olduğunu belirteyim.

Çocuklar için yazıyor olmak illâki sözcüklere ihtiyaç duymayı gerektirmez. Çocuklar söylemediklerinizi de anlayacak ve algılayacak bir kavrayışla bakarlar dünyaya. Çünkü onların bakışı kalbîdir; ses çıkarmanıza ve bağırmanıza gerek kalmaz. Sözcükleri bir kenara bırakıp onlarla göz temasıyla da konuşabilirsiniz. Çocuk edebiyatının güzelliği ve zenginliği buradadır işte. Çocuğu tanıyor ve biliyorsanız ona sunacağınız eserin içeriği de kalıplara bağlı olmak zorunda değil. Tıpkı sessiz kitaplar gibi... Yani içinde sadece illüstrasyonların olduğu, hiçbir söze gerek duymayan kitaplar... Çizginin diliyle sözü ve duyguyu küçük okurlara bırakan bu kitaplar oldukça artmaya başladı çocuk yayıncılığında. Ama tabii ki bir çoğu yabancı bu kitapların. İçlerinde anlatı olmadığı için çeviri eser denir mi bilmiyorum ama evrensel nitelikler taşıması bu kitapların cazibesini artırıyor. Yani hiçbir dile ihtiyaçları yok; sadece çizerinin hayal gücü ve betimleme becerisine dayanıyor bu kitaplar. Bu yüzden hiçbir kelime kullanmadan bir yazar kadar etkili olabilen bu çizerleri kutlamak lazım.

Bu ay ülkemizde yayınlanan bu sessiz kitaplardan bazılarını tanıtmak istiyorum sizlere. Çocukları ilgilendiren ilginç konuları tek kelime etmeden anlatan ve benim de zevkle bakıp bir yazar olarak kendi cümlelerimi sessizce kurduğum bu kitaplardan ilki Redhose Kidz Yayınları'ndan çıkan Kerascoët'in *Vanessa'nın Yanındayım* kitabı. Okullardaki zorbalık kavramını irdeleyen eser, bir kişinin topluluğa nasıl örnek olacağını göstermesi bakımından çarpıcı bir anlatıma sahip. Aynı yayınevinden çıkan *Nerede Bu Denizyıldızı?* kitabı da Marie Nimier ve Beatrice Rodriguez'in ortak eseri.

John Hare'nin Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan *Ay'a Okul Gezisi* kitabı da bir başka güzel sessiz kitap. Bir uzay aracıyla Ay'a giden ve burada resim yaparken uyuya kalıp uzay aracını kaçıran ve burada uzaylılarla resim yapan bu çocuğun öyküsü eminim ki küçük okurların zihninde onlarca kelimeyle beraber ilerleyecek.

Sessiz ama derinden

Bilgi Yayınevi tarafından yeni yayınlanan Brezilyalı illüstratör Geraldo Valerio'nun *Gölde* isimli eseri de gerçek dostluğu ve sevginin doğasını anlatan çarpıcı bir hikâye. Oldukça detaylı çizgiler içinde kaybolacağınız bol illüstrasyonlu *Kırmızı Ringa* kitabı da bir parkta geçen ve buradaki karakterlerin bazıları için anlatılan yedi hikâyeden oluşuyor. Bu kitabın bir de yazarı pardon düşüneni var. Sarıgaga Yayınları'ndan çıkan bu kitabı Gonzale Moure düşünmüş, Alicia Varela resimlemiş, çok da iyi olmuş. *Ver Elini* kitabı da zekice kurgulanmış oldukça dokunaklı bir sessiz kitap. Herkes el ele verdiğinde duvarların nasıl köprüye dönüşebileceğini anlatan kalp ısıtıcısı bu kitap Meav Yayıncılık'tan Giuliano Ferri imzasıyla yayınlandı. Yine aynı yayınevinden çıkan Patrick George imzalı *Hayvan Kurtarma*, eğlenceli, kolay ve hayvan hakları meselesini çocuklara anlatma başarısını gösteren bir diğer eser. Şeffaf sayfalarıyla rahatsız edici resmi doğrultarak diğer sayfaya aktarıp okurlarının hayvanları kurtarmalarını sağlıyor. Aynı yayınevinin diğer sessiz kitapları arasında küçük bir kızın plajdaki bir gününü anlatan Suzy Lee'nin çarpıcı çizimleriyle süslü *Dalga*'yı da tavsiye ederim.

Bahçede bulduğu bir şemsiyeyle muhteşem bir dünya turu yapan küçük bir köpeğin macerasının anlatıldığı *Şemsiye*, Ingrid ve Dieter Schubert'in ortak yapımı. Kitap Kuraldışı Yayınları'ndan çıktı. Abm Yayınları'ndan çıkan ödüllü illüstratör Dennis Nolan'a ait *Büyük Orman Avcıları* kendi

daha fazlası için: sabitfikir.com

hayal gücüyle hikâyesini oluşturmak isteyenlere sesleniyor. Yine aynı yayınevinden çıkan Sunghee Shin imzalı *Canavar! Canavar?* isimli kitap, ilk bölümünde sözsüz anlatıma sahipken ikinci bölümde hikâyeyi bir de kahramanlarının ağzından dinleme fırsatı veriyor.

Son dönemlerde yerli yazar ve çizerlerimizden de bu tarz sessiz kitaplara yönelim olması sevindirici. Çınar Yayınları'ndan çıkan Nalan Alaca'ya ait *Korkusuz Pia'nın Orman Kitabı*, Redhouse Kidz'ten yayınlanan Ece Zeber, Aytül Akal ve Mavisel Yener imzalı *Elmaları Nasıl Toplarsın?* ile Yeşil Dinozor etiketiyle çıkan İlkay Marangoz ve Öykü Gölemen'e ait *Çocuklar ve Tavşanlar Yeşil Sever* isimli kitap çocukların içinden akıp giden sessiz kelimelere sahip eserlerden.

Okurun içinde büyüyen sözcüklere yelken açan bu sessiz kitapların oldukça güçlü seslere sahip olduğunu belirteyim.



VANESSA'NIN YANINDAYIM
RESİMLEYEN: Kerascoët
REDNOUSE KIDZ YAYINLARI 2018



GÖLDE
RESİMLEYEN: Geraldo Valerio
BİLGİ YAYINLARI 2021



BÜYÜK ORMAN AVCILARI
RESİMLEYEN: Dennis Nolan
ABM YAYINLARI 2015



KIRMIZI RİNGA
Gonzale Moure
RESİMLEYEN: Alicia Varela
SARIGAGA YAYINCILIK 2017



KORKUSUZ PİA'NIN ORMAN KİTABI
RESİMLEYEN: Nalan Alaca
ÇINAR YAYINLARI 2017



BEN ÇOCUK OLSAM...

- Ben çocuk olsam bu sessiz kitapların resimlerine bakmaya bayılır ve hiç söz olmamasını şaşırtıcı bulurdum. Ama inceleyince bir şeyi anlamak için söze çok da gerek olmadığını anlardım.
- Bu sessiz kitaplara bakarken kendi cümlelerimle öyküyü ve masalı oluştururdum. Kitapları okuduktan sonra ben de benzer bir kitap çizmek için uğraşırdım.

HZ. YUSUF'U TANIYALIM

Çocuklara, dinî kişilikleri, onların anlayacağı bir dilden anlatmak zorlu bir iştir. Adalet ve merhametiyle tanınan Hz. Yusuf peygamberi anlatan şiirsel kitap, diliyle bu zorlu sürecin altından kalkıyor. Hz. Yusuf'un hayatını küçük bir kıssayla anlatan ve güzel çizimlerle desteklenen kitabın sonunda bir sürü etkinlik var. Bu etkinlikler çocuklara sorumluluk, yardımseverlik, adalet, sabır, liderlik ve nezaket gibi kuralları kavratmayı hedefliyor.



HZ. YUSUF
Merve Gülcemal
RESİMLEYEN: Büşra Gafarov
DÜŞ DEĞİRMENİ YAYINLARI 2021

BEN ÇOCUK OLSAM...

- Bu kitabın içindeki resimleri ve kitabın dilini çok severdim.
- Hz. Yusuf'un adalet ve merhameti beni etkilerdi. Bu güzelliklerin bende de olması için çalışırdım.

daha fazlası için: sabitfikir.com



HALİL İBRAHİM İZGİ
ibrahimizgi@gmail.com



BEREKETLİ BİR ÖMÜRDEN DAMLALAR

daha fazlası için: sabitfikir.com

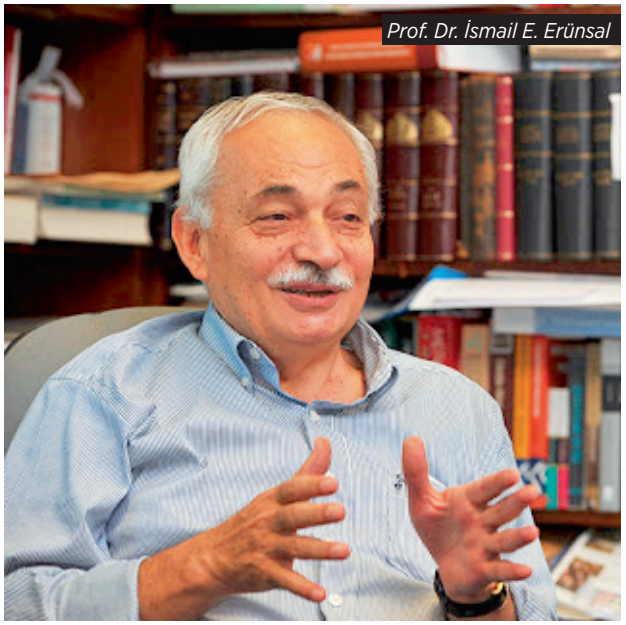
Halil Solak'ın Prof. Dr. İsmail E. Erünsal'la yaptığı söyleşilerden oluşan *Yirmi İki Mürekkep Damlası - Osmanlı Sosyal ve Kültür Tarihi Üzerine Konuşmalar* okurlarla buluştu. Nehir söyleşi türündeki kitap geniş bir ilmi tecrübeden istifade imkânını akıcı bir üslupta sunuyor.

Kitaplar, insan birikimini nesiller boyu aktaran ve hayatımızdan uzun bir tecrübenin en güçlü taşıyıcılarından. İlimlerin tasnifinden okuma keyfine kadar hayatımızın içindeki irili ufaklı pek çok yer kitaplarla tanımlanıyor, anlam kazanıyor. Kitapların dünyası, kâğıdın büyülü kapısına kapılan kişilerin de hikâyesi aynı zamanda. Gutenberg parantezinden önce ve sonra, bilginin toplanması ve yeniden dolaşıma sokulmasında kitapların değeri, anlamı büyük. Ali Emiri ve *Divanı Lügat-it-Türk*'ün bulunma hikâyesi, belki de tarihimiz ve kitap sevdasının hikâyesi arasındaki en güçlü bağlardan. Sayılara takıldığımız ve anlamı rakamların iriliğinde aradığımız bir dünya için modası geçmiş, eski usul bir heves olarak görünse de öyle değil. Osmanlı'da kitap ve kitapçılar konusundaki yetkin isimlerden Prof. Dr. İsmail E. Erünsal'ın ilmi serüvenini konu alan nehir söyleşi kitabı *Yirmi İki Mürekkep Damlası* Timaş Tarih serisinden çıktı. Halil Solak'ın Erünsal'la yaptığı söyleşilerden oluşan kitap, hacmi, kapsamı ve akıcılığı ile aynı türdeki kitaplardan ayrışarak kendine farklı bir yer buluyor. Kitap birbirinden farklı ama birbirini tamamlayan birçok hayat bilgisi parçasını barındırıyor. Kitaplarla yüzyılların içinde gezen ve ilmi verimlilik çıtasını hayli yükseklere koymuş bir ilim insanı için türün kendisinin anlamlandırması zor bir kategoride olduğunu söylemek mümkün. Yaşadığı ömrü, kendisine, milletine ve insanlığa dair bir borcu ifa etmek için fırsat olarak gören kişilerin sayısı maalesef çok değil. Bu pencereden baktığımızda kitap, hem duygularını açık etmemeye çalışan bir insanın ettiği kocaman bir duayı andırıyor hem de sonsuz bir şükrü.

Suyun bereketli kolları

Kütüphanecilik ve arşivciliğin kendini izah etme güçlüğü bu alanda ömrünü vakfetmiş kişilerin gündelik izah ve kendine yer bulma çabalarından sıyrılarak yüzyılların emaneti

Kitabın sayfaları gürül gürül akan bir nehir gibi. İstersek içine girip serinleyebiliyoruz, istersek izlemekle iktifa edip sesine kulak verebiliyoruz. Etrafını yeşerten, tepeden bakıldığında kocaman bir yeşilliğe vesile olmuş bir nehir görüyorsunuz.


Prof. Dr. İsmail E. Erünsal

olan kitapların dünyasına daha fazla zaman ayırmalarını ve zamanı yeniden anlamlandırmalarını sağlıyor. Kitabın giriş kısımlarında Erünsal'ın Edinburgh Üniversitesi'nde yaşadığı tecrübeler, doktora seviyesindeki ilmi çabaları açıklanıyor. Yetmişli yılların sonundaki bu tecrübelerde ve kitabın genelinde okuyucuya faydası olmayacak bir ayrıntı neredeyse hiç yok. Bu yönüyle sadece yazılırken değil konuşurken de ciddi bir disiplinin takip edildiğini rahatlıkla görebiliyoruz. İlmin izzetini muhafaza ederken hocalara ve arkadaşlara vefa göstermek, gençlere yol gösterirken didaktik bir üsluptan kaçınmak, hayatın nasıl yaşanabileceğine dair teklifler getirirken nefsini ortaya atmaktan ısrarla kaçınmak. Uzunca ve sabırla örülmüş ciddi bir sohbetin ortasındayız kitapta. Detay sayılabilecek ilmi bilgiler kitabın ana omurgasını ikmal etmek üzere incelikle sayfalara eşlik ediyor. Yer yer soluklanma alanları ve kurguda pekâlâ farklı hale getirilebilecekken tüm doğallığı ile okuyucuyla paylaşılan küçük insani detaylar. Konunun heyecanıyla aceleci davranan röportajcı ve ilmi sabrıyla onun merakını yoğuran kıdemli bir ilim adamı. Doğrusu sadece bilgiler değil röportajın kendisi de okuyucu için öğretici.

Nehir söyleşi türü bir anlamda müsvedde kâğıdına not edilmiş tecrübelerin temize çekilmesi kabul edilebilir. Bu yönüyle söyleşi yapılan kişinin artık neredeyse kesinleşmiş hükümlerde bulunması ve "son sözü" söylemesi makul karşılanabilir. Ancak kitap yeni soruları tartışmaya açarak "genç" bir tavır sergiliyor. İSAM'ın dillere destan kütüphanesinin kuruluş serencamını dinleyebileceğimiz en güzel fırsat kitabın içinde. Diğer yandan kütüphaneler bir statü göstergesi olarak yeniden hayatımıza girerken üzerine pek de kafa yormadığımız kütüphanecilik ekosistemine yönelik tavsiye ve eleştiriler de bu alandaki kişilere (elbette nasibi olanlara) yönelik imkânlardan.

Kitabın üst anlatısında şanlı geçmişimizin bayrağını sallamak yerine hakkı teslim etmek yer alıyor. Haksız, tahfif edici ve zaman zaman eleştiri hudutlarının ötesine geçen Osmanlı ve kitap ilişkisi de sağlıklı bir zeminde, bildik ezber kalıpların dışında, sebep-sonuç ilişkisinin sağlıklı rehberliğinde ilerliyor.

Kitabın sayfaları gürül gürül akan bir nehir gibi. İstersek içine girip serinleyebiliyoruz, istersek izlemekle iktifa edip sesine kulak verebiliyoruz. Etrafını yeşerten, tepeden bakıldığında kocaman bir yeşilliğe vesile olmuş bir nehir görüyorsunuz.

Hem "popüler" hem kalıcı

Yirmi İki Mürekkep Damlası'nı okurken; işini yaparken kemal-i ciddiyetle davranmanın tecrübe aktarımına mani olmadığını fark ediyorsunuz. Aynı zamanda bir nehir söyleşi hangi kıstaslarla yapılmalı sorusunun cevabı da verilmiş oluyor. Halil Solak'ın gazetecilik refleksleri ile ilmi gayretlerini meczetmesi eseri hem akıcı bir niteliğe büründürmüş hem de kolay okunan ama "sabun köpüğü" bir çalışmaya kaymasını engellemiş.

Kitabı, gençlere yol göstermesi, edep erkan göstermesi için tavsiye edebilirim. Gençliğinden uzaklaşmış olanlara ise tecrübelerini nasıl aktarabileceklerini kapsamlıca izah eden bir kaynak. Bu çalışma, kıymetli İsmail Erünsal'ın değerli ilmi çalışmalarıyla tanışmak için görkemli bir kapı. Ancak kapının ardında çok daha fazlasının olduğunu hatırdan çıkarmamak gerekiyor.



YİRMİ İKİ MÜREKKEP DAMLASI / OSMANLI SOSYAL VE KÜLTÜR TARİHİ ÜZERİNE KONUŞMALAR

İsmail E. Erünsal
Söyleşi: Halil Solak

TİMAŞ YAYINLARI 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



ÖMER YALÇINOVA
oyalcinova@gmail.com

BİR HAYAT KİTABI OLARAK TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ

Misailidis'in Türkçesi kendi başına bir sanat değeri taşımaktadır. Türkçenin de bir roman dili olarak kendini gösterebileceğinin en büyük kanıtıdır. *Tamaşa-yi Dünyâ*'yı *Don Kişot*, *Binbir Gece Masalları* ve Ahmet Mithat Efendi romanları ekseninde düşünebiliriz. Yayımlandığı 1872 yılından sonra yazılmış diğer romanların birçoğunun da üstünde durur.

Rum asıllı bir Osmanlı aydını olan Evangelinos Misailidis'in romanı *Tamaşa-yi Dünyâ ve Cefakâr u Cefakeş*'in ilk Türk romanları arasında sayılıp sayılmayacağı, Yunanca yazılan *O Polipathis*'ten ne kadar esinti taşıdığı, Ahmet Mithat Efendi'nin *Henüz On Yedi Yaşında*'yı ne kadar etkilediği gibi tartışmaları edebiyat tarihçilerine; roman boyunca ortaya konulan fikirlerin Tanzimat dönemindeki yeri, "Yunan Aydınlanması"yla benzerliklerini de sosyologlara bırakmak istiyorum. Zaten romanla ilgili bugüne kadar kaleme alınmış makalelerin tamamı da ya Misailidis'in kullandığı dil ya çeşitli Osmanlı tebaasını nasıl yansıttığı ya da Anadolu Rum kültürünün kaynakları olarak neleri gösterdiği ve işlediği üzerine olmuş.

Tamaşa-yi Dünyâ'yı ilk Robert Anhegger ve Vedat Günyol Yunan harflerinden Latin harflerine çevirir. Bu çeviri 1986 yılında yayımlanır. Romanın dili, olduğu şekliyle korunmak ve günümüze taşınmak istenir. Fakat bunu Anhegger ve Günyol'un tam olarak gerçekleştirdikleri söylenemez. Mesela "deyib", "işitib" gibi yazımlardaki "b"yi "p" diye değiştirme gereği duyarlar, günümüz okuyucularını düşünerek. Başka bir örnek, "yahod", "vapor", "İstanbol" tarzı kullanımları da günümüz Türkçesine uyarlarlar. Peri Efe onların hazırladığı *Tamaşa-yi Dünyâ*'yı (Seyreyle Dünyayı) orijinal metinle karşılaştırarak yeniden yayıma hazırlar. O, Misailidis'in Türkçesini olduğu gibi bugüne aktarmak ister. Ve bunda gayet de başarılı olur. Çünkü o Türkçenin -literatürde Karamanlıca diye geçiyor- ses, eda ve sentaksını ancak Peri Efe'nin hazırladığı *Tamaşa-yi Dünyâ*'da duyabiliyoruz.

Bilgeliği romanın içine dökmek

Romanın diline yönelik yapılacak her müdahale, ondaki Türkçenin güzelliğini zedeler. Misailidis'in Türkçesi, kendi başına bir sanat değeri taşımaktadır. Ve romanın yapısında ihmal edilemeyecek kadar büyük öneme sahiptir. Hatta denilebilir ki çağdaşı romancılardan üstün tarafı da, Misailidis'in yakaladığı bu roman dilidir. Bu roman dilinin Türkçe olmasıysa, önemini bir kat daha artırır. Çünkü Türkçenin de bir roman dili olarak kendini gösterebileceğinin en büyük kanıtıdır. Misailidis, bu dili, o günün Osmanlı toplumunda kullanılan düzyazı dilinden uzaklaşıp konuşma diline yaklaşarak yakalar. Roman sanatının, zaten konuşma diline yaslandığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Misailidis bunu çok erken fark etmiş, bu yüzden roman boyunca birinci tekil şahıs anlatımla, yani kahramanın ağzından olay ve düşünceleri aktarmıştır. Daha da ileriye giderek, farklı karakteri konuşturur, olayları onlara anlattırır. Buna bilindiği üzere Mihail Bahtin'in kavramlaştırmasıyla "diyaloji" denilir. Diyaloji kendi başına düşünen, yaşayan, hisseden bilinçleri ortaya çıkarır. Misailidis, Bahtin'in Dostoyevski üzerinden gösterdiği, bu üst sanat edimine ne kadar yaklaşmıştır, ayrı bir tartışma konusu. Fakat dilde gösterdiği hüner, farklı karakteri konuştururken yakaladığı fonetik, akıcılık, tınılar ve mimikler, günümüz okuyucularını bile şaşırtacak düzeydedir.

Tamaşa-yi Dünyâ'yı *Don Kişot*, *Binbir Gece Masalları* ve Ahmet Mithat Efendi romanları ekseninde düşünebiliriz. Şunu da söylemekten çekinmemek lazım: Roman sanatı açısından *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın Cervantes'in *Don Kişot*'undan, Laurence Sterne'in *Tristram Shandy*'sinden hiç de aşağı kalır yanı yoktur. Yayımlandığı 1872 yılından sonra yazılmış diğer romanların birçoğunun da üstünden durur. Onun *Don Kişot*'la akrabalığı, konuşma diline, mizaha, ironiye, hikâye anlatımına dayanır. Diğer ifadeyle *Don Kişot* gibi o da, kahramanı Aleko Favini'yi birbirinden ilginç maceraların içine sokar. Bunları okurken *Don Kişot*'ta olduğu gibi bir yandan düşünürken, diğer yandan güleriz. Misailidis de Cervantes gibi bilgeliğini olduğu gibi romanının içine dökmek niyetindedir. O yüzden dağınık gibi görünen, birbiriyle bağlantısı kolay kolay kurulamayacak, parça halinde yüzlerce masal, kıssa, hikâye, olay aktarırlar. Bu tecrübe ve bilgi çokluğunu, daha doğrusu dağınıklığı genel bir çerçeve içine alırlar. Cervantes, *Don Kişot*'un maceraları diyerek gerçekleştirir bunu, Misailidis Favini'nin "cefakâr ve cefakeş hayatı" diyerek. Genel çerçeve, merkeze bir tane kahraman konularak çizilir. Misailidis'in farkı, olayları kahramanın ağzından

daha fazlası için: sabitfikir.com

aktarmasıdır. Cervantes ise, üçüncü tekil anlatımla *Don Kişot*'un perde arkasında çoğu zaman gülümseyen, bazen hüzünlenen, kimi zaman da kaygılanan bir edayla kendini göstermeye devam eder. Misailidis, postmodern denilebilecek kadar, kahraman yazar söylemlerini birbiri içine geçirir, bazen ayrıştırıp bazen yok eder. Bunu aynen *Don Kişot*'ta olduğu gibi ironik bir biçimde realizmle masalsılık arasında da yapar.

Patrikhane horozları ve delilik

Masalsılık, hemen akla *Binbir Gece Masalları*'nı getirir. *Tamaşa-yi Dünyâ* her ne kadar yılmaz bir realizmle kaleme alınmış olsa da, masalsılıktan da azami ölçüde istifade edilen bir romandır. Onun *Binbir Gece*'yle benzerliği bununla da kalmaz. *Tamaşa-yi Dünyâ* da *Binbir Gece* gibi iç içe geçmiş hikâyelerden oluşur. Romancımız Misailidis, sık sık araya girer, bir uzun hikâyeyi anlatırken aklına gelen bir masal, kıssa, menkıbe, fıkrayı da mutlaka aktarma gereği duyar. Çünkü hikâyenin o noktasında, araya girip anlattığı hikâyeden çıkarılacak ders veya fikre de ihtiyaç duyar. Misalidis'in bu şekilde anlattığı uzun hikâyeleri güçlendirmesi, merak duygusu uyandırması, olaya heyecan, bol bol tesadüf eklemesi, *Binbir Gece*'yle *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın ilişkisini oluşturan diğer özellikleridir. Mesela romanda fahişelerin kendi hayatlarını anlatırken, bir Şehrazat'a dönüştükleri sezilir. "Batakçı Zöhre Hanım'ın Hikâyesi"nde olduğu gibi. Ya da "İzmirli Kamer Hanım'ın Fıkrası"nda hikâye içinden hikâye doğar, okuyucunun merakı sürekli canlı tutulur, tesadüfler birbirini kovalar, komik yanlış anlaşılmalar ortaya çıkar, zalimler alaşağı edilir, mazlumlar kendi hatalarının da farkına varır. Macera ve polisiye havası hepsinde mevcuttur. Fantastik yönleri de bunlara dahildir. Dolayısıyla denilebilir ki Misailidis *Ezop Masalları* veya *Binbir Gece Masalları*'ndan yalnızca çıkarılacak dersleri değil, anlatım tekniğini de almıştır. Misailidis'in başarısı, bu noktada kolay kolay meddahlığa kaymaması, kaydığında da bundan çabuk kurtulmasından kaynaklanır.

Meddah anlatımı çünkü, hisse çıkarılacak kıssa anlatımında eğlendiricidir ve akıcıdır. Fakat olayların ayrıntısına inmeye engeldir. Meddah anlatımında, olaylar özet geçilir. Bu, bir hikâye tekniği olarak kullanışlıdır. Fakat roman tekniğinde zayıf kalır. Roman daha kapsayıcı bir anlatımın peşindedir. Bunu da ne kadar çok ayrıntıya inerse o kadar başarır. Misailidis, özetleyici tutumdan kaçınır. Bunu hiç kullanmaz değil. Fakat bir olayı ve şahsı anlatacaksa onun öncesini, sonrasını, sağını solunu, kıyafetini, Ali Cengiz oyunlarını bütünüyle yansıtmaya çalışır. İlginç bir noktaysa, karakteri bu şekliyle bırakmaz, diğer karakterlerle ilişkilendirir. Zaten olayların başlatıcısı, *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın kahramanı Favini'dir. O, bilinmeyen bir dünyaya adım atar. Adım atmasının sebebiyse, merakı, yerinde durmazlığı, kendi büyük dertlerine bulduğu küçük çözümlerdir.

Mesela avukat olmaya karar verir Favini. Nihayetinde olur fakat genç bir avukat olduğu için, bir de diğer kulağı kesik avukatlar tarafından sürekli önü kesildiği için, ona dava gelmez. Favini de davayı çıkıp kendisi bulmaya karar verir. Fakat bulamaz. Onlarca komik kavgaya karışır. Durduk yere kendi başını belaya sokar. En sonunda iki horozun kavgasında "Ha bu, ha şu horozun hakkı var ha" diye taraf olur Favini. Ve bunun üzerine tımarhaneyi boylar. Aslında kafayı yememiştir. Fakat arayışında uç noktalara gittiği, yerinde durmak bilmediği, çokça da sabırsız olduğu için, yaptığı işe kendini kaptırır. Bu tür komikliklere kadar vardırır olayı. Ne yaparsın ki horozlar Patrikhanenindir. Ve Favini, kavgayı kümesin içine kadar takip eder. Zangoç, kümesteki bağırış çığırışa geldiğinde, Favini'yi yakalar. Onu hırsız zanneder. Patrik vekili ise, deli... Böylelikle Favini'nin tımarhane anıları, orada müşahede ettiği hastalar ve hastaların hikâyeleri ortaya çıkar. Bu arada Misailidis, 19. yüzyıl patrikhanesine, oranın çalışanlarına, ayrıca felsefesine, uygulamalarına yönelik eleştirilerini de, bu tür olaylar üzerinden aktarır.

Bu da *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın üçüncü güçlü yönünü oluşturur: Misailidis, bütün olarak ahlak vaizi değildir. O, sürekli nasihatlerde bulunmaz. *Tamaşa-yi Dünyâ* bu yüzden hakkında yazılan birçok makalenin söylediği gibi bir pendname değildir. Misailidis tam bir entelektüel, hassas bir sanatçı, külyutmaz bir eleştirmendir. *Tamaşa-yi Dünyâ*'da yer alan eleştirilerin miktarı, Tanzimat dönemi romanlarını bir yana bırakalım, düşünce eserlerinde bile yoktur. 19. yüzyıl Osmanlı toplumundaki meslekler, yanlış Batılılaşma, eğitim kurumları, insanlar arası ilişkiler, adaletin tesisi, örf ve adetler, kitaba dayanmayan batıl inançlar Misailidis'in eleştiri oklarından kurtulamaz. Onda eleştirel düşünme, ahlaki düşüncenin üstündedir. Hatta denilebilir ki bu kadar kuvvetli bir eleştirelliğe sahip olduğu için ahlakiliğe ulaşmıştır Misailidis.

Bütün bu yönler, *Tamaşa-yi Dünyâ*'yı bir hayat kitabı haline getirir. Ahmet Mithat Efendi'nin bütün romanları için de aynı değerlendirmede bulunabiliriz. İkisi de sanat yapmak için sanat yapmamışlardır. Fakat her ikisi de katıksız birer sanatçıdır. Her ikisi de toplumsal kaygılarla roman yazarlar, gazete çıkarırlar. Diğer 19. yüzyıl sanatçılarında da bu özellikler vardır. Her ikisi de insanı eğilip bükülür, şekillendirilir, bir "tabula rasa" olarak görür. Her ikisi de Osmanlı'nın girdiği çıkmaz sokaktan, nasıl çıkılacağı üzerine kafa yorar. Yine her ikisi de devasa bir birikime sahiptir. Kitabî bilgiyi tecrübî bilgiyle yeniden düşünmeyi, her ikisi de başarır, uygular. Misailidis'in *Tamaşa-yi Dünyâ* boyunca istifade ettiği kaynaklar sayılamayacak kadar çok ve çeşitlidir. Onda Diyojen de vardır, İsa da Konfiçyüs de. Ortodoks azizlerin söylemlerine de yer verir, Nasrettin Hoca'nın da Aristoteles'in de. Ve bunları olduğu şekliyle alıp kullanmaz, düşünür, işler, romanına uyarlar. Yer yer onlarla çekiştiği de olur. Bu yönden de *Tamaşa-yi Dünyâ* okumaya doyum olmayan, düşündürücü bir romandır. Verdiği bilgiler, kullandığı deyim ve atasözleri, toplum tahlilleri, mevcut ahlak eleştiriyle de, roman adeta bir 19. yüzyıl İstanbul ansiklopedisidir. Peri Efe'nin notları, *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın bu yönünü daha da açığa çıkarmıştır.



TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ VE CEFAKÂR U CEFAKEŞ

Evangelinos Misailidis
HAZ: **Robert Anhegger, Vedat Günyol, Peri Efe**

YAPI KREDİ YAYINLARI 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



DUYGU KARSLI
karslduygu@gmail.com

SOFRA KÜLTÜRÜNDEN MEZAR TAŞLARINA ESKİ İSTANBUL



ÇİZER: Yüsra Karaşahin

daha fazlası için: sabitfikir.com

Edmondo De Amicis, Pierre Loti, Andersen İstanbul'u farklı açılardan kaleme aldılar. Yaklaşık 15 yılını bu şehirde geçiren Francis Marion-Crawford ise *1890'larda İstanbul*'da şehri, tarihi yarımada ve surlar etrafında anlatıyor. Anı kitabında yazar, saray yaşamına dair gösterişli anlatımdan kaçınıyor. Bundan ziyade sokaklarıyla, seyyar satıcılarıyla, kahvedeki insanlarıyla, günlük koşuşturma içinde yaşayan İstanbul'u yansıtır.

İstanbul var olduğundan beri insanlığın gözbebeği bir kent olageldi. Roma'dan Latin İmparatorluğu'na, Bizans'tan Osmanlı'ya hep fethedilme arzusu uyandırdı. İmparatorluklar ona hâkim olur olmaz başkentliği yakıştırdılar. Hem coğrafi konumu hem de kadim kültürüyle merkez olmaya layık tek kentleri oldu.

Masalsı ve gizemli atmosfer

İmparatorluklar başkenti İstanbul tarihin her döneminde gezginlerin ilgisini çeker. Özellikle on dokuzuncu yüzyılda yolu İstanbul'dan geçen ya da hususi olarak İstanbul'a gelen çok sayıda yazar, ressam bulunur. İstanbul'un büyüsüne kapılan sanatçılar hayranlıklarını dile getiren metinler yazmaktan geri durmazlar. Dolayısıyla o dönemde yazılan çok sayıda seyahatname ve anı bulunur. Edmondo De Amicis'in 1874 tarihinde ziyaret ettiği İstanbul'u çok renkli insan manzaralarıyla anlatan *Constantinopoli* eseri, Türk dostu olarak nitelenen Pierre Loti'nin anıları, Andersen'in İstanbul'u Doğulu ve Batılı yanlarıyla düalist bir tarzda anlattığı yazıları ilk elde aklıma gelenler. Genelde oryantalist bir bakışa sahip bu eserlerin ortak özelliği, İstanbul'u Doğu'ya özgü masalsı ve gizemli bir atmosferde ele almaları. Özellikle Andersen'de gördüğümüz hareme dair abartılı anlatı, dönemin oryantalist ruhunun en tepe örneklerinden birini oluşturuyor.

Amerikalı yazar Francis Marion-Crawford'un 1884'ten 1890'ların ortalarına kadar ziyaret ettiği İstanbul'a dair anlatısı *1890'larda İstanbul* dönemin önemli eserlerinden.



Crawford, kırka yakın macera ve korku romanı, tarih ve gezi kitabıyla Amerika'nın önemli yazarlarından. Türkçede roman sanatının anlamı ve değerine ilişkin deneme türünde bir kitabı daha bulunuyor. *1890'larda İstanbul*, 1884'te İstanbul'da evlenen ve bir yıl ikamet eden, sonrasında birkaç kez daha kente gelen yazarın, İstanbul'u tarihi yarımada ve surlar etrafında anlattığı anı kitabı. Kitapta Crawford'un satırları kadar resimler de anılmaya değer. Ressam Edwin Lord Weeks daha çok Doğu'ya gerçekleştirdiği seyahatlerden ilhamını alan bir sanatçı. Paris'te eğitimini tamamladıktan sonra Hindistan'a gider ve resimlerini bizzat yerinde görerek çizer. Doğu'nun o gün için pek de popüler sayılmayan bölgelerine giderek orijinal eserler yaratır. 1895'te seyahatlerinde yaptığı resimleri kitaplaştırır. Crawford ile Weeks'in yolları da İstanbul'da kesişir.

Crawford'un kitabı dönemin anı ve gezi yazılarından birkaç noktada ayrılmaktadır. Bunlardan biri İstanbul'un turistik yanından çok gerçek yaşamına odaklanmasıdır. Yazar saray yaşamına dair gösterişli anlatımlardan kaçınır. Bundan ziyade sıradan halkın yaşamına odaklanır. Sokaklarıyla, seyyar satıcılarıyla, kahvedeki insanlarıyla, günlük koşuşturma içinde yaşayan İstanbul'u yansıtır. Yazar da ressam da halkın içine karışmaktan, onlarla yiyip içmekten, sohbet etmekten kaçınmaz. Dolayısıyla Weeks de çizimleriyle bu manzaraya katkı sağlar. Alışıldık büyük Bizans yapılarından ziyade İstanbul'un görülmemiş detaylarını resmeder. Kağıthane'de Kayıkçılar, Dondurmacı, Kahvehane gibi resimler 1890'lardaki gerçek İstanbul'un nabzını tutar.

Galata Köprüsü yaşam deryası

Crawford'un İstanbul'a samimi yaklaşımı diğer seyyahlardan daha tarafsız değerlendirmelerde bulunmasını sağlar. Anlatı Osmanlı'nın son dönemine dair yaygın Batılı bakış açısından oldukça uzaktır. "Kostantiniye'nin en çarpıcı özelliği pek çok ölüme meydan okumasını sağlayan o bitmez tükenmez canlılığıdır. Türkiye'den 'hasta adam' diye söz etmek ve dünyada hayatın en doludizgin sürdüğü kentlerden biri olan bu şehri yıkım ve çürüme ile bağdaştırmak adet olmuştur. Ancak Haliç'in herhangi bir yakasında yirmi dört saat geçiren biri, ne İstanbul sokaklarında, ne Galata Köprüsü'nde, ne hareketli Galata semtinde, ne de Pera tepelerinde ataletle uzaktan yakından ilgili bir şey düşünebilir. Avrupa'dan, İtalya veya Avusturya'dan gelen biri başkentin cihanşümul hayatı, canlılığı ve faaliyeti karşısında gerçekten şaşırır".

Yazara göre İstanbul'un yaşamı siyasetten etkilenmemişe benzer. Yolcular vapur bekler, hamallar yük taşır, sakalar su satar. Özellikle Galata Köprüsü görülmeye değer bir yaşam deryasıdır. Her milletten insan sürekli gider gelir. Rengârenk kıyafetleri, fesleri ve feraceleri ile manzara bir cümbüşü andırır. "Bu köprünün San Francisco'dan Pekin'e bütün dünyada bir benzeri yok, öylesine göz kamaştırıcı, hayat dolu, üzerindeki kalabalığın her bir parçası diğerinden öylesine farklı, öylesine sıra dışı ve büyüleyici ki!".

Crawford'un öne çıkan bir yanı da, dönemin İstanbul'una dair yaptığı gözlemleri toplumsal ve tarihsel bir yorumlamaya girişmesidir. Adeta sosyolog gibi yakaladığı ipuçlarından tahlile girişir. Semtlere göre değişen nüfus yapısını, davranış tarzlarını, adetleri kitabın farklı bölümlerinde işler. Örneğin çarşı ve alışveriş adetleri üzerine yazdığı satırlar, alışverişte takındığımız tavrın yüz yılı geçen bir sürede hiç değişmediğini gösterir. "Aradığınızı ilk gördüğünüzde kör gibi davranmalı ve en ufak bir yüz ifadenizle ilgilendiğinizi belli etmemelisiniz. Sonra dükkândaki en az yüz malın fiyatını sormalı ama bu arada ihtiyacınız olanı da unutmayacak kadar dikkatli olmalısınız. Yoksa dükkân sahibi aslında onu istediğinizden şüphelenebilir...". Yine Türklerde ev ve dışarısı arasındaki belirgin ayrımı dile getirir. Ev, kadını ve mahremi simgelerken dışarısı erkeği ve ticareti simgeler. Özel alan ile kamusal alan arasındaki fark Müslüman toplumda oldukça belirgindir. "Türklerin çoğu evlerinden sabah çıkıp işleri bittikten sonra ikindi vakti evlerine dönerler... Evlerde eşler, çocuklar ve ailenin diğer kadınlarının bulunduğu yer haremdir. Türk erkeğinin gündüz evinin dışındaki hayatı tamamıyla erkekler arasında geçer ve ailesindeki kadınlardan herhangi biriyle birlikte görülmekten hoşlanmaz."

Canlı bir İstanbul tasviri

1890'larda İstanbul on dört bölümden oluşur. Her bir bölümde, İstanbul'un daha çok Müslüman nüfusun ağırlıklı oturduğu semtleri, yapıları ve gündelik yaşamı ele alınır. Yazar bunu özellikle tercih ettiğini belirtir. "Şimdiye kadar Pera ile Galata'dan ve Haliç'in kıyısındaki yoğun yerleşim alanlarından pek söz etmedim. Eski Ceneviz şehri hiçbir zaman Konstantiniye'nin parçası olmamıştı ve bu Türk başkenti ile hiçbir zaman da kaynaşmayacak... Ama Pera ve Galata'da genellikle çoğu Avrupalı olan Hristiyanlar ve Yahudiler yaşıyor. Bu nedenle sokakların görünümü daha az Doğulu ve dolayısıyla o kadar ilginç değil". Yine de kitabın son bölümünde, değinmeden edemeyeceğim dediği Pera, Üsküdar, Kadıköy gibi semtlere dair birkaç paragraf eklemeyi ihmal etmez.

Crawford'un kitabı on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde hasta adam addedilen Osmanlı'nın başkentinin, bu nitelendirilmenin aksine canlı bir hayata sahip olduğunu bize gösterir. Kitap aynı zamanda tarihi yarımada ve sur çevresini semt semt gezme, İstanbul'un değişen ve değişmeyen yönlerini değerlendirebilme imkânı verir. Dönemin İstanbul'unun yeme içme alışkanlıklarından mezar taşlarına kadar ayrıntılı bir tablosunu çizer. İstanbul'un Müslüman ve gayrimüslim halkının benzerlik ve farklılıklarını sayarken, birlikte yaşamanın insancıl doğasına işaret eder. Amerikalı edebiyatçının gözünden olabilecek en objektif tarzda yazılan kitap okurların ilgisini hak ediyor.



1890'LARDA İSTANBUL
Francis Marion-Crawford
ÇEV: **Şeniz Türkömer**
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

daha fazlası için: sabitfikir.com



ORKUN GALOLAR

terskarga

"Derler ki bir yolun inişli çıkışlı olması, sizin gidiyor ya da dönüyor olmanıza bağlıdır. Bir yerlere gidiyorsanız çıkışlıdır yol, dönüyorsanız inişlidir."
Pedro Paramo / Juan Rulfo



**** Sana bana kalmaz, her şey fani***
Herkese tonla bizeyse koklatıyor şu yalan dünya

İçinde bulunduğumuz salgın günleri bayram, yıllık izin ya da kar tatilinin rahatlığını vermese de okumak ve en azından başka 'şey'lerle uğraşmak için daha önce bulamadığımız boşluklar yarattı. Umarım bunu doğru şekilde kullandık, kullanmaya devam ederiz.

Başka 'şey'ler konusunu senin yaratıcılığına bırakıyorum. Günlerimiz onu 'bir şekilde' doldurmakla geçiyorsa, başka şeyler yapma zamanı çoktan gelmiştir. Bir ara, altı ay kadar günlük hayatımdaki her şeyi ama her şeyi not aldım. Bu notları düzenli olarak bilgisayarıma geçirdim. Sonra baktım ki çok saçma bir hayatım var, değiştirmeye karar verdim. Evet, her şey kabul etmekle, fark etmekle başlar. Fark etmek için de farkında olmak gerekiyor, durup düşünmek. Bunun için öncelikle kendine dürüst olman gerekiyor, neleri sevdiğini bilmen... Bak, yaparsan göreceksin ki aşağı yukarı aynı şeyleri yiyorsun, şimdi zaten kimseyle görüşemiyor olsak da aynı insanlarla görüşüyorsun, aynı yolları gidiyorsun... Mesela yılda 3 ya da 4 çeşit çorba içiyoruz, farkında değilsin ama onlarca çorba çeşidi var! Uzun liste... Yaşam enerjisi çekilmiş gibi bir hâl. Bunlarla seni sıkmak değil derdim ama ben ilk iş, işimi değiştirdim. Sonrası güzel, uzun hikâye...

Kitaplara gelecek olursak... En azından şimdi herkesin evinde kitapları var değil mi? Zaten bu yazının yayınlandığı bir edebiyat dergisini okuyan insanların da evinde birkaç kitap dahi yoksa kime neyi nasıl anlatacağız! Salgın döneminde evden bile çıkmadan ulaşabiliyoruz, kitapçılara bile gitmeye gerek kalmadan üstelik. Ben gitmeyi seviyorum, o ayrı. Dünyanın uzak ülkelerinden bile kitaplar ayağımıza kadar geliyor, bir zorlukla karşılaşılmıyor. Buna rağmen okuma alışkanlığımız düşük, en azından ülkemizde böyle. Ortalama bir kitabın baskı adedi 2 bin. Bunun tamamının tüketilmiş olması o kitabın başarısı olarak düşünülüyor çünkü o da düşük! İlk eve kapandığımız dönemde okuma oranımız için bir şey diyemesem de en azından kitap satışları yüksekti. Daha sonra bu oran git gide azaldı, azalmaya da devam ediyor. Bakmayın internet satışlarının kitap satışlarını artırdığı söylemlerine. Öncesinde 5 kitabın yaklaşık 1'i internetten satılırken 4'ü mağazalardan oluyordu. Salgın nedeniyle internet satışlarının yüzde yüz arttığı açıklandı her yerde. Doğal olarak da bu dönemde kitap satışları çok yüksek sanıldı. Oysa bu açıkladığım tabloyla internetten satış 2'ye çıkarken, yasak saatler / hafta sonu yasakları vb. nedenlerle mağazalara bilinçli olarak da girilmeyince oradaki 4 kitabın satışı yaklaşık 1 - 2'ye indi.

Yazarlık çok para getiren bir meslek olarak görülebilir. Çok satanlar göz önüne alındığında 'hadi canım sen de' diyebilirsin ama benim tanıdığım yazarların çoğunun ikinci bir işi mutlaka var, hatta birinci işi olmasa yazamazlar. Futbolcuların da çok para kazandığını düşünmemiz gibi aslında sadece vitrindekiler kazanır, biz hepsini kazanıyor sanırız... Neden kitap okumuyoruz konusu üzerine çok düşünülmesi gereken bir konu, geçiştirilecek gibi değil. Yurt dışında nasıl, neden orada öyle (genel kanı çok okunduğu, en azından bizden çok okunduğu, batıda mı demeliyim, Japonları nereye koyacağız, uzun sorular...)

Yaptığım araştırmalarda dünyada matbaacılığın daha yeni yeni kendini göstermeye başladığı, dağıtım ağının zor kurulduğu / kurulamadığı 1500 – 1800'lerde de benzer rakamlarda baskı adetleri varmış. Düşünün, kitabevi sayısı çok çok düşük. Bir yerden bir yere kitap göndermek o kadar

Kitaplardan

"Kanserimi erken bir safhadayken buldular" dedi. "Ancak yine de yumurtalıklarım ve göğüslerimin ikisi de alındı çünkü tekrarlayan göğüs kanseri ve yumurtalık kanseri için yüksek risk taşıyordum."

Gabe, yüzü mum ışığıyla yıkanır şekilde ona doğru eğildi.

"Bir şey söylemek zorunda değilsin."

Gabe tekrar sandalyesine yaslandı. "Söyleme-yeceğim. Her zamanki gibi, sen doğru şeyi en çok söylemek istediğinde, kelimeler seni yüz üstü bırakıyor."

"İnsanlar bir şeyler söylemek zorunda olduklarını düşünüyor ama bu durum beni hiçbir zaman iyi hissettirmiyor."

"Biliyorum. Dilin, bizim dilin gelişmiş olduğunu sandığımız kadar gelişmiş olmadığına karar verdim. Anlatmak istediklerimizin çoğu beynimizde kilitli halde kalırken, biz hâlâ düşüncelerimizi homurtularımızla ifade etmeye çalışan maymunlarız."

Ormanın Yıldızlarla Buluştuğu Yer / Glendy Vanderah

daha fazlası için: sabitfikir.com

zahmetli ki ağırlık yapmasın, maliyetler düşsün diye kitapların ciltlenmeden top kâğıt halinde gönderildiği zamanlar... Gönderdiğiniz kitapların parasını takasla almak zorundasınız, çünkü öyle paranızı havale etme vb. organizasyonlar yaygın veya kullanımda değil. Bunun için bir mektup sistemi kurulmuş. Oradaki başka bir ödeme mektubu başka bir takas mektubu karşılığında şu kişiye, diye başlayan mektuplar. Onlarca mektup... Karışıklık diz boyu... Kitapları oradan oraya nakleden çalışanlar çoğunlukla okuma yazma bilmiyorlar, kitaplar karışıyor, zaten bir yerden bir yere birkaç ayda giderken yanlışlıkla ilgili düzeltmeler, yazışmalar... Şimdi köşesi kıvrılsa burun büktüğümüz kitaplar ağırlıklı olarak gemilerle nakledildiğinden -bu arada nakliye problemlerinin çözümü için ilk kitabevleri ve matbaalar ağırlıklı olarak liman kentlerine kurulmuş- sudan zarar görmemesi için fıçılara koymaya varan türlü çözüm yolları denenen yine de ıslanmasına mani olunamayan yöntemler... Yazarken yoruldum!

Mesela bunlarla ilgili biraz örnek vereyim. Dağıtım yapılırken tek bir eserden birkaç tane olacak şekilde küçük koliler yapılırmış. 1526 yılında Jose Bade, Noel Beda'nın *Annotationes* isimli kitabını şu şekilde dağıtmış: 32 adet Nurumberg'li Melchior Koberger'e, İtalya'ya satılmak üzere 50 adet İtalyan temsilcisine, 20 adet Basel ve Paris'te kitabevi bulunan Conrad'a 62 adet İngiltere'ye, 40 adet Rouen'e ve 6 adet Orleans'a...

Kitap dağıtım ağı sıkıntılarını çözmek için çok çeşitli yöntemler denenmiş. 1471 yılında Delfili Lambertus ve Antonius Milathiate Cenova'ya yerleşerek sadece Lombardiya bölgesine değil, Napoli çevresinde de satış yapmışlar. Lyonlu tüccar Barthelemy Buyer, 1455'ten önce çok geniş bir ticari ilişki ağına sahipmiş. Nicolas Jenson ölümünden birkaç yıl önce kitap yayınını durdurup tüm zamanını satışa ayırmış. Buna benzer çabalar zamanla tirajın yükselmesine ve fiyatların düşmesine yaramış. Ama çok uzun sürelerde...

Gezgin kitapçılar özellikle 16. yüzyılda reform düşüncesinin yayılmasında da önemli bir rol oynamışlar.

Kitapların fuarlarda satılması kısa sürede gelenek haline gelmiş. Özellikle Paris civarı ve İngiltere'de Stoutbridge bölgesinde yoğun biçimde kitap fuarları düzenleniyormuş. Bunlardan başlıcalarından diğerleri de Lyon, Medina Del Campo (İspanya), Lypzig ve Frankfurt'muş. Fuarlara giden tüccarlara tanınan ayrıcalıklar ve fazla müşteri, ticareti kolaylaştırmış. Böylelikle büyük fuarlar kitapçı ve matbaacıların buluşma merkezi haline gelmiş. Belirli aralıklarla bir araya gelme, fiyatları belirleme, borç ve alacakları hesaplama, baskı için gerekli malzemeleri sağlama, ortak sorunları tartışma, yeni yayınlanacak kitapları belirleme, başkalarının aynı kitabı basmasını engelleme ve değişik yerlerdeki kitapçılarla takas yapma olanakları hep bu fuarlar sayesinde gerçekleşmiş.

Kitapçılar, kitabevleri, fuarlar... Özlediğimiz, onlarsız olamayacağımızı esas şimdi daha çok hissettiklerimizden. Çok uzun zaman önce bu kitap ağının kurulması için daha zorlu imkânsızlıklara, savaşlara, salgınlara vb. şeylere rağmen yaşananlar ortada. Ulaşabiliyorken okuyalım, okutalım. Umarım bu günler geçecek. Umarım...

* Nikola Tesla Kendini Anlatıyor

Yaşadığı dönemde sihirbaz olarak tanınan bir dâhinin kendi ağzından yazılmış, tanışma niteliğinde bir kitabını önermek istiyorum bu ay.

Sırbistan'ın başkenti Belgrad'daki Tesla Müzesi'nde bizzat gözlemlemiştim yıllar önce. Tesla'nın icadı "Tesla Bobini" adı verilen büyük bir makine çalıştırıldığında, Star Wars filmlerindeki gibi bir sahneye tanık oluyordunuz. Elinize almış olduğunuz sıradan bir floresan, kablosuz olarak yanıyordu! Neredeyse 100 yıl önce böyle bir makine geliştiren Tesla'nın günümüzde yaşadığını hayal et! Uçan bir makine icat etmesinden robotlara kadar anlatmakla bitmeyecek hikâyesi... Günümüz demişken şu an kullandığımız ve olmazsa olmaz alternatif akımın da mucidi kendisidir. Tartışmalı radyo ve bir dolu başka icat. Hastalıklarla fakat güzel geçen ömrün beş parasız ve borç batağında sona erişi... Sahi elektrik neden bedava değil, olur muymuş?

Çocukluğundan başlayarak, yaptığı icatlara kadar altı bölümden oluşan kitap, bir bilim insanının serüveni hakkında birinci ağızdan bilgilere sahip... Günümüzde giderek artan bir ilgiyle izlenmesine rağmen hayatı hakkında çok da bilgi sahibi olmadığımız bu 'bilgin'in yaptıklarını ya da planladıklarını okuyunca çok şaşıracaksın. Bu kısa ama güzel kitapla yetinmeyip Geoturka yayınlarından çıkan diğer kitaplarını da okumak isteyeceksin.

"*Nikola Tesla Kendini Anlatıyor*" Nikola Tesla tarafından yazılan kitap Geoturka Yayınları'ndan çıkmış, Çevirisini İnci Yılmazlı yapmış:

"İnsanlığın gelişiminin sürekli olabilmesi icatlara bağlıdır. İcatlar, yaratıcı insan beyninin en önemli ürünüdür."

"Baskı altında harcanan her çaba, hayat enerjisinden fedakârlık yapmayı gerektirir."

"Bir mucidin çabaları genellikle hayat kurtarıcıdır. Görevi ister çeşitli güçleri kontrol etmek olsun, ister birtakım aletler geliştirsin ya da hayatımıza yeni kolaylıklar sağlasın, her zaman varlığımızın güvenliğine katkıda bulunmaktadır."

Gerisi... Oku, dünyanı değiştir!

bir varmış:

"Düşünüyoruz, doğru ama öyle kötü bir şekilde düşünüyoruz ki sık sık düşünmesek daha iyi olacağını hissediyorum."

Mümtaz Şahsiyetlerin Kâbusları / Bertrand Russell
(d:18 Mayıs 1872)– ö:2 Şubat 1970)

bir yokmuş:

"...kitaplardan alacağınız güzel dersler var. Okuyun ve artık küfretmeyin."

Ödlekler Cesurdur / William Saroyan
(d:31 Ağustos 1908 – ö:18 Mayıs 1981)

** İkilem'in "Bir Sebebi Var" şarkısından...*

@terskarga orkun@galolar.com

daha fazlası için: sabitfikir.com

AYŞEGÜL GENÇ
agt.ayse@gmail.com

KARANLIK RÜZGÂR

Eskiden vahşice bir oyun oynarmış çocuklar. Bir kuşu boyar ve diğer kuşların arasına salarlarmış. Diğer kuşlar farklı görünen bu kuşu didikleyerek öldürürlermiş. Acı veren inciten bu örneği yazarlar çokça kullanırlar. Kendine benzemeyeni yok etmeye küçük bir misaldir çünkü boyalı kuş. Farklı karakterlere sahip olan üniversite öğrencileri de kendi iç dünyalarını aktarırken kuşlarla bağ kuruyorlar. Kimi balkonuna bir kuş konsun istiyor, kimi eylem yapmaya giderken ağaçta öten bir kuşa takılıp kalıyor, kimi "kuşlar senin neyin" diye soruyor.

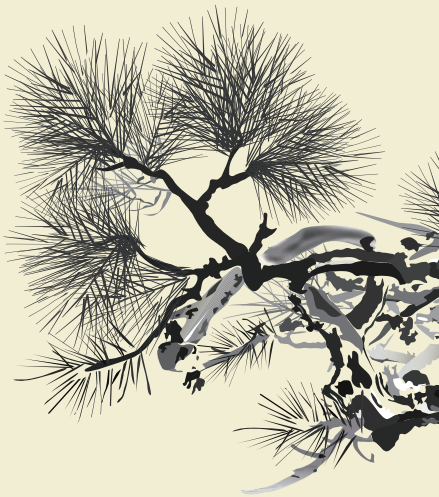


"Yerde güzden[1] kalan yapraklar var. Dalların[2] arasında sürekli yer değiştiren kuşların[3] seslerinden başka ses[4] yok etrafta. Onlar kış[5] kuşları, derdi Süleyman. Kış kuşu olmak yetmez üşümemek için, sürekli uçuşarak[6] ısınıyorlar."[7]

1
Sözcüklerin bir idealin, bir mağduriyetin yahut bir sevincin emrine girivermesi çok kısa sürer. Buraya aldığım alıntı, Emine Batar'ın *Karanlık Rüzgâr* romanının çekirdeği olabilecek bir cümle. Roman, başörtüsü yasağının uygulandığı yıllarda, üniversitede okuyan beş üniversite öğrencisinin yaşadığı üç günü anlatıyor ve güz kelimesi yasaklar başlamadan önceki günü çağrıştırıyor. O gün büyüyor, genişliyor; ailelerle verilen farklı mücadeleler, karar anları, sancılar, hesaplaşmalar ayrıntılı şekilde anlatılıyor.

2
Romanda sadece beş arkadaşın değil, yasakları uygulayan yöneticilerin iç dünyaları da verilmeye çalışılıyor. Görevleri ve vicdanları arasında gelgitler yaşayan uygulayıcılar, kendilerine tutunacak dallar bulma noktasında beceriksiz değiller. Her biri kendince bir dala tutunuyor. Yazar bu noktada zor bir işe girişiyor, kendinden memnun olan insanın tövbesi olmaz çünkü. Ufak ayrıntıları ve uygulayıcıların birbirleri ile ilişkilerini aktarırken merhametli dokunuşlar yapmayı ihmal etmiyor.



Kış mevsimi romanların vazgeçilmez mevsimidir

3
Eskiden vahşice bir oyun oynarmış çocuklar. Bir kuşu boyar ve diğer kuşların arasına salarlarmış. Diğer kuşlar farklı görünen bu kuşu didikleyerek öldürürlermiş. Acı veren inciten bu örneği yazarlar çokça kullanırlar. Kendine benzemeyeni yok etmeye küçük bir misaldir çünkü boyalı kuş. Farklı karakterlere sahip olan üniversite öğrencileri de kendi iç dünyalarını aktarırken kuşlarla bağ kuruyorlar. Kimi balkonuna bir kuş konsun istiyor, kimi eylem yapmaya giderken ağaçta öten bir kuşa takılıp kalıyor, kimi "kuşlar senin neyin" diye soruyor. Özgürlüğe bir gönderme olarak görebileceğimiz kuş motifi mağdur bir anlatının önüne geçmek için kurgulanmış da olabilir. Yaşanılan mağduriyeti başkasına anlatıyor olmak, gurur kırıcı olduğu gibi insanın iç dünyasını sarıp sarmalamadan çıplak bırakır. Emine Batar, her anlatısında kelimeleri itina ile kullanır. Bu romanında da her biri boyalı kuşa dönüşmüş öğrencilerin yine de kuşlarla bağ kurmasını umudu diri tutmak adına gerekli görüyor.

4
Romanda çoğul anlatıcı vardır, "anlatıcı çeşitliliği" olarak da adlandırılan bu anlatma şekli, otoriteyi paylaştırma noktasında yazarların kullandığı bir yöntemdir. Kişilik yapıları, tepkileri, ilişkileri farklı olan insanlar aynı olayı farklı anlatacaktır. Yazarlar sadece farklı insanların dilinden değil, para, ağaç, duvar, hayvan, bitki gibi pek çok farklı figürü de anlatıcı koltuğuna oturtabilirler. Gerçeğin insandan insana farklı değişkenliği, algıların farklılaşması Faulkner'in *Döşeğimde Ölürken* romanında üst düzeyde uygulanmıştır.

5
Kış mevsimi romanların vazgeçilmez mevsimidir. İçinde çabayı, hayata tutunmayı barındırdığı için ve mücadele atmosferini tamamladığı için özellikle tercih edilir. Jack London'un meşhur *Yabanın Çağrısı* romanında Buck'ın yük taşıdığı ağır koşumlarla kızak çektiği çileli yaşamı kış ile özdeşleştirilmiş, kırılmaya yakın buz kütleleri, karın altına eşilen çukurlardaki yaşam, hayatın zorluklarını aktarmada yardımcı olmuştur. Buck iyi kalpli John Thornton ile tanışıp aylaklık etmeye başladığı zaman diliminde ise kış arkada kalmıştır.

Karanlık Rüzgâr romanında ise kış, hem çağrışımları ile hem de içinden geçilen mevsim itibarı ile romana eklenmiş ana figürlerden. Şubat'ın insanın içini üşüten ve titreten soğuğu gençlerin kalbindeki yangınlarla başa baş ilerliyor roman boyunca. Sürekli üşüyen öğrenciler, birbirlerini sözlerle ve yakınlıkları ile sarmalarken yasaktan sonraki günlerde bu kez kendi aralarında başka bir rüzgâr esmeye devam ediyor.

6
Yazarın, üşümemek için uçuşmak zorunda olan kuşlardan bahsetmesi manidardır. Rüzgâr karanlık esmektedir. Onun önündeki kuşların ise soğuğa şerbetli olması, zaten kışın yaşayan bir kuş olmaları yetmez, yaşamak için çırpınmaları, uçuşmaları da gerekmektedir. Karanlık rüzgâr, bu çabayı aktarmaya çalışır okura. Aslında zalim gece, ağlayan gökyüzü, karanlık rüzgâr gibi terimler yazarın içindeki acıyı tabiatla bölüşme arzusundan doğar. Ruskin'in "patetik yanılgı" olarak adlandırdığı ve pek de sıcak bakmadığı bir durumdur bu. Lakin okuduğumuz bu romanda yazar, soğuğu, rüzgârı, kışı kendi arzusu ile kişileştirmez, dayatmanın kendisi özellikle yasağın uzun sürmesinin planlanması gibi etkenler rüzgârı karanlıklaştırır.

7
Emine Batar, Karanlık Rüzgâr, Muhit Kitap, 2021, s.103





BİNBİR GECE MASALLARI

ŞEYH İLE GAZÂL

çizen - selahattin demirci
selahattin87demirci7@gmail.com

İFRİT, EVLADINI HURMA ÇEKİRDEĞİ İLE KAZARA ÖLDÜREN TÜCCARI KATLETMEK ÜZEREYDİ. ORADA BULUNAN ŞEYH DE "ANLATACAKLARIMI, BURADAKİ TÜCCAR İLE SENİN ARANDA GEÇENLERDEN DAHA ACIKLI BULURSAN, BU TÜCCARIN KANI ÜZERİNDEKİ HAKKININ İKİDE BİRİNİ BANA BAĞIŞLAR MISIN?" DEMİŞ. İFRİT DE ŞEYHİN TEKLİFİNİ KABUL ETMİŞ.

BU GÖRDÜĞÜN GAZÂL, AMCAMIN KIZIYDI. GENÇLİĞİMDE ONUNLA EVLENDİM, OTUZ SENE BERABERCE YAŞADIK. ALLAH'A ŞÜKÜRLER OLSUN, HER ŞEYİMİZ YERİNDEYDİ AMA ÇOCUĞUMUZ OLMUYORDU. ONUN İÇİN KARA GÖZLÜ BİR CÂRİYE İLE EVLENDİM.

ONDAN YÜZÜNE BAKILAMAYACAK KADAR GÜZEL BİR OĞLUM OLDU. OĞLUM DOĞDUKTAN ON DÖRT SENE SONRA; KARA GÖZLÜ, ŞEFKAT DOLU, TATLI SESLİ, GÜZEL ENDAMLI BİR CİVANDI. TAM O SIRALARDA, ALIŞVERİŞ İÇİN, BİRDENBİRE EVİMDEN AYRILARAK UZAK BİR MEMLEKETE GİTMEK MECBURİYETİNDE KALDIM.

BEN EVE DÖNDÜĞÜM ZAMAN, BURADA GAZÂL SÛRETİNDE GÖRDÜĞÜN AMCAMIN KIZI...

...CÂRİYENİN ÖLDÜĞÜNÜ VE OĞLUMUN KAÇTIĞINI, FAKAT NEREYE GİTTİĞİNİ BİLMEDİĞİNİ SÖYLEYEREK BENİ AVUTMAYA ÇALIŞTI.

YÜREĞİMİ YAS, GÖZLERİMİ DE KANLI YAŞLAR BÜRÜDÜ.

BİR SENE SONRA KURBAN BAYRAMINDA KESMEK İÇİN SIĞIRTMAÇTAN SEMİZ BİR İNEK GÖNDERMESİNİ TEMBİH ETTİM.

GELEN İNEK BANA O KADAR YALVARICI VE ACIKLI GÖZLERLE BAKTI Kİ YÜREKLER EZİCİ BİR HÜZÜNLE İNLEDİ Kİ, ONU KENDİM KESMEYE BİR TÜRLÜ KIYAMADIM.

ONU KESMESİ İÇİN SIĞIRTMAÇA TESLİM ETTİM. KESİLDİ. LÂKİN NE ET, NE YAĞ BULUNMADIĞINI, DERİ VE KEMİKTEN İBARET OLDUĞUNU GÖRÜNCE ONU KURBAN ETTİĞİME BİN KERE PİŞMAN OLDUM.

İNEKTEN KURBAN ETİ ÇIKMAYINCA SIĞIRTMAÇA, BİR BUZAĞI GETİRMESİNİ EMRETTİM. GELEN BUZAĞI BENİ GÖRÜNCE ŞAHLANDI, İPİNİ KOPARDI, SEVİNEREK YANIMA KOŞTU, BENİ KOKLADI, ETRAFIMDA OYNADI.

BUNU KESMEYECEĞİM. BUNUN YERİNE BAŞKA BİR İNEK GETİR.

AMAN BU BUZAĞIYI AĞILA GÖTÜRMEYİNİZ, BAKSANIZA NE KADAR ŞİŞMAN, NE KADAR SEMİZ. BUNU KURBAN EDİNİZ!

BU BUZAĞIYI DÜNYADA KURBAN ETTİREMEM, ONU YERİNE GÖTÜRÜNÜZ!

ERTESİ SABAH BAHÇEMDE OTURURKEN, SIĞIRTMAÇ YANIMA YAVAŞÇA SOKULDU.

SİZE GİZLİCE ÇOK SEVİNECEĞİNİZ BİR MÜJDE VERECEĞİM. LÂKİN MÜJDEMİN MUHAFAZIN İSTERİM.

BEN DE İSTEDİĞİ MÜKAFATI ONA VAAT EDİNCE

BENİM EFSUN OKUMASINI BİLEN BÜYÜCÜLÜKTE USTA BİR KIZIM VAR.

daha fazlası için: sabitfikir.com

"DÜN KURBAN ETMEYE KIYAMADIĞINIZ BUZAĞIYI AĞILA GÖTÜRDÜM. KIZIM GÜZEL BUZAĞIYI SEVDİ, OKŞADI. SONRA KENDİ KULAĞINI BUZAĞININ BAŞINA DAYADI. KIZIM BİR-DENBİRE GÜLMEKTEN KATILDI. SONRA DA ACI ACI AĞLADI. BEN KIZIMA NEDEN EVVELÂ O KADAR GÜLDÜĞÜNÜ VE ARKASINDAN DA NEDEN BU KADAR AĞLADIĞINI SORDUM."

KIZIM DA:

BABA, BU BİR BUZAĞI DEĞİL, BİZİM EFENDİMİZİN BİR KAÇ SENE EVVEL ORTADAN KAYBOLAN OĞLUDUR. ONU ÜVEY ANNESİ BU HÂLE SOKMUŞ. ANNESİNİ DE İNEĞE KALBETMİŞ. NİÇİN AĞLADIĞIMA GELİNCE, ÇÜNKÜ KURBAN OLARAK KESTİĞİNİZ İNEK, BU OĞLANIN ANNESİYDİ.

EVLADIMIN BİR BUZAĞI ŞEKLİNDE OLSA BİLE SAĞ OLUŞUNU DÜŞÜNDÜKÇE, SAADETTEN ÇILDIRACAĞIM GELİYORDU. HEMEN SIĞIRTMAÇLA BERABER EVVELÂ SIĞIRTMACIN EVİNE UĞRADIK.

SIĞIRTMACIN KIZINI ALARAK DOĞRU AĞILA KOŞTUK. BUZAĞI BENİ GÖRÜNCE, NEŞESİNDEN PERENDELER ATARAK YANIMA GELDİ. ELLERİMİ, YÜZÜMÜ YALADI. BEN, SIĞIRTMACIN KIZINA, EVLÂDIMI YİNE ESKİ HALİNE GETİRMESİNİ RİCA ETTİM.

EVLÂDIMI YİNE ESKİ HÂLİNE GETİR. BU HİZMETİNE MUKABİL EVİMİ DE, MALLARIMI DA, VELHÂSIL NEM VAR, NEM YOKSA HEPSİNİ SANA VERECEĞİM.

KIZ, YAAT ETTİĞİM ŞEYLERİN HİÇBİRİNİ KABUL ETMEDİ. OĞLUMU ANCAK İKİ ŞARTLA ESKİ HALİNE KOYACAĞINI SÖYLEDİ.

BİRİNCİ ŞARTIM, OĞLUNLA BEN EVLENECEĞİM. İKİNCİ ÜVEY ANNESİNE BÜYÜ YAPIP ONU GAZÂL ŞEKLİNE SOKACAĞIM, TÂ Kİ GEREK OĞLUNA GEREK BANA KÖTÜLÜK EDEMESİN.

BEN, KIZIN TEKLİFİNİ MEMNUNİYETLE KABUL ETTİM.

KIZ, SUYUN ÜZERİNE BİR DUA OKUDU. SONRA BUZAĞIYA OKUNMUŞ SUYU SERPTİ.

VE BİRDENBİRE NE OLDU BİLMEM, KARŞIMDA BUZAĞI YERİNE KENDİ OĞLUMU GÖRDÜM. HEMEN OĞLUMA SARILDIM VE KURTULDUĞUNDAN DOLAYI ALLAH'A BİN ŞÜKÜRLER ETTİK.

YAVRUM GEÇTİĞİ SIKINTILARI BANA ANLATTIKÇA, GÖZLERİM YAŞLA PERDELENDİ.

BİRAZ SONRA EVE DÖNÜNCE, YAVRUMUN ÜVEY ANNESİNİN GAZÂLE DÖNÜŞTÜĞÜNÜ GÖRDÜM. İŞTE BU GAZÂL, O GAZÂLDİR.

DOĞRUSU HİKÂYENE ŞAŞTIM.

ANLAŞTIĞIMIZ GİBİ TÜCCARIN KANI ÜZERİNDEKİ HAKKIMIN YARISINI SANA BAĞIŞLIYORUM.

EY İFRİT, BENİ DE DİNLE, BENİM DE BAŞIMDAN ÇOK ŞEY GELDİ GEÇTİ. ANLATTIKLARIMI BEĞENDİĞİN TAKDİRDE, TÜCCARIN KANI ÜZERİNDEKİ HAKKININ KALAN YARISINI DA BANA BAĞIŞLAR MISIN?

devam edecek...



ZEKİ BULDUK
zekibulduk1@gmail.com

DÜNYA DAMATSIZ BİR GELİNDİR

Mehmet Sabri Genç, *Amak-ı Hayal* yazıldıktan tam 107 yıl sonra *Dünya Bir Gelindir* adlı romanını yayınladı. Kitap, adı üstünde başlı başına bir gerçek, bir metafor, bir yargı. Müminler için daimi bir düsturdur. Hafız-ı Şirazi: "Dünya bir gelindir ve bu gelin kimseyle nikahlanamaz!" diye buyurmuştur. Genç, bu düsturu kadim doğu geleneğindeki hikayât ile sarmalayıp sunmuş. Bu yolu izlerken kadim yazıcıların diliyle sesleniyor okuyucuya. Tüm hocalarını, Şarkın ve Garbın aksakallılarını ardına alıyor.

Tam 111 yıl önce Filibeli Ahmed Hilmi, Hayalin Derinliklerine Doğru bir yolculuk yaptı. Bu yolculuk Fizan'a sürgün edilmesinden ve dünya işleriyle fazlaca haşır neşir olmasından hayli zaman sonraydı. Her ne kadar Jöntürklerin tesirinde kalsa da Senusiler ve Arusiyye tarikatıyla hem hal oldu. İstanbul'a döndüğünde payitahta sakin bir bakış attı ve nice hınzırlıklar gördü. Hayalin Derinliklerine Yolculuk yaparken bir yandan da Darülfünun'da felsefe dersleri verdi... Gün geldi desteklediği politikacılar da Ahmed Hilmi'yi memleket içerisinde sürgün ettiler. Ki ömrü yolda geçti. Ve hatta ölümü de ani oldu. Ve bir sır olarak kaldı. Ömrü boyunca esrarlı olanı mecaz diliyle anlattı. Ve hakikat, mecaz elbisesine sığmayacak kadar ayan idi...

Gelen hikâyesiyle gelir

Mehmet Sabri Genç, *Amak-ı Hayal* yazıldıktan tam 107 yıl sonra *Dünya Bir Gelindir* adlı romanını yayınladı. Ve romanı yazdığında adı Darülfünun olmayan bir üniversitede Felsefe kürsüsünün kurulması için çaba harcayan genç bir hocaydı. Roman, yoğun bir şekilde *Hamzaname*, *Cenkname* üslubu ve *Amak-ı Hayal*, *Binbirgece Masalları*'nın derinliğini içine aldı. Dedesi Gedro Efendi'nin sadrından doğan bir rüya, bir nazar şavkıması roman elbisesi giyip karşımıza çıkıyor. Bu cihetten genç romancı ile Ahmed Hilmi hakikat yolunda yoldaş olmuşlardır.

Yukarıdaki parağrafı açmak zorundayım. Evet, postmodern edebiyat Borges'ten önce de sonra da eski anlatıları elbette namluya sürecek, kutsal olan ile ladini olan iç içe olacaktı. Hayat gibi... Hayat, doğuda zamanın ellerine bırakılmış bir bebektir. Zamana fazla dokunmaz Doğulu. Onu şekillendirmektense zamanın getireceklerine rıza gösterir. Bu, bir köyde söğüdün altında ya da cami duldasında oturan insanların köye gelen yabancıya "hoş geldin!" demesi kadar doğaldır. Tüm hikâye de aslında tam buradadır; kervan, yabancı, çerçi... Gelen hikâyesiyle gelir, hikâyeye köylüleri ortak eder. O köyde oturup zamanın kollarında rıza dersi okuyan köylüler bilirler ki en büyük öğretmen ölümdür. Ardından ise fukaralık. Hatrı sayılır bir öğretmen de tecrübedir. Kendilerini zamanın akışına teslim edenler bunları bilirler ve hayat bir mecazdır. Hatta, rüyadır. Bu nedenledir ki Ahmed Amiş Efendi'nin de buyurduğu gibi: "Dağı dağ, taşı taş görünce şeyhe muhtaçsın" sözünün sırrını bilirler. Oysa, dağ da taş da birer remizdir. Bu sebeple olsa gerek bir Frenk çıkıp pipoya bakıp "Bu bir pipo değildir" dediğinde yine mecaza ve rüyaya itimad eden şarklılar daha çok inanmışlardır. Zira hiçbir şey göründüğü gibi değildir, sözü ile; bir şey göründüğünden başka bir şey değildir, sözü arasında tefekkür etmekle geçer ömür.

Kabul ediyorum, konuyu biraz dağıttım. Ama, bazı konular vardır ki sade olanı daha net anlamamız için üzerindeki sis perdesini dağıtmak gerekir.

Dünya Bir Gelindir, adı üstünde başlı başına bir gerçek, bir metafor, bir yargı. Müminler için daimi bir düsturdur. Hafız-ı Şirazi: "Dünya bir gelindir ve bu gelin kimseyle nikahlanamaz!" diye buyurmuştur. Mehmet Sabri Genç bu düsturu kadim doğu geleneğindeki hikayât ile sarmalayıp sunmuş. Bu yolu izlerken kadim yazıcıların diliyle sesleniyor okuyucuya. Anlatıcıyı metnin içine bir kahraman olarak yerleştiriyor. Daha doğrusu tüm hocalarını, Şarkın ve Garbın aksakallılarını ardına alıyor. Hakikat için çile çekmiş kim var ise her birinden bir tutam alıp dünya adlı gelinin üzerine bir elbise biçiyor. Bu elbise, güzelliği ayan eden bir elbise değil, içinde yanıltıcı bir güzellik olduğunu haykıran ateşten bir gömlek.

Ve yolculuk. Gassal Mavaş'ın, Çoban Zeyni'nin, Haşim al-Kudsi'nin çıktığı yolculuk aslında hem Gedro Efendinin köylülerinin ve okuyucunun çıktığı nefs tezkiyesi yolculuğudur. Varılan her menzilde onarılan ya da daha da marazi bir hal alan yolcuların dünya denilen bu alemle olan alış verişleri serilir önümüze. Başkalarının hikâyelerinde kendi açmazlarımız, günahlarımız, pişmanlıklarımızı görürüz. Bu sebeple anlatılan aslında kendi hikâyemizdir. Her yolcu baş-

daha fazlası için: sabitfikir.com

Başkalarının hikâyelerinde kendi açmazlarımız, günahlarımız, pişmanlıklarımızı görürüz. Bu sebeple anlatılan aslında kendi hikâyemizdir. Her yolcu başka bir yolculuk doğurur. Yolcu, kendinden sonra gelene bir yol bırakır. İlm el yakin olarak bilinen, yola çıkıldığında ayn el yakin'e dönüşür. Ve dünyanın hayal içinde bir hayal olduğu görülür. Hikâye zannettiğimiz şey ya gerçekse, demeye başlarız.

ka bir yolculuk doğurur. Yolcu, kendinden sonra gelene bir yol bırakır. İlm el yakin olarak bilinen, yola çıkıldığında ayn el yakin'e dönüşür. Ve dünyanın hayal içinde bir hayal olduğu görülür. Hikâye zannettiğimiz şey ya gerçekse, demeye başlarız. Mecaz diye gözümüzü bağlayanın gerçeğin kendisi olduğunu fark ettiğimizde ya Gassal Mavaş ya da Çoban Zeyni; ya ruh ya da beden; ya iyiliğin eri ya da kötülüğün kölesi olduğumuzu görmeye başlarız. *Dünya Bir Gelindir* ve bu dünyada seyircilere yer yoktur.

Mehmet Sabri Genç, kadim bilgiyi roman formatında anlatırken "kalp gözü gören, utanan ve takva elbisesi giyen" bir rehberle yoluna devam eder. Okuyucuyu o rehbere emanet eder. Be sebeple yazıcı bir ayna tutandır. Bize ayna tutan bir kalenderi dervişidir. "İşte bu kadarsın. Bu aynada gördüğünden fazlası değilsin; hırs, şehvet, makam arzusu ve isteklerden yoğrulmuş bir et yumağı! Gel bu et yumağından insanı çıkar, çıkarabilirsen! " Kalenderi dervişi olup sertçe aynayı yüzümüze tutsa da, yazıcı dayanamaz, Celvet Köyü'nde Hüseyin bin Ali'nin diliyle:" Dünyada varlığa ait ne varsa hayaldir, fakat hakikatte haktır," diyerek bizi teselli eder. Hû Kılıcın çekip şeytanın üzerine, nefsinin üzerine yürüyebilene aşk olsun!

Geleneğin roman formuna yakın duruyor

Amak-ı Hayal, *Hayy bin Yekzan* gibi kadim bilgiyi mecazen anlatan metinlerin sıkı bir yorumu gibi olsa da *Dünya Bir Gelindir* şifahi geleneğin ayrılmaz parçası olan cenknamelerin usulüyle başka bir güzellik ve dirilik kazanmıştır. Evet, dirilik. Zira, bu hikayede adeta abdest tazelenmiş, gözümüzün kiri alınmış, zamane okuyucusuna "alem bir hayal" sırrı bir roman akıcılığında sunulmuştur. Hikâye geleneğinin roman formuna yakın durduğu kitap coşkulu bir hikayeperdaz diliyle akıp gitmektedir.

Postmodern metinlerde yaşanan sıkıntı, kadim hikâye yeni metne monte mi edilmeli yoksa kadim hikâye yeni okuyucuya nasıl sunulmalıdır sorularıyla aşılır. Birçok genç yazarın mal bulmuş mağribi gibi kadim hikâyelerde kaptıklarını yazdıklarına katmaları kadim bilgiyi ve kadim hikâyeleri de orta malı ederken, Mehmet Sabri Genç'in *Dünya Bir Gelindir* romanında hakikat çarpıtılmadan, mecaz öldürülmeden, bir tutam şundan bir tutam bundan koyayım, aroması bol olsun gösterişine kapılmadan "yoğun bir edebi yolculuk" yapılıyor. "Ölmeden önce ölmek" düsturunu anlatırken bir vaizin değil de bir edibin diliyle anlatmanın derinliği bu kitabın



Mehmet Sabri Genç

belki de en güzel yanı. Her bölüm başında tekrarların olması ise eski hikâye anlatıcılığına karşı bir saygı duruşu olmuş. Kanaatimce kitapta biraz zayıf duran dil işçiliği. Ki, bu da o kadar göze batası değil. Belki de postmodern roman, kadim hikâye, cenkname üslubunun birbirlerine tespih boncukları gibi yapışmasından sebep arada eksiltili cümleler olabiliyor. *Çeşmibülbülün İçindeki Cin*'i okuyanlar bu kitabı da kitaplıklarında aynı rafa koyacaklardır.

Yeise düşmeden, esaslı bir yolculuğa çıkmak ve kalp gözü gören biriyle yol almak istiyorsanız ve dedenizin anlattığı Hz. Ali Cenkleri'ni özlemişseniz *Dünya Bir Gelindir*'i sevecek-siniz.



DÜNYA BİR GELİNDİR
Mehmet Sabri Genç
VADİ YAYINEVİ 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



MEHMET FATİH ÖZ
fatihoz96@gmail.com

ŞİİRİN ÜÇÜNCÜ CİLDİ: *HIZIR'I BEKLERKEN*

daha fazlası için: sabitfikir.com

Ahmet Edip Başaran imzalı *Hızır'ı Beklerken*'de detaylar ön planda, günlük hayatta karşımıza çıkan her olay şiire ustaca işlenmiş. İlk iki kitapta dünya kavramı şairin anlamaya çalıştığı; insandaki bir yara, kazanılması zor bir oyun olarak karşımıza çıkarken son kitapta "Dünya bir odadan daha büyük değil, buna inan diye" okuyoruz, böylece şairin bir sonuca vardığını anlıyoruz.

Ahmet Edip Başaran'ın şiiri bakıp da göremediğimiz detayları, ulaşıp da dokunamadığımız güzellikleri içeriyor. İlk kitabında ölümü irdelerken, kitabının isminin *Oyunbozan* olması elbette bir tesadüf değil; çünkü hayatta en büyük oyunbozan ölümdür. Şiirin sadece duygularla yazılmadığını, zekânın de etkili olduğuna onun eserlerinde fazlasıyla şahitlik ediyoruz. Edebiyattaki başarısı belki de şairin adında saklıdır. Edip Ahmet Yüknekî gibi büyük bir şairle adaştır. Edip Ahmet, "Edip Ahmed adım, edep ve öğüttür sözüm" derken; Ahmet Edip, "Adımda küt küt atan çarpıntılı bir ümmet kalbi" diyerek aynı yolda yürüdüklerini dolaylı olarak anlatmıştır.

"İnsan en az bir kez görmeli kendini"

İnsanı tanımak, bilmek ve anlamak üzerine birçok düşünce ortaya koyulmuştur; sonuç olarak hiçbiri kesin bir cevap verememiştir. Şair de tüm şiirlerinde insan kavramı üzerine yoğunlaşmıştır. Onun insana bakışını okumak, bir tepeden şehrin acizliğini ve ıssızlığını görüp hayret etmek gibidir. Şiirlerinde kimi zaman "İnsan nedir diye soramayan teoriler, hipotezler / İnsan bir ayrılık ölçüsü olarak göz ve buğday" diyerek, kendi penceresinden, basit ama çarpıcı bir yargıya varmış; kimi zaman "Kaç dakika yaşar, sevmek bir insanı?" diyerek, her dakikasını modern hayatın dayattığı zamanda yaşayıp, var olmanın özünü unutanlara, bir hatırlatmada bulunmuş; kimi zaman da "İnsan en az bir kez görmeli kendini" diyerek, düşünce ve davranışlarımızı gerçekten sorgulatmak istemiştir. İnsan kavramı üzerine en çarpıcı yanıtı yine şairin dedesi vermiştir: "İnsanı geçersen sadece sorular çıkar karşına." Şairin şiirlerinde hayatı sorgulayan sorular sormasının temelinde de bu öğüt yatıyor olabilir.

Ahmet Edip Başaran'ın şiirlerindeki kelime seçimleri özenli. "Önümüzdeki muhafazakâr körlük" dizesindeki muhafazakâr kelimesinin olumsuz manada kullanılması gibi birçok örneğe rastlayabiliriz.

Şiirlerinde Türkiye kelimesini kullandığı yerlere de özellikle dikkat etmek gerekir. "Türkiye kadar gerçek" ve "Türkiye kadar hepimizi biraz ürpertir" dizeleri ilk başta okuyucuya Ergin Günçe'nin Türkiye Kadar Bir Çiçek şiirini hatırlatsa

Hâfız, "Hızır ile arkadaş olmak arzusundaysan / İskender'den gizlenen ab-ı hayat gibi ol" diye yazmıştır; şair de belki şiirleriyle ölümsüz olmak ve eserlerini tadan okuyucusunun hayatına dokunarak bu ölümsüzlüğü paylaşmak derdindedir. Sezai Karakoç ise "Hızır'ı görüp Şems diyen / Mevlana olan / Bir derviş" diye yazmıştır; şair belki de bu makama erişmek niyetindedir.

da şairimiz bundan ayrı olarak; anlattıklarının doğruluğunu ispatlamayı, bir sonuca varmayı ve sözün anlamına değer katmayı amaçlamıştır. Şair için Türkiye kelimesi olmanın ve olabilmenin yüceliğini taşıyor. İlk kitabında başlayan; kendi ülkesinin insanını ve kendi ülkesinin sıkıntılarını şiirde dile getirme isteğini yeni şiirlerinde de sürdürmüştür. İsyanını, kitabın isminden de anlaşılacağı gibi, *İzinsiz Gösteri*'deki şiirlerde daha fazla ve açık şekilde görmek mümkündür. Başaran ilk şiirlerinden birinde "Susmak ne kadar zor Allah'ım susmak ne kadar zor affet" diyerek, başkalarının görmezden geldiği haksızlıklar karşısında susmadığını açık bir şekilde itiraf etmiştir. Duyarsızlığın hazzını yaşamamış, haksızlık karşısında kalemini kullanmıştır. Özellikle kapitalizmin sonuçlarını şiirde kalarak dolaylı olarak eleştirmiştir. Susmaması bağırdığı manasına gelmemektedir. Söylemek istediklerini şiirde kalarak, insan olma vasfını koruyarak dile getirmiştir. Sesi bir dağın yankılanması gibidir, şiirleri bir ayna görevi görür. Bir şiirinde de kendisini "Bende slogan olmaz, olmaz öyle sözüm" diyerek tarif etmiştir. Şiirlerinin çoğunda dostluk teması da ön plandadır. Çünkü "ev annemizdir, iç odalarda / Dudaklarını özleyen iç seslerdir / Saksıda sarı sardunyadır – Mustafa bilir" derken, Mustafa Akar'ın ilk kitabı *Küçük Bir Gökada*'da yer alan Saksıda Sarı Sardunyalar şiirine gönderme yapmıştır.

"Niçin Hızır'ın geçtiği yerler hep yeşil"

Şair ikinci kitabında "En çok mehdiyi beklerken cinnette / Beklemek çünkü bütün mümkünlerin cinneti" demiş ve bu yıl Muhit Kitap'tan çıkan kitabında artık Mehdi yerine Hızır'ı beklemeye başlamıştır. *Hızır'ı Beklerken* şairin üçüncü şiir kitabı. Şair, Hızır kelimesini ilk kez ikinci kitabında *Niçin* "Hızır'ın geçtiği yerler hep yeşil" diye sorarak kullanmıştır. Bu sorunun peşinden gittiğini son kitabındaki Çünkü "Hızır'ın geçtiği yollardan yeşerdi nefesim" dizelerinden anlıyoruz. Şairin yazdığı dizelerin bir temeli var. Hadis-i şerifte "Hızır kuru bir yere beyaz bir post serip üstüne oturunca, kuru yer birden yeşillenir. Biten yeşil otlar, arkasında sallandığı için ona Hızır denmiştir" diye buyurulmuştur. Bundan yola çıkan şair, herkesin bulmak, görmek ve tanımak istediği Hızır'ın izini sürmüştür.

Hâfız, "Hızır ile arkadaş olmak arzusundaysan / İskender'den gizlenen ab-ı hayat gibi ol" diye yazmıştır; şair de belki şiirleriyle ölümsüz olmak ve eserlerini tadan okuyucusunun hayatına dokunarak bu ölümsüzlüğü paylaşmak derdindedir. Sezai Karakoç ise "Hızır'ı görüp Şems diyen / Mevlana olan / Bir derviş" diye yazmıştır; şair belki de bu makama erişmek niyetindedir. Hızır'ı beklemek sadece ona kavuşmak manası da taşımaz, onun yeryüzünden çekilmesini beklemeyi ve kıyametin gelmesini de çağrıştırır.

"Nefret püskürtülen bir çağdı ürperdik"

Hızır'ı Beklerken'de şairin ilk iki kitapta yakaladığı başarısını devam ettirdiğini görüyoruz. Detaylar ön planda, günlük hayatta karşımıza çıkan her olay şiire ustaca işlenmiş: "Ellerini defter gibi kullanırdın hatırla. Mezurayla boy ölçenler için akıl alır gibi değil." Şiirlerinde Burma'daki bir fil, "Burma'da bir fili öldürürler, silahlar endüstri devriminden;" çitlembikler ve tarçın kokuları, "Çitlembiklere, tarçın kokularına sözümüz;" kuşların gagaları, "Göçmen kuşların gagalarında o gitme fikri" bile yer bulmuştur. Her şiirinde "gerçek ne" sorusuna cevap arayan dizeler hâkim; kitapta "Gerçeğin Adresi" isimli bir şiir de bulunmaktadır. Şair "Nefret püskürtülen bir çağdı ürperdik" derken umutsuzluğu, "Düşmanı arıyoruz: Bu ateşi kim yaktı" derken, ateşin itirafı temsil etmesine gönderme yaparak, korkuların üzerine gitmeyi anlatmıştır. Ateşi yakan ise bizi aynı şiirde buluşturan ve hayatı sorgulatan şairin kendisidir. Şair son şiirlerinde bireysel konulara ağırlık vermiş, okuyan herkesin kendinden bir parça bulabileceği etkileyici dizeler yazmıştır. İlk iki kitapta dünya kavramı şairin anlamaya çalıştığı; insandaki bir yara, kazanılması zor bir oyun olarak karşımıza çıkarken; son kitapta "Dünya bir odadan daha büyük değil, buna inan" diye okuyoruz, böylece şairin bir sonuca vardığını anlıyoruz. Bahsi geçen dizenin yer aldığı şiirin ismi de manidardır: Yaz Gelince Köyüne Giden Şairler İçin Bir Türkü. İnsanın uyurken yaşadığı düşme hissi, ruhun bedenden bir anlık ayrılıp geri dönmesine bağlanır; şair "Uykuda dolaşırken rüyaları kaybeden o karmaşa / O sonsuz düşme hissi" öznesi olmayan cümlelerden derken buna atıf yapmış olabilir.

Şairin son kitabında en çok tarih, takvim ve kalp kelimelerini geçirdiğini de belirtmekte fayda var. Kitapta, yakın zamanda vefat eden rahmetli Asım Gültekin'e de "Siperde Bir Ürperti" şiiri ithaf edilmiştir.

Ahmet Edip Başaran son kitabıyla, Hızır'ı bekleyen ama onu hiçbir zaman göremeyecek kişilere "Her ayrılığa Hızır gibi yetişen mısralar"ı ile dokunmuştur; çünkü belki de Said Yavuz'un dediği gibi "Hızır, Hızır'ı bekleyenlerin arasından çıkıp gitti."



HIZIR'I BEKLERKEN
Ahmet Edip Başaran
MUHİT KİTAP 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com



MURAT k. MURAT
m.murat.ag@gmail.com



BİLİMKURGU TARİHİNE ALTERNATİF BİR YOLCULUK

Pandemi nedeniyle çalışmasına bolca vakit ayıran Jesse Sheidlower, detaylı çevrimiçi taramaları ve türün tutkunlarının kişisel koleksiyonlarından yaptıkları katkılarla *Tarihsel Bilimkurgu Sözlüğü*'nü erişme açmayı başardı. Şimdilik güncel edebiyatı sayfalarına dahil etmiyor olsa da çalışma, bilimkurgunun kült eserlerinde karşılaştığımız kavramlara yönelik açıklamaları ve ilgili terime verdiği zengin referanslarla göz dolduruyor. Sözlüğün, türün sevenlerinin kolektif katkıları ile genişlemesi planlanıyor.

Okuma deneyimimizi farklı uzamlara taşıyacak çalışmaları çoğu zaman ıskalıyoruz. Zaman zaman kimi kült eserler ya da usta yazarlara ilişkin okuma rehberleri, kapsamlı incelemeler veya "sözlük" başlıklı çalışmalarla karşılaşıyor olsak da -belli disiplinler için hazırlananlar hariç- "tematik sözlüklere" pek aşina değiliz. Hele hele bilimkurgu gibi "bizler için hala ithal sayılabilecek" bir tür söz konusu olduğunda; tatmin edici bir yerli çalışma için uzunca bir süre daha beklememiz gerekebilir. Ancak yabancı kaynaklara yabancı kalmayanlar için, türün "klasik" eserlerine ilişkin zengin bir tematik sözlük olarak *Tarihsel Bilimkurgu Sözlüğü* (Historical Dictionary of Science Fiction) heyecan verici bir alternatif.

Ünlü Oxford *İngilizce Sözlüğü*'nün eski editörü Jesse Sheidlower'ın uzun zamandır üzerinde çalıştığı sözlük, nihayet dijital erişime açıldı. Sheidlower'ın yaklaşık 10 yıl önce başladığı çalışma için koronavirüs pandemisinin önemli bir eşik olduğunu belirtmek gerek. Pek çok "muteber" kütüphanenin Weird Tales, Astounding Stories, Amazing Stories gibi çağının önemli bilimkurgu dergilerini koleksiyonlarına dahil etmekte isteksiz olması projeyi yıllarca sekteye uğratsa da; son zamanlarda pandemi nedeniyle çalışmasına bolca vakit ayıran Sheidlower, detaylı çevrimiçi taramaları ve türün tutkunlarının kişisel koleksiyonlarından yaptıkları katkılarla *Tarihsel Bilimkurgu Sözlüğü*'nü erişme açmayı başardı.

Tarihsel Bilimkurgu Sözlüğü aşağıdaki linkte

Şimdilik güncel edebiyatı sayfalarına dahil etmiyor olsa da *Tarihsel Bilimkurgu Sözlüğü*, bilimkurgunun kült eserlerinde karşılaştığımız kavramlara yönelik açıklamaları ve ilgili terime verdiği zengin referanslarla göz dolduruyor. Türün sevenlerinin kolektif katkıları ile genişlemesi planlanan sözlüğe aşağıdaki linkten göz atabilirsiniz.

Site linki: https://sfdictionary.com



Hugo ve Nebula Ödüllerinin aday listeleri belli oldu

Spekülatif kurgunun en önemli ödüllerinden ikisi olan Hugo ve Nebula'nın 2021 aday listeleri geçtiğimiz günlerde peş peşe açıklandı. 1953 yılından bu yana verilen Hugo'da adaylar Worldcon 2021 Youtube kanalından açıklanırken, Nebula adaylarını, kendi imzasını taşıyan eserlerle de tanıdığımız Amerika Bilim Kurgu ve Fantezi Yazarları Derneği (SFWA) başkanı Mary Robinette Kowal, kısa bir sunumla duyurdu. Bu yıl da başta en iyi roman ödülü olmak üzere pek çok kategoride aynı isimler aday gösterildi. Son yıllarda pek çok prestijli ödüle layık görülen ve aday olan N.K. Jemisin, The City We Became ile hem Hugo hem de Nebula'da en iyi roman ödülü için yarışarak isimler arasında yer alırken, Türk okurun yakından tanıdığı Martha Wells, Network Effect ile Jemisin'in önemli bir rakibi olarak dikkat çekiyor. Mary Robinette Kowal ise The Relentless Moon isimli romanı ile ev sahibi olduğu Nebula'da olmasa da Hugo için adaylar arasında yer aldı.

Kısa kısa

- Süper kahraman filmleri ile geride bıraktığımız on yılı domine eden Marvel Sinematik Evreni'nin dördüncü aşama projelerinden bir dizi yeni haber var. Geçtiğimiz günlerde çekimleri Avustralya'da devam eden Taika Waititi imzalı dördüncü Thor filmi Thor: Love and Thunder'da Russel Crowe'un da yer alacağına dair haberler bolca konuşulmuştu. Marvel'in kısa süre önce yaptığı resmi açıklama ile Crowe'un Zeus rolüne hayat verecek olması büyük heyecan yarattı.

- Bir diğer büyük yapım olan Guardians of Galaxy için ise çekilere yıl içinde başlanıyor. Serinin yönetmeni James Gunn üçüncü filmin "çok büyük" olacağını açıklarken, filmin Avangers: End Game'de yaşananlardan sonrasını konu edineceği ve Rocket Racoon'un geçmişine odaklanacağı biliniyor.

- Henüz ilk sezonunun yayınlanmasından önce ikinci sezonu için onay almasıyla dikkat çeken The Witcher, oyuncu tercihlerinden hikâyeyi ele alış biçimine eserin romanını okuyanlardan da oyununu oynayanlardan da ayrı ayrı eleştiriler almıştı. Buna rağmen iki ayrı spin-off için çalışmalar yürütülen dizinin yeni sezonunun çekimleri nihayet tamamlandı. Netflix cephesinden sezonun yayın tarihine ilişkin bir açıklama yapılmasa da Geralt'ın ekranlarda boy göstermesi için Aralık ayına kadar beklememiz gerekebilir.

- İlk kez 2013 yılında yayınlanmasının ardından izleyiciler tarafından kısa sürede benimsenen Rick & Morty'nin 5. sezon tanıtımı yayınlanırken, yeni sezon tarihi de belli oldu. Pandemiden olumsuz etkilenen yapımlar arasında yer alan dizi, seyrek yayınlanan bölümleri ve peş peşe gelen ertelemeleriyle uzunca bir süredir sevenlerini üzüyordu. Geçtiğimiz yılın Mayıs ayında 4. sezonu ile izleyicisinin karşısına çıkan Rick & Morty'nin yeni sezonu ise 21 Haziran tarihinde yayınlanacak.

- Son olarak geride bıraktığımız birkaç yılda Sony ve Disney arasında bazı gerilimlere neden olan Spider-Man filmleri konusunda olumlu gelişmelerin yaşandığını söylemek gerek. Hayranlar, 2022 sonrası filmlerin yayın hakkının Disney Plus'ın en önemli rakibi olan Netflix'e verilmesinin ardından, iplerin bir kez daha gerilmesinden endişe etse de; iki dev arasındaki uyumlu atmosferin Tom Holland'ın yer alacağı yeni bir Disney filmi ve eski serilerin gösterim hakları konusunda anlaşılması üzerine bir süre daha devam etmesini bekleyebiliriz.



MUSTAFA UÇURUM
mucurum@gmail.com

ÜSTAT EKREM'İ TANIYALIM

Yazar, şair, gazeteci ve hoca kimliği ile tam tekmil bir edebiyatçı Recaizâde Mahmut Ekrem. Selçuk Atay, *Üstat Ekrem* kitabında, onu hem yaşam öyküsü hem edebî yaşam olarak bir kronolojiye göre tanıtmış. Elbette Nijad'a da özel bir bölüm ayrılmış. Ekrem'in eksik yanı, yüreğinin en acıyan parçası, yitip giden evladı. Şiirindeki tüm acıların toplamıdır Nijad.

Edebiyat tarihimizin yapı taşlarından biridir Recaizâde Mahmut Ekrem. Tanzimat ile birlikte başlayan yenilik hareketlerinin en önemli temsilcileri arasında olan Ekrem; yazar, şair, gazeteci ve hoca kimliği ile tam tekmil bir edebiyatçıdır. Zekâsı ve kalemi keskindir. Sözünü budaktan sakınmadan girdiği polemikler, edebiyat tarihimizin başyapıtları arasında sayılır. Modern edebiyatımızın derinliğine dalmak için Namık Kemal'in, Şinasi'nin yanında mutlaka Ekrem'i de anmak gerekir.

Selçuk Atay'ın Hece Yayınları arasında çıkan *Üstat Ekrem* isimli kitabı, Ekrem'i daha yakından tanımak isteyenler için arşivlik bir kaynak olarak mutlaka okunacaklar listesine kaydedilmeli. Dört bölümden oluşuyor kitap. Atay, Ekrem'i hem yaşam öyküsü olarak hem edebî yaşam olarak bir kronolojiye göre tanıtmış. Hayatı, şair Ekrem, nasir Ekrem, üstat Ekrem. Karşımızda tam anlamıyla bir edebiyat adamı var. Çok yönlülük ifadesinin bile eksik kalacağı birinin dünyasına doğru yolculuk yapıyoruz.

Edip ve musikişinaslar ile ada toplantıları

Ailesi, çevresi anlatılarak başlıyor kitap. Hayatının anlatıldığı bölümlerde en dikkat çeken ayrıntı; Recaizâde Mahmut Ekrem ile Namık Kemal'in dostlukları. Ayrıca dönemin edebiyat mahfillerinde Ekrem'in rolü de örnekler eşliğinde veriliyor.

"Halit Ziya Bey'in bahsettiği küçük ama manen büyük ev pek çok sanatkârı ağırlayan bir kültür evi haline de gelmiştir. Tanburi Cemil Bey, Şevki Bey gibi musiki üstatlarının yanı sıra edebiyatın tanınmış simaları da hemen her gün yalının misafirleri arasındadır. Pek çok edip ve musikişinas Ekrem Bey'in ev sahipliğinde toplantıları bu adada yaparlar."

Şiirleriyle tanınsa da Ekrem, onun adını edebiyat tarihimizde ölümsüzleştiren eseri *Araba Sevdası*'dır. Türünün ilk örneği olması yanında ironi sanatının bir başyapıtı olarak günümüzde de başvurulan bir eserdir. Edebiyata şiirle başlamak bir makus talih olarak kabul görür geçerliliğini günümüzde de sürdüren bir gerçekliğe sahip. Bir örnek olarak; bugün Türk hikâyeciliği dendiğinde akla gelen ilk isim olan Ömer Seyfettin de şair olarak adım atmıştır edebiyat dünyasına. Şiiri, şiir kitapları, tartışmaları bu Şair Ekrem bölümünde ele alınıyor. Elbette Nijad'a özel bir bölüm ayrılmış. Ekrem'in eksik yanı, yüreğinin en acıyan parçası, yitip giden evladı. Şiirindeki tüm acıların toplamıdır Nijad. Atay bu bağı şahitlerin sözleri eşliğinde veriyor.

"Eserin en ayırıcı vasfı şüphesiz oğlunu kaybetmiş bir babanın yıkılışını ifade eden feryat ile ölüme dair sıranın bozulmuş olmasının 'hikmet'ini aramasındadır. Çocuğa dair duyulan sevginin nesnesiz kaldığı bu durum sanatkârın acısının anlaşılması için önemlidir."

Nasir Ekrem bölümünde nesir alanındaki çalışmalar ve kitaplar ele alınıyor. Atay'ın *Araba Sevdası* ile ilgili bir cümlesini buraya alıyorum: "Araba Sevdası'nı –realist unsurları da bu çerçevenin olmamak koşuluyla- neslinin genç dimağlarıyla yine onların arasından ama onlara sanatkârane bir duyuş tarzıyla bakabilen bir insanın buluşmasına imkân tanıyan roman olarak değerlendirmek yerinde olacaktır." Recaizâde Mahmut Ekrem, "üstat" sıfatını tam anlamıyla hak eden bir ömür sürmüştür. Selçuk Atay, şahitler ve eserler eşliğinde edebiyat dünyamıza değerli bir eser kazandırmış. Edebiyatımızın Tanzimat'la birlikte başlayan yenileşme sürecini sağlıklı bir kaynaktan takip etmek için Ekrem önemli bir şahsiyettir. Atay'ın çalışması da başucu kitabı olmayı hak edecek titizlikte hazırlanan bir eser olarak okuyuculara sunulmuş bir kıymettedir.

"Devrinin 'üstat'ı olarak hukuk ve fen kitabından şiir ve nesir şeklinde yazılmış edebî eserlere ve hatta bir lügat çalışmasına kadar pek çok alanda takriz yazan, bu takrizlerin edebî esere ilişkin olanlarında ise tenkit ve tahlilden çekinmeyen Ekrem Bey, zamanla 'tenkit ve tahlil' şeklinde evrimleşecek olan kitap tahlili ve kritiğinin ilk uygulayıcısı görünümündedir."



ÜSTAT EKREM
Selçuk Atay
HECE YAYINLARI 2021

daha fazlası için: sabitfikir.com

Dinimizin, medeniyetimizin ve coğrafyamızın değerlerini muhabbetle anlatan,

Geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran,

Kolaylaştıran,
Düşündüren,
Hatırlatan,
Paylaşan,

İyiliğin peşinde,
Hakikat yolunda

VAV TV

Gerçek bilgi, doğru yorum

Frekanslar: Digitürk 67 · Dsmart 55 · Tivibu 56 · TV+ 43 · Kablo TV 45 · Vodafone TV 65
Uydu : Türksat 4A · Frekans : 11999 MHz · Polarizasyon : Dikey (Vertical) · Sembol Oranı (Symbol Rate) : 11.666 Mbaud · FEC : 3/4

vavtv

vavtv.com.tr

TURKUVAZ MEDYA GRUBU

Üniversitelinin eğitim ve eğlence dünyası
fiber hızda Türk Telekom'da



Yeni gelen bireysel abonelere, 12 ay sözünüze.

Kampanya 31.12.2021 tarihine kadar geçerlidir. 18-25 yaş arası bireysel yeni müşteriler 12 ay evde internet abonesi olarak kalma taahhüdünde bulunarak kampanyadan yararlanabilir. Paket hızı 16 Mbps'ye kadardır. Hız altyapının uygunluğuna göre değişiklik gösterebilir. Taahhüt bitiminde güncel fiyatlar uygulanır. Damga vergisi alınır. Modem hariç fiyatlardır. Aboneler kampanya kapsamında McAfee Security Program 3 lisans, Busuu Dil Eğitimi Paketi ve Muud Premium aboneliğinden taahhüt süresi boyunca ücretsiz olarak yararlanabilecektir. İptalde cayma bedeli faturalandırılır. Kampanya koşullarında değişiklik yapma hakkı saklıdır. Ayrıntılı bilgi için: www.turktelekom.com.tr ve 444 1 444

Türk Telekom
Değerli Hissettirir